स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना

(Local Disaster and Climate Resilience Plan-LDCRP)

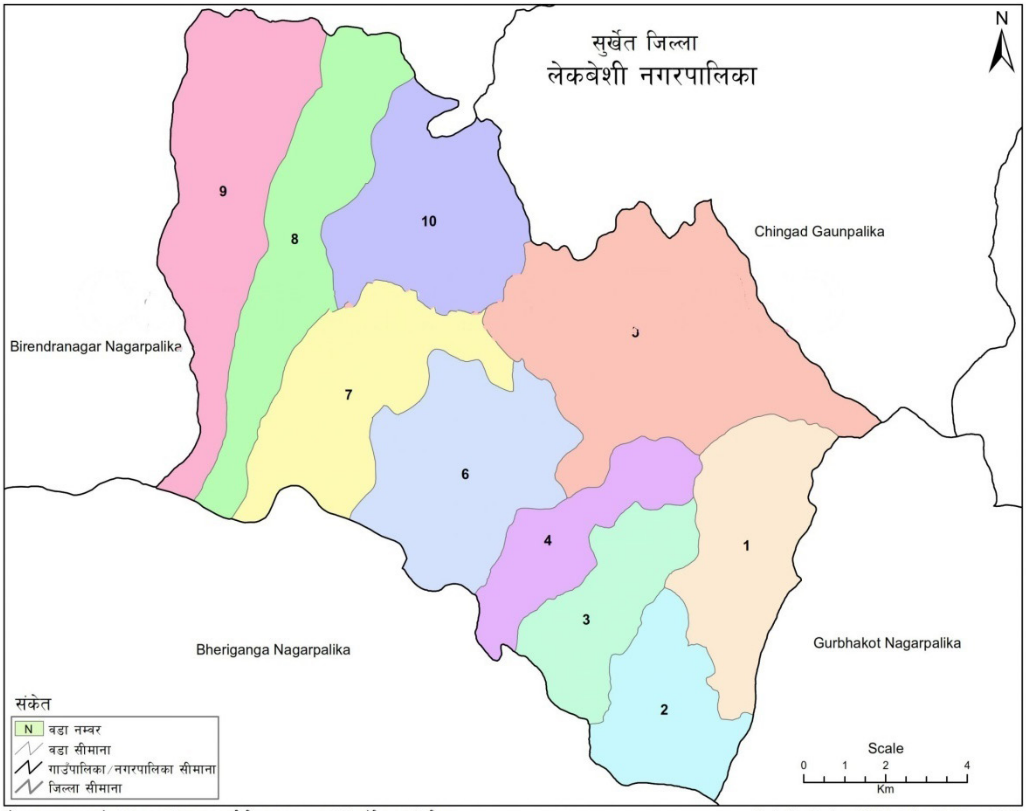

स्रोत: स्थलरुप नक्सा (स्केल १:२५००० / १:५००००), नापी विभाग र जनगणना २०६८, केन्द्रिय तथ्यांक विभाग
तयार पार्ने: गाउँपालिका, नगरपालिका तथा विशेष, संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्रको संख्या तथा सीमाना निर्धारण आयोग

Projection System: MUTM, Spheroid - Everest 1830
LLRC, 2016

लेकवेशी नगरपालिका, सुर्खेत

२०७८

योजनाको नाम	:	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना Local Disaster and Climate Resilience Plan (LD-CRP)
प्रकाशक	:	लेकवेशी नगरपालिका, सुर्खेत
प्राथमिक तथ्यांक संकलनतथा मस्यौदा तयारी	:	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्लाशाखा, सुर्खेत
मस्यौदा योजना समीक्षा तथा अन्तिम योजना तयारी	:	समावेशी उत्थानशीलता तथा जवाफदेहिता प्रवर्धनका लागि युवा संजाल सुदृढिकरण (प्रयास परियोजना)

प्रयास परियोजना

प्राविधिक सहयोग	:	नेपाल युवा संस्था संजाल - आयोन (साझेदार, प्रयास परियोजना) काठमाडौँ महानगरपालिका-३१, शंखमूल, काठमाडौँ फोन: ९७७–१–४१०२०६५, इमेल: ayon@ayon.org
सर्वाधिकार	:	लेकवेशी नगरपालिका, सुर्खेत
तयारी वर्ष	:	२०७८

लेकबेशी नगरपालिकाको कार्यालय

कल्यान, सुर्खेत

मन्तव्यः

विपद प्राकृतिक तथा मानवजन्य कारणले आकस्मिक रुपमा हुने घटना हो । विपद् प्राकृतिक रुपमा आफै वा कतिपय मानविय कृयाकलापले पनि सृजना हुने गर्दछ । नेपाल भूकम्प, बाढी, पहिरो, महामारी, आगलागी, शितलहर, हिमतालविष्फोट, सर्पदंश, चट्याङ्ग आदिको जोखिममा रहेको एक विकासशिल मुलुकहो । नेपालका सवै गाउँ, सहर र क्षेत्र कुनै न कुनै प्रकारको प्रकोपको जोखिममा पर्दछन्। प्रकोपका घटनाहरु र यसवाट हुने जनधनको क्षति पनि दिनानुदिन बढ्दै गईरहेको अवस्थामा विपद् को मार खेपिरहेका समुदायस्तरवाट नै विपद् जोखिमन्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । राष्ट्रियस्तरमा विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन गर्ने पहलहरु शुरु भएका छन्, तर यसको प्रभावकारिता स्थानीय स्तरमा नै कार्यान्वयन भएमामात्र हुन सक्दछ । समुदायस्तरमा नै जोखिमन्यूनीकरणका तथा व्यवस्थापनकाकार्यहरु स्थानीय तहवाटै शुरु गर्नुपर्ने अवस्थालाई ध्यानमा राख्दै यो योजना तर्जुमा गरिएको छ । सम्भावित विपद्को जोखिम कमगर्न, विपद्को समयमाद्रुत रुपमा आपतकालीन विपद् प्रतिकार्य गर्न र विपद्पश्चात पुनःस्थापनाकार्यलाई योजनाबद्ध रुपमा कार्यान्वयन गर्न यस योजनाले सहयोग गर्नेछ । विगतका अनुभवका आधारमा पनि विपद् जोखिम व्यवस्थापनकार्यलाई व्यवस्थित बनाउन स्थानीय स्तरमा विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन योजना महत्वपूर्ण देखिएकोले लेकवेशी नगरपालिकाले यो योजनातर्जुमा गरेको छ । यस योजनाको कार्यान्वयनसंगै नगरपलिकामा जोखिम व्यवस्थापनका लागि विपद् पूर्वतयारीका कार्यहरु थालनी हुने र विपद्को क्षतिन्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा सहयोग पुग्ने छ ।

यस योजना निर्माणमा महत्वपूर्ण निर्देशन सल्लाह सुझाव गर्नुहुने नगर उपप्रमुख ज्यू, प्रमुख प्रशासकीय ज्यू, विपद् व्यवस्थापन शाखा प्रमुख ज्यू, वडा अध्यक्षज्यूहरु लगायत सम्पूर्ण जनप्रतिनिधीज्यूहरु र योजना निर्माणमा संलग्न सम्पूर्ण नगरपालिका कर्मचारीहरु, सहयोगी संस्थाहरु, प्राविधिक सहयोग गर्ने आयोन नेपाल, भि एस ओ नेपाल, नेपाल रेडक्रस सोसाइटि जिल्ला शाँखा सुर्खेत लगायत अन्य सरोकारवालाहरु सवैलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस योजनाको आधारमा नगरपालिकाले आगामीदिनमा विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापनमा महत्वपूर्ण उपलव्धी हासिल गर्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छु । धन्यवाद ।

गगन सिं सुनार
नगर प्रमुख
लेकबेशी नगरपालिका
मितिः २०७८ साल चैत्र

विपद् व्यवस्थापनमा प्रयोग हुने केही महत्वपूर्ण शब्दावलीहरु:

नेपाली शब्द	अङ्ग्रेजी शब्द
भवन निर्माण संहिता	Building Code
क्षमता	Capacity
क्षमता विकास	Capacity Building
जलवायु परिवर्तन	Climate Change
जलवायु परिवर्तन अनुकूलन	Climate Change Adaptation
आपत्कालिन व्यवस्थापन	Emergency Management
सामना क्षमता	Coping Capacity
विपद्	Disaster
विपद् जोखिम	Disaster Risk
विपद् व्यवस्थापन	Disaster Management
विपद् जोखिम न्यूनीकरण	Disaster Risk Reduction
विपद् जोखिम व्यवस्थापन	Disaster Risk Management
पूर्वचेतावनी प्रणाली	Early Warning System
वातावरणीय ह्रास	Environmental Degradation
सम्मुखता	Exposure
पूर्वानुमान	Forecast
भौगर्भिक प्रकोप	Geological Hazard
प्रकोप	Hazard
पूर्वतयारी	Preparedness
रोकथाम	Prevention
पुनर्लाभ	Recovery
उत्थानशील	Resilience
प्रतिकार्य	Response
प्रबलीकरण	Retrofiting
जोखिम	Risk
जोखिम विश्लेषण	Risk Assessment
जोखिम व्यवस्थापन	Risk Management
जोखिम स्थानान्तरण	Risk Transfer
सङ्कटासन्न/सङ्कटासन्नता	Vulnerable/Vulnerability

शब्द सङ्क्षेपः

प्रजिअ	प्रमुख जिल्ला अधिकारी
न.पा	नगर पालिका
गा.पा	गाउँ पालिका
नविव्यस	नगर स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति
स्थाविव्यस	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
जुरेस	जुनियर रेडक्रस सर्कल
नेरेसो	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
नेसे	नेपाली सेना
शप्रब	शसस्त्र प्रहरी बल
साप्रव्यस	सामुदायिक प्रकोप व्यवस्थापन समिति

बिषय–सूची

खण्ड–१

परिचय

१. पृष्टभूमी	१
१.१ लेकबेशी नगरपालिकाको परिचय	१
१.२ लेकवेशी नगरपालिकाको भौगोलिक तथा समाजिक अवस्था	२
१.३ लेकवेशी नगरपालिकाको ऐतिहाँसिक पृष्ठभूमी	२
१.४ नगरपालिकाको अवस्थिति (सिमाना)	३
१.५ खानेपानीको श्रोतको आधारमा घरधुरी संख्या	४
१.६ नगरपालिकाका व्यापारिक केन्द्रहरूको विवरण	४
१.७ विपद्को जोखिम र संकटासन्नता	५
१.८. योजनाको उद्देश्य	६
१.९ योजनाको आवश्यकता तथा महत्व	७
१.१० योजनाका सीमा	८
१.११ योजना निर्माण प्रक्रिया विधि	८
१.१२ योजनाको मूलप्रवाहिकरण	९
१.१३ योजनाको अनुगमन, मुल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन	१०

खण्ड–२

सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण

२.१ प्रकोप स्तरीकरण	११
२.२ ऐतिहासिक समय रेखा विश्लेषण	१३
२.३ प्रकोप पात्रो	२०
२.४ मौसमी पात्रो	२१
२.५ बाली र वनस्पति पात्रो	२१
२.६ प्रकोप, जोखिम तथा पारिवारिक संकटासन्नता	२२
२.७ स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच	२३
२.८ बाली तथा वनस्पतिको विवरण	२७
२.११ प्रकोपको जोखिम तथा समस्याको विश्लेषण	२८
२.१२ नगरपालिकाको क्षमता विश्लेषण	३०
२.१३ संस्थागत विश्लेषण सम्बन्धी चित्र	३१
२.१४ स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधिको लेखाङ्कन	३३
२.१५ मानवीय जनजीवनमा भविश्यमा पर्न सक्ने संभावित असरहरु	३३
२.१५ वडाहरूको सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण	३७
२.१६ लेकबेशी नगरपालिकाका सम्भावित प्रकोपको जोखिममा रहेका समुदायहरु	३८

खण्ड–३
दीर्घकालिन सोंच, परिदृश्य, लक्ष्य, नीति तथा रणनीति

३.१ दीर्घकालिन सोंच ४०
३.२ परिदृश्य ४०
३.३ लक्ष्य ४०
३.४ उद्देश्य ४०
३.४ नीति ४०
३.५ रणनीति ४०

खण्ड–४
विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना

४.१ विपद् पूर्वका क्रियाकलापहरू (सचेतना, क्षमता अभिबृद्धि र पूर्वतयारी) ४२
४.१ (क) नगरपालिकाको जोखिम न्यूनीकरणको लागि नीतिगत नीति व्यवस्थाहरु ४३
४.१ (ख) संरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरण : (वडाको संकटासन्नता प्राथमिकिकरणको आधारमा) ४४
४.१ (ग) स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले कार्यान्वयन गर्ने संस्थागत सचेतना सचेतना, क्षमता अभिवृद्धि र पुर्वतयारीका क्रियाकलापहरु ५१
४.१ (घ) प्रकोपहरुको सन्दर्भमा छुट्टा छुट्टै जोखिम न्यूनीकरण पूर्वतयारी क्रियाकलापहरु ५९
४.१ (ङ) नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति मातहथ कार्यान्वयन गराउने विद्यालय, सामुदायिक वन, स्वास्थ्य चौकी, टोल बिकास समिति सचेसचेतना, क्षमताअभिवृद्धि र पुर्वतयारीका क्रियाकलापहरु ६४
४.२ विपद्को समयका क्रियाकलापहरु ६८
४.३ विपद् पश्चातका क्रियाकलापहरु (पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण) ७५

खण्ड–५
स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा अध्यावधिकता

अनुसुचिहरुः

अनुसुचि : १
(क) लेकवेशी नगरपालिकाको नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिको विवरण ७९
अनुसुचि : २
लेकबेशी नगरपालिकाको वडा अन्तरगतका वडा विपद् व्यवस्थापन समितिहरुको विवरण ८३
अनुसुचि : ३ ८९
अनुसुचि : ४
आकस्मिक सम्पर्कका लागि टेलिफोन नम्बरहरु ९०
अनुसुचि : ५
लेकबेशी नगरपालिकाबाट CADRE तालिम प्राप्त व्यक्तिहरुको सुचीः ९१
अनुसुचि : ६
नगर विपद् व्यवस्थापन ऐन ९५
सन्दर्भ सामग्रीहरु ११६

खण्ड - १
परिचय

१. पृष्ठभूमीः

नेपाल विभिन्न प्रकारका प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित प्रकोपहरुबाट प्रभावित छ । ८० प्रतिशत भन्दा बढी जनसंख्या बाढी, पहिरो, हावाहुरी, असिना, आगलागी, भूकम्प र हिमताल विष्फोटन जस्ता प्रकोपहरुको जोखिममा छन् । नेपाल विश्वमा २०औ विपद् संकटासन्न राष्ट्र भित्र पर्दछ । यस्तै गरेर भौगर्भिक रुपले उच्च जोखिममा रहेको कारण जुनसुकै बेला जान सक्ने प्रलयकारी भूकम्पको समेत उच्च जोखिममा रहेको छ। विश्वब्यापी रुपमा भूकम्पीय जोखिमका दृष्टिले नेपाल ११ औ तथा जलवायु परिर्वतनका जोखिमको दृष्टिले चौथो स्थानमा रहेको छ । २०७२ मा गएको विनाशकारी भूकम्पका कारण मात्र ८९७० जनाको ज्यान गएको थियो । यस तथ्यांकले नेपालका प्राय सबै भूभाग बहुप्रकोपको जोखिममा रहेको पुष्टि गर्दछ ।

१.१ लेकबेशी नगरपालिकाको परिचय :

लेकवेशी नगरपालिका विभिन्न बहुप्रकोपको जोखिममा रहेको एक कृषी प्रधान तथा पर्यटनको संम्भावित नगरपालिकाको रुपमा रहेको छ । यस नगरपालिकाका बाढीरपहिरो, हावाहुरी, जंगली जनावर आतंक, आगलगी, सडक दुर्घटना, शीतलहर, चट्याङ्ग, समस्या (डेन्गु, झाडापखला, खडेरी र जलवायु परिवर्तनको प्रभाव जस्ता प्रकोपहरुको जोखिममा रहेको छ । यसै सन्दर्भमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत "विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६" विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापान ऐन २०७४, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८ तथा यसको परिमार्जन मसौदा निर्देशिका २०७४ मा व्यवस्था भए बमोजिम विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनको क्षेत्रमा पूर्वतयारी, रोकथाम, अल्पिकरण, प्रतिकार्य, पुनस्थापन र पुर्ननिर्माण तथा अनुकुलनको कार्यलाई विशेष महत्व दिइएको छ। विपद् उत्थानशील समाज निर्माणका लागि विकास योजनामा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताको सवाललाई एकीकृत रुपमा मूलप्रवाहीकरण गर्न जिम्मेवार निकायले पहल लिन आवश्यक भइसकेको छ ।

यस सन्दर्भमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलतालाई केन्द्र देखि स्थानीय तहसम्म विस्तार गरी सबै तहका विकास नीति तथा कार्यक्रममा मूलपव्राहीकरण गर्नुपर्ने यथार्थतालाई आत्मसात गरी दिगो विकासको मान्यतालाई सुनिश्चित गर्न प्रभावित सबै वर्ग, समदुाय एवं क्षेत्रको पहुँच र स्वामित्व स्थापित हुने गरी स्थानीय श्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम् परिचालन गर्नुपर्ने आजको आवश्यकता हो । यस योजना निर्माण प्रक्रियालाई सहभागितामूलक, पारदर्शी, उत्तरदायी, समावेशी र जिम्मेवार बनाउन विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ को मूल भावना तथा मर्मलाई आत्मसात गर्दै विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापान ऐन २०७४ परिच्छेद ७, दफा १७ तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ को उपदफा १ (न) ले दिइएको अधिकार प्रयोग गरी समावेशी र जलवायू उत्थानशीलताका विषयहरु समेत समावेश गर्दै लेकवेशी नगरपालिकामा प्रयास परियोजनाको आर्थिक तथा प्रविधिक सहयोग र लेकवेशी नगरपालिका संगको समन्वयमा यस नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशिल योजना २०७८ निमार्ण गरी लागु गरिएको छ ।

१.२ लेकवेशी नगरपालिकाको भौगोलिक तथा सामाजिक अवस्था

नेपाल सरकारको वि.सं.२०७३ फागुन २७ गतेको निर्णयानुसार साविकका ५ वटा गाविसहरु लेखफर्सा, दशरथपुर, नेटा, कल्याण र साटाखानीलाई एक आपसमा गाभेर मिलाइ १० वटा वडामा विभाजन गरी यो लेकवेशी नगरपालिकाको संरचना तयार पारिएको हो। कुल १८०.९२ बर्ग कि.मी. क्षेत्रफमा फैलिएको यो नगरपालिका सुर्खेतका ९ वटा स्थानीय तहहरु मध्ये क्षेत्रफलका हिसाबले दोस्रो सानो नगरपालिका एंवम तेस्रो सानो स्थानीय तहमा पर्दछ। प्रस्तावित ६ नं प्रदेशको प्रादेशिक राजधानी वीरेन्द्रनगरका पुर्वी सिमाना संगै जोडिएको यो नगरपालिका भेरी नदीको किनारमा अवस्थित दुन, टार, चुरे र महाभारत श्रेणीमा पर्ने रमणीय वातावरणमा रहेको सुन्दर नगरपालिकामा थोरै साधन र स्रोतको लगानीवाट नगरपालिकाको, सामाजिक आर्थिक र भौतिक पूर्वाधारका क्षेत्रमा विकास हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ। भौगोलिक हिसाबले विकट र विकासको हिसाबले विकासोन्मुख अवस्थामा यो नगरपालिका रहेको छ। २०७८ सालको जनगणना अनुसार कुल ३१ हजार ७ सय ९१ जनसंख्या रहेको यो नगरपालिका भित्र बिभिन्न जातजातीहरुको बसोबास रहेको छ। कुल जमिनको ५४ प्रतिशत भुभाग बनजंगलले ढाकेको यस नगरपालिका भित्र प्रशस्त खोलानाला तथा भेरी नदी रहेको छ।

१.३ लेकवेशी नगरपालिकाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमी

सुर्खेत जिल्लाको सदरमुकाम वीरेन्द्रनगर देखि पुर्वी क्षेत्रमा संगै सिमाना जोडिएको लेकवेशी नगरपालिका साविकका ५ वटा गाविसहरु (लेखफर्सा, दशरथपुर । नेटा, कल्याण र साटाखानी एकआपसमा गाभिएर मिति २०७३ फाल्गुण २७ गतेदेखि लेकवेशी नगरपालिका बनेको हो । यस नगरपालिकाको २०६८ सालको राष्ट्रिय जनगणना अनुसार कुल जनसंख्या ३१ हजार ७ सय ९१ जना रहेकोमा १४ हजार ९ सय ७८ जना पुरुष र १६ हजार ८ सय १३ जना महिला रहेका छन् भने क्षेत्रफल करिब १८०.९२ वर्ग कि मि रहेको छ। यस क्षेत्रमा पर्यटन, कृषि पशुपालनको उच्च सम्भावना रहेको छ। जातीय रुपमा मिश्रित बसोबास रहेको यस नगरपालिकामा जनजातीहरुको बाहुलयता रहेको छ। विशेष गरि ब्राहमण, क्षेत्री, मगर, दलितहरुको उच्च बसोबास रहेको देखिन्छ। यस क्षेत्रका समुदायले नेपाली भाषालाई मातृभाषाको रुपमा प्रयोग गरेको पाईन्छ। यस क्षेत्रमा खेतीयोग्य जमिनका अतिरिक्त केहि भु-भाग भिरालो जमिनले बनेको हुदाँ यस क्षेत्रका मानिसहरु जिविकोपार्जनका लागि कृषिका अतिरिक्त ज्यालामजदुरी काम गर्नका लागि भारत लगायत अन्य देशहरुमा जाने गरेको देखिन्छ। मुख्य गरी वनजंगल, वनपैदावार र कृषि उत्पादनलाई मुख्य आम्दानीको स्रोत मानिने यस नगरपालिका नजिकको बजार गंगटे बजार हो भने नांगे, महेन्द्रगंज नगरपालिकाका मुख्य व्यापारिक केन्द्र हो। चिंगाड खोलाको नजिकमा रहेको गंगटेबजार प्राकृतिक नदिजन्य उत्पादन, तरकारी, खाद्दान्न, किरानाको सामानहरु किनबेच गरिन्छ। नगरपालिका वडा नं. ८ मा रहेको भोटेको दरबार सुर्खेत जिल्ला सहित आसपासका अन्य जिल्लाहरुको केहि भुभागहरु दृश्यावलोकन गर्न सकिन्छ। यस नगरपालिकामा धार्मिक, साँस्कृतिक तथा प्राकृतिक महत्व बोकेका खाँडदेवि मन्दिर, देवीडाँडा मन्दिर र भेरी नदी जस्ता अन्य दर्जनौ सम्पदाहरु रहेका छन्। साविकका ५ वटा गाविसहका ४५ वटा वडाहरु लाई पुनसंरचना गरी यस नगरपालिकामा १० वटा वडाहरु बनेको छन्। साविकको कल्याण गाविस तथा हालको वडा नं. छ सबै वडाहरुको लागि भौगोलिक रुपमा पायक केन्द्र पर्ने भएकोले नगरपालिकाको मुख्य केन्द्र वडा नं. ६ कल्यानमा स्थापना गरिएको छ। राज्यको बिकेन्द्रीकृत शाशन प्रणाली तथा स्थानीय जनचाहना र आवश्यकताको सम्बोधन गर्ने हेतुले यस नगरपालिकाले सरकारी निकायका बिभिन्न बिषयगत कार्यालयहरु र गैरसरकारी संघ/संस्थाहरूसँग समन्वय गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिएको छ।

नयाँ संरचना अनुसार लेकवेशी नगरपालिका वडा विभाजन तथा जनसंख्याः

वडा नं.	साविकका गा.वि.स.	साविकका वडा हरु	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)	परिवार संख्या	जनसंख्या
१	लेखफर्सा	५-८	११.४३	८८०	३८८९
२	लेखफर्सा	१-४,९	१६.१५	४२१	१९३४
३	दशरथपुर	१-४	११.१८	५१३	२२८३
४	दशरथपुर	५-९	१०.३२	७०८	३०६४
५	नेटा	१-९	३३.७६	६४७	३५६७
६	कल्याण	१-५	१९.७५	७२६	३४५९
७	कल्याण	६-९	१७.७५	५४५	२८४८
८	साटाखानी	८-९	१८.३८	४४७	२३१३
९	साटाखानी	५-७	१८.८४	७५६	३६२८
१०	साटाखानी	१-४	२३.२६	७०३	३३१०
जम्मा			**१८०.९२**	**६३३४६**	**३०२९५**

१.४. नगरपालिकाको अवस्थिति (सिमाना) :

सुर्खेतका ९ वटा स्थानीय तहहरु मध्ये क्षेत्रफलका हिसाबले दोस्रो सानो नगरपालिका एंवम तेस्रो सानो स्थानीय तह अर्न्तगत यो लेकवेशी नगरपालिका पर्दछ । विश्व मानचित्रमा यसको फैलावट २८ डिग्रि २८ मिनेट उत्तर देखि २८ डिग्रि ३३ मिनेट उत्तरी अक्षांसम्म र ८१ डिग्रि ४६ मिनेट पुर्व देखि ८१ डिग्रि ५० मिनेट पूर्वी देशान्तरसम्म रहेको छ । समुद्री सतहबाट ४६८ मीटर देखि १७०० मिटर सम्मको उचाइमा रहेको यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल १८०.९२ वर्ग किलोमिटर रहेको छ । जिल्ला सदमुकाम वीरेन्द्रनगर नगरपालिका बाट १ देखि १० कोषको दुरी सम्ममा यो नगरपालिकाका वडाहरु फैलिएका छन्। यस नगरपालिकाको पूर्वमा गुर्भाकोट नगरपालिका, दक्षिणमा भेरी नदी तथा भेरिगंगा नगरपालिका, उत्तरतर्फ चिङ्गाड गाउँपालिका र पश्चिममा वीरेन्द्रनगर नगरपालिका रहेको छ । दक्षिण भेगमा भेरी नदीले छिमकी गाउँपालिका भेरीगंगा संग, पशिचममा झुप्रा खोलाले वीरेन्द्रनगर नगरपालिका संग,उत्तरमा पहाड तथा डाँडाकाँडाहरुले चिङ्गाड गाउँपालिकासंग र पुर्वामा खहरे खोलाले गुर्वाकोट नगरपालिकासंग सिमाना छुट्टाएको छ ,जुन निम्न अनुसार रहेको छ ।

सिमाना पुर्वमाः गुर्भाकोट नगरपालिका, पश्चिममाः वीरेन्द्रनगर नगरपालिका, उत्तरमाः चिङ्गाड गाउँपालिका दक्षिणमाः भेरी नदी र भेरीगंगा नगरपालिका

भौगोलिक स्वरूप

सुर्खेत जिल्लाको पुर्वी भागमा अवस्थित लेकवेशी नगरपालिका महाभारत श्रृङ्खलाको मन्द ढालयुक्त पहाडी क्षेत्र, चट्टानयुक्त र कंकड खैरो माटो, अधिकांश भाग जंगलले ढाकिएको, खोलानाला, दशरथपुरको उपत्यका रहेको छ । दक्षिण भेगमा भेरी नदीले छिमकी गाउँपालिका भेरीगंगासँग, पशिचममा भुप्रा खोलाले वीरेन्द्रनगर नगरपालिकासँग,उत्तरमा पहाड तथा डाँडाकाँडाहरुले चिङ्गाड गाउँपालिकासंग र पुर्वमा खहरे खोलाले गुर्वाकोट नगरपालिका संग सिमाना रहेको छ । यस नगरपालिका पूर्वदेखि पश्चिम सम्म एकै प्रकारको भुगोल र चौडा क्षेत्रफल छ । उर्वर भूमि र विशाल जंगल,नदी तथा खोलाक्षेत्रले

ओगटेको यस नगरपालिका दोमट बलौटे माटोको भुखण्डले बनेको छ। भाग समुन्द्री सतहको ४६८ देखि १७०० मिटरको उचाइमा पर्ने भएकोले यहाँ न्यानो, सुख्खा, उपोष्ण, हावापानी पाइन्छ। महाभारत श्रृङ्खलाको तल्लो भागमा पाइने वनस्पति चिउरी, सिमल, भोर्लो, बाँफ, कटुस, काफल जातका वनस्पति पाइन्छन् भने जडिबुटि तर्फ समयो, काउलो, चुत्रो, कुरिलो, टिमुर, तेजपात, सुनगाभा, अमला, हर्रो, बर्रो, आदि प्रशस्त मात्रामा पाइनुका साथै बाँस, निगालो जस्ता डोको डालोका लागि चोयायुक्त वनस्पति पनि यहाँ पाइन्छ र कुच्चो तथा झाडुको लागि अम्रिसोजस्ता बनस्पती पनि प्रशस्त पाइन्छ। यस भु-भागमा औषत १०० मिलिलिटर भन्दा बढी नै वर्षा हुने गर्दछ। भौगोलिक अवस्था समुन्दी सतहवाट ४६८ मीटर देखि १७०० मिटर सम्म तापक्रम : अधिकतम ४२ डिग्री देखि ० डिग्री सेल्सीयस सम्म

१.५ खानेपानीको श्रोतको आधारमा घरधुरी संख्या :

नेपाल आफैमा जलस्रोतले एक धनि देश हो तर जनसंख्याको तीव्र वृद्धि र भौगोलिक असमानता र विकटताका कारण नेपालमा कैयन नेपाली नागरिकहरूले स्वच्छ खानेपानी पिउनबाट बञ्चित भइरहेका छन्, यस नगरपालिकाका नगरबासीहरु पनि यो समस्या बाट अछुतो हुन सकेका छैनन्। नगरपालिकाको वडागतको विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी धारा वा पाइपबाट खानेपानीको प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या ५१८७ रहेको पाइएको छ। साथै यस नगरपालिकामा खोला, मुल धारा, नदी, पोखरीबाट, ईनार जरूवा र कुवाको पानी प्रयोग गर्ने घरपरिवारहरू पनि रहेका छन्। सो सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका नं. २ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

वडा नं	साविक गाविस	जम्मा घर धुरी	खानेपानीको मुख्य स्रोत							
			धारा/ पाईप	ट्युबवेल/ हातेपम्प	ढाकिएको इनार/ कुवा	खुला इनार/ कुवा	लिफ्ट, पोखरी	खोला तथा नदी	अन्य	अनुत्तरीत
१,२	लेखफर्सा	१,३०१	१,१८७	१	०	५	९१	४	७	६
३, ४,	दशरथपुर	१,२२१	१,१६३	१	०	५	३१	६	०	१५
५	नेटा	६४७	५१२	०	८	५६	५५	११	२	३
६,७	कल्यान	१,२७१	६३८	०	३	३९	४१८	१४९	१८	६
८,९,१०	साटाखानी	१,९०६	१,६८७	२	१	२३	१२९	४६	०	१८
	जम्मा	**६,३४६**	**५,१८७**	**४**	**१२**	**१२८**	**७२४**	**२१६**	**२७**	**४८**

स्रोत : राष्टिय जनगणना २०६८

१.६ नगरपालिकाका व्यापारिक केन्द्रहरूको विवरण :

यस नगरपालिकाको प्रमुख व्यापारिक दशरथपुर बजार हो। यसका अलवा नगपालीकाका अन्य वडाहरु अर्न्तगत स-साना बजारहरू जसले वडाहरूको पाएक पर्ने स्थानलाई केन्द्र बनाई संचालित छन्। ति बजारहरूको वडा अनुसाको विवरणलाई देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ।

वडा नं.	मुख्य बजारको नाम	मुख्य किनबेच हुने सामग्रीहरु	कैफियत
१	बुटल बजार, हाड बजार, मिलडाँडा बजार, मदनचोक बजार, चिप्ले छोटे चोक बजार	खाजा, खाना, किरानाका सामान, लत्ता कपडा आदी	
२	सोरथीचोक, सिद्धार्थ चोक, गोयघारी चोक	खाजा, खाना, किरानाका सामान, लत्ता कपडा आदी	
३	गोरामारे पिपल चौतारी, गोरामारे मिलनचोक, स्याउले बजार	खाजा, खाना, किरानाका सामान, लत्ता कपडा आदी	

वडा नं.	मुख्य बजारको नाम	मुख्य किनबेच हुने सामग्रीहरु	कैफियत
४	घाट बजार,घुम्ने बजार, गम्खोला बजार	खाजा, खाना, किरानाका सामान, लत्ता कपडा आदी	
५	नेटा, मझुवा, खोला, डाँडागाँउ, भुरुङ्गडाँडा	खाजा, खाना, किरानाका सामान, लत्ता कपडा आदी	
६	स्याउलीबजार, कल्पना चोक, रानागाँउ बजार, बाघखोर बजार, हिलेसोता, सात्तले, पुरानोघाट बजार	खाजा, खाना, किरानाका सामान, लत्ता कपडा आदी	
७	पुल्टार, लवना बजार, कुईरे, पिपलडाँडा बजार	खाजा, खाना, किरानाका सामान, लत्ता कपडा आदी	
८	कुईनेपानी, आरन्टुडा	खाजा, खाना, किरानाका सामान, लत्ता कपडा आदी	
९	गंगटे, चौरासे, पोखरा भञ्ज्याङ्ग, बडीपाटी	खाजा, खाना, किरानाका सामान, लत्ता कपडा आदी	
१०	बडीपाटी, शान्तीपुर, साँटाफाँट, चुनियापानी, देवीडाँडा बजार	खाजा, खाना, किरानाका सामान, लत्ता कपडा आदी	

वडागत घरधुरी संख्या तथा लिङ्कको आधारमा जनसंख्याको विवरण

वडा न.	घरधुरी संख्या	जनसंख्या २०६८			औषत परिवार आकार	लैगिक अनुपात	क्षेत्रफल (बर्ग कि.मि)	जनघनत्व (औषत)
		जम्मा	पुरुष	महीला				
१	८८०	३,८८९	१,७६५	२,१२४	४.४२	८३.१०	११.४३	३४०.२१
२	४२१	१,९३४	९०८	१,०२६	४.५९	८८.५०	१६.१५	११९.७२
३	५१३	२,२८३	१,००६	१,२७७	४.४५	७८.७८	११.१८	२०४.१९
४	७०८	३,०६४	१,४१६	१,६४८	४.३३	८५.९२	१०.३२	२९७.०१
५	६४७	३,५६७	१,७८०	१,७८७	५.५१	९९.६१	३३.७६	१०५.६६
६	७२६	३,४५९	१,५७५	१,८८४	४.७६	८३.६०	१९.७५	१७५.१५
७	५४५	२,८४८	१,३१७	१,५३१	५.२३	८६.०२	१७.७५	१६०.४९
८	४४७	२,३१३	१,१०१	१,२१२	५.१७	९०.८४	१८.३८	१२५.८३
९	७५६	३,६२८	१,७१६	१,९१२	४.८०	८९.७५	१८.९४	१९१.५२
१०	७०३	३,३१०	१,५३८	१,७७२	४.७१	८६.७९	२३.२६	१४२.३०
जम्मा	**६३४६**	**३०,२९५**	**१४,१२२**	**१६,१७३**	**४.७७**	**८७.३२**	**१८०.९२**	**१६७.४५**

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

यस नगरपालिकाको २०७८ को जनगणना अनुसार ३१ हजार ७ सय ९१ जना रहेकोमा १४ हजार ९ सय ७८ जना पुरुष र १६ हजार ८ सय १३ जना महिला रहेका छन् ।

१.७ विपद्को जोखिम र संकटासन्नता :

यस नगरपालिका प्रकोप तथा विपद्को दृष्टिले बाढी तथा पहिरो जन्य प्रकोपबाट उच्च जोखिममा रहेको पाइन्छ । यस नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति, धरातलीय स्वरुप, माटो, जलवायु विविधता र संवेदनशीलतालाई हेर्दा यस नगरपालिकामा बिभिन्न प्रकोपहरुले बेलाबखत दुःख दिईरहेको पाइन्छ ।

खासगरी भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक श्रोतसाधनको उचित व्यवस्थापको अभाव, अवैज्ञानिक भू उपयोग, असुरक्षित संरचना तथा विकास निर्माण जस्ता कारणले बाढी, पहिरो, भूक्षय, सुख्खाग्रस्तता, आगलागी, एवं जलउत्पन्न प्रकोपहरुले जोखिम सिर्जना गरिरहेको छ। विगतदेखि हालसम्मको प्रकोपको इतिहासलाइ नियाल्दा यस नगरपालिकामा देहायका प्रकोपहरुबाट प्रभावित गरेको पाइन्छ । यस नगरपालिकामा रहेको प्रकोपहरु निम्नानुसार छन ।

क्र.सं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
स्तर	भूकम्प	बाढी	पहिरो	आगलागी	महामारी	वन्यजन्तु आतंक	रोगकिरा	हावाहुरी	खडेरी	चट्याङ्ग

हालका वर्षहरुमा विश्व भरी फैलिएको कोभिड १९ ले यस नगरपालिका पनि अछुतो नभएको र यस माहामारीका कारण यस नगरपालिकामा रोजगारको तथा जिविकोपार्जनमा ठुलो चुनौती सिर्जना गरेको छ ।

१.८. योजनाको उद्देश्यः

विभिन्न प्रकोपहरुको कारणले सिर्जित हुने स्थानीय स्तरमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका घटनाहरुको व्यवस्थापन कार्यहरूलाई संस्थागत गरी विपद्का दृष्टिले सुरक्षित समुदायको निर्माण गर्नका लागि स्थानीय तहका आवधिक र वार्षिक कार्यक्रममा समेत मूलप्रवाहीकरण गरी उत्थानील समुदाय निर्माण गर्न नेपाल सरकार स्थानीय विकास मन्त्रालयले निर्माण गरेका “स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजनातर्जुमा निर्देशिका-२०६८ तथा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका-२०७४” को मस्यौदा अनुसार निर्माण गरिएको छ । यस योजनाको विपद् पूर्व, विपद्का समयमा र विपद् पश्चात् मानिस माथि पर्ने प्रतिकूल प्रभावको सामना गर्न स्थानीय स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै विभिन्न क्षेत्रसँग समन्वय गरी विपद् पूर्वतयारी, पूर्व सचेतना प्रणाली, न्यूनीकरण, रोकथाम कार्य गर्नु र प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी, जवाफदेहीयुक्त मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु मूल उद्देश्य रहेको यस योजनाका पूरक उद्देश्यहरू निम्न छन् :

- स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गर्न विपद् सम्बन्धी न्युनतम आधार तथा साझा मापदण्ड निर्धारण गरी स्थानीय स्तरको विपद् जोखिम व्यवस्थापन गर्नु ।
- स्थानीय तह भित्र रहेका विपद्को सङ्कटासन्नता, जोखिम र क्षमता पहिचान तथा विश्लेषण गर्नु ।
- स्थानीय विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि जोखिम व्यवस्थापनका प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रम सहितको योजना तर्जुमा गर्नु ।
- विपद् उत्थानशील समुदायको निर्माणमा योगदान गर्नु ।
- विपद् तथा जलवायु परिवर्तनसँग सामना गर्नसक्ने दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने ।
- स्थानीय तहका नीति तथा विकास कार्यक्रममा सबै क्षेत्र र वर्गको समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गरी विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि जोखिम व्यवस्थापनलाई संस्थागत गर्न मार्गप्रशस्त गर्नु ।
- विपद्मा परेका व्यक्ति, परिवार र समुदायलाई तत्काल उद्धार गरी मानवीय सेवाप्रदान गर्नु ।
- विपद्बाट प्रभावित समुदायलाई सुरक्षित र सम्मानजनक जीवनयापनका लागि आधारभूत सहयोग उपलब्ध गराउनु ।
- उपलब्ध न्यूनतम साधन-स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै आवश्यक पर्ने थप साधन-स्रोतको खोजी गरी सरकार र सरोकारवाला निकाय तथा संघसंस्थासँग समन्वय गरी विपद् प्रभावित समुदायलाई सहयोग उपलब्ध गराउनु ।

१.९ योजनाको आवश्यकता तथा महत्व :

विपद् व्यवस्थापन भित्र गरिने विभिन्न चरणका कार्यहरूलाई व्यवस्थित गर्नका लागि स्थानीय स्तरमा तर्जुमा गरिने विकास योजनाको एउटा प्रमुख भागका रूपमा निरन्तर रूपमा यो योजना कार्यान्वयन हुन्छ। विपद्को घटना मानव समुदायका लागि सम्वेदनशील भएकोले यस्तो अवस्था नआओस भन्नाका निम्ति हरेक विकासका कार्यलाई विपद् व्यवस्थापन कार्यसँग समायोजन गरी दीगो विकासका क्रियाकलापमा समुदायको सक्रिय सहभागिता समेतको अपेक्षा गरिएको हुँदा यसले महत्वपूर्ण स्थान ओगटेको हुन्छ। यसकारण यस योजनाको निकै ठूलो महत्व रहेको छ। त्यसैले यस योजनाको आवश्यकता र महत्वलाई अग्रस्थानमा राख्न सकिन्छ। नगरपालिका स्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजनाका निम्न महत्वले यसको आवश्यकतालाई पुष्टी गर्दछ :

- नगरपालिकाकास्तरमा संस्थागत संरचना तयार हुने ।
- नगरपालिकाकास्तरीय विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सूचनाको पहुँच रहने ।
- बहुप्रकोप जोखिम तथा क्षमता विश्लेषणमा समुदायको सहभागिता हुने ।
- नगरपालिकामा तयारी/प्रतिकार्य समूहहरू निर्माण हुने ।
- नगरपालिका स्तरमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण योजना तर्जुमा हुने ।
- नगरपालिका स्तरमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण कोष स्थापना हुने ।
- समुदायले व्यवस्थापन गरेका स्रोतहरूमा समान पहुँच ।
- नगरपालिका स्तरमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्वन गरिने ।
- समुदायमा आधारित पूर्वसुचना प्रणालीहरूको स्थापना हुने भएकाले समुदाय सुरक्षित रहन मद्धत पुग्ने ।
- यस योजनाले विपद् पूर्व, विपद्का समयमा र विपद् पश्चात मानिस माथि पर्ने प्रतिकूल प्रभावको सामना गर्न मद्दत पुऱ्याउछ ।
- स्थानीय स्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम उपयोग गर्दै विभिन्न क्षेत्रसँग समन्वय गरी विपद् पूर्वतयारी, पूर्व सचेतना प्रणाली, न्यूनीकरण, रोकथाम कार्य गर्नु र प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी, जवाफदेही ढंगले मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन स्थानीय निकायलाई जिम्मेवार बनाउँछ ।
- योजनाले विपद्को समयमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित गर्ने सुनिश्चितता दिन्छ ।
- विपद्को जोखिम कम गर्न समुदायलाई हातेमालो गर्ने वातावरण बनाउन प्रेरणा दिन्छ ।
- प्रभावित समुदायलाई आफ्नो अधिकार र दायित्वको बारेमा सचेत गराउँछ ।
- उद्धार र राहतजस्ता कार्यमा पीडित समुदायको समान पहुँचको प्रत्याभूति गर्छ ।
- आपत्कालिन समयमा सूचना र जानकारी प्रक्षेपणलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्छ ।
- सामाजिक, सांस्कृतिक मर्यादा तथा सद्भाव अभिवृद्धिको लागि मार्ग प्रशस्त गर्छ ।
- खानेपानी, सरसफाइ र स्वास्थ्य प्रबर्द्धनका विषयलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्छ ।
- स्रोतको सही सदुपयोग गरी पीडित समुदायलाई प्रकोपको पीडाबाट मुक्ति दिने बाटो तयार गर्छ ।
- क्षेत्रगत रूपमा कामको बाँडफाँड हुने हुँदा मानवीय सहयोग पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित हुनुको साथै सेवाप्रदायकमा जवाफदेही र उत्तरदायित्वको भावनाको विकास गराउँछ ।

१.१० योजनाका सीमा

सरकारी, गैर सरकारी तथा स्थानीय निकायहरूले तयार पार्ने हरेक स्तरका योजना तथा कार्यक्रमहरूका आफ्नै महत्व र सीमा हुन्छन् । यस योजनाको महत्वका साथै निम्नअनुसार सीमा पनि रहेका छन् :

- यो योजनाको कार्यान्वयन स्थानीय निकायहरूले आफ्नो नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रियाको अभिन्न अङ्गको रूपमा गर्ने भएकाले विकास-निर्माणसँग सम्बन्धित भएर निरन्तर कार्यान्वयनमा रहने छन् ।
- यो योजना"स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका-२०६८ तथा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनातर्जुमा निर्देशिका-२०७४" को मस्यौदाका अनुसार तयार गरिएको छ ।
- यस योजनाको कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाले आवश्यक रूपमा जनशक्ति तयार गर्न समय लाग्नेछ र त्यसको लागि स्रोतको खोजी गर्नु पर्ने अवस्था रहन्छ, जुन उपलब्ध हुन्छ नै भने निर्क्योल गर्न सकिँदैन ।
- यस योजनाको कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि आवश्यक दक्ष जनशक्तिको स्थानीय स्तरमा कम उपलब्धता रहन सक्छ ।

१.११ योजना निर्माण प्रक्रिया विधि

"स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका-२०६८ तथा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका-२०७४" को मस्यौदाका अनुसार यो योजना तर्जुमा गर्दा नगरपालिका र वडाका प्रभावित तथा सङ्कटासन्न समुदायको प्रत्यक्ष र समावेशीयुक्त सहभागिता सुनिश्चित हुने गरी समावेशी, सहभागितामूलक र यथार्थपरक बनाउन निम्नअनुसारका प्रक्रियाहरू अवलम्बन गरिएका छन् :

नगरपालिकाको छनोट : जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति लेकवेशी, वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समिति लेकवेशी, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा सुर्खेत, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लेकवेशी नगरपालिका भित्र कार्य क्षेत्र रहेका उप शाखाहरु तथा अन्यसरोकारवाला सघं सस्थाहरु सँग समन्वय गरी नेपाल युवा संस्था संजाल (आयोन) द्वारा संचालित प्रयास परियाजना अन्तरगत स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना निर्माण गर्न यस नगरपालिका लाइ छनोट गरेको थियो ।

प्रारम्भिक भेला तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन :

नगरपालिकाका अध्यक्ष तथा सम्पूर्ण निर्वाचित जन प्रतिनिधी, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, स्थानीय राजनीतिक दलका प्रतिनिधी, स्थानीय बुद्धीजीविहरू, ज्येष्ठ नागरिक, स्थानीय संघ संस्थाका प्रतिनीधि तथा सरोकारवालाहरूको सहभागितामा स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका अनुसार नगरपालिका स्तरीय नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको थियो ।

स्थानीय विपद् जाखिम व्यवस्थापन योजना : लेकबेशी नगरपालिका अन्तरगत नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिमा छलफल गरी स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना बनाउने र योजना बनाउदा नगरपालिकाको समन्वयमा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा सुर्खेतले संकलन गरेको प्रारम्भिक तथ्यांकको आधारमा नेपाल युवा संस्था संजाल (आयोन) द्वारा संचालित प्रयास परियोजनाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा अन्य स्थानीय संघ संस्थाका प्रतिनीधि तथा

सरोकारवालाहरू सँग छलफल गरी नगरपालिका स्तरीय योजना बनाउने कार्यमा सहमति भएको थियो ।

योजना निर्माण अभिमुखीकरण : स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी द्वारा संचालित आपत्कालिन प्रतिकार्यका लागि पूर्व तयारी कार्यक्रम अर्न्तगत ५ दिने अभिमुखिकरण नेपालगंजमा नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको प्राविधिक सहयोगमा संचालन गरिएको थियो । यस अभिमुखीकरणमा सहभागिहरूलाई विपद् सम्बन्धी आधारभूत विषय बस्तु जस्तै विपद्, प्रकोप, सङ्कटासन्न, जोखिम र क्षमता बारेमा बुझाई, विपद् व्यवस्थापन चक्र वारे छलफल गरिएको थियो भने सूचना सँकलन विधि तथा प्रक्रियाको बारेमा छलफल तथा अभ्यास गरिएको थियो ।

लेकवेशी नगरपालिका वडा स्तरीय सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण (भि.सि.ए.) : यस योजना तयार गर्ने सम्बन्धमा लेकवेशी नगरपालिकाको नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखाको प्राविधिक सहयोग र नगरपालिकाको आर्थिक सहभागितामा १० वटै वडामा जनप्रतिनिधि, जेष्ठ नागरिक, महिला, वुद्धिजिवि नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखाहरु नगरपालिका कार्यालय, वडा कार्यालय तथा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति सँग समन्वय गरी प्रत्येक वडामा गइ वडा स्तरीय सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण (भि.सि.ए.) तयार गरिएको थियो ।

नगरपालिका स्तरीय सूचना संकलन : स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माणको क्रममा अभिमुखीकरणमा सहभागी भएका सहभागीहरूबाट सहभागितामूलक रूपमा सूचनाको सँकलन गरिएको थियो । जसमा विशेष गरेर सामाजिक र आर्थिक सूचनाहरू, सम्पन्नता स्तरीकण, नगरपालिकामा हुने प्रकोपहरू र विपद्को ऐतिहासिक विवरण सँकलन गरिएको थियो साथै नगरपालिकामा के काम कहाँ गर्ने भन्ने सवालमा पनि सूचना सँकलन गरिएको थियो । उक्त सूचनालाई नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिमा छलफल तथा पुनरावलोकन समेत गरी नगरपालिका स्तरीय सूचना सँकलन गरिएको थियो ।

सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण : सवै वडाहरूमा विपद् सम्बन्धी सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका विभिन्न औजारहरू (VCA Tools) को प्रयोग गरिएको थियो जस अर्न्तगत सामाजिक तथा प्रकोपको नक्शाङ्कन, ऐतिहासिक तथ्याङ्क स्तरीकरण, स्रोतको विश्लेषण, प्रकोप, मौसमी तथा बाली पात्रो, समस्या वृक्ष विश्लेषण, प्रत्यक्ष अवलोकन तथा भेटघाट छलफल जस्ता भि.सि.ए. सर्वमान्य औजारहरूको प्रयोग गरिएको थियो ।

योजनाको खाका लेखन कार्य : सहभगीबाट आएको सूचना तथा योजना निर्माणका क्रममा वडा स्तरबाट आएका सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण र वडा स्तरका योजनाहरुलाई समेट्दै विपद् जोखिम व्यवस्थापन श्रोत व्यक्ति, नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति र प्रयास परियोजनाका तर्फबाट संयूक्त रूपमा योजना लेख्ने कार्य सम्पन्न भएको थियो ।

१.१२ योजनाको मूलप्रवाहिकरणः

नगरपालिकाले स्वीकृत स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका क्रियाकलापहरुलाई प्राथमिकताका आधारमा क्रमश आवधिक, वार्षिक तथा अन्य योजना निर्माण प्रक्रियामा मूलप्रवाहकरण गर्दै लैजाने छ । त्यस्तै, अन्य विषयगत कार्यालयले पनि विषयगत योजना निर्माणका क्रममा स्थानीय विपद तथाजलवायु उत्थानशील योजनामा उल्लेखित क्रियाकलापहरुलाई प्राथामिकता दिईने छ ।

१.१२.१ योजनाको स्वीकृति :

नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयार गरेर नगरपालिकाले आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी नगरपरिषद्बाट स्वीकृत गराईने छ ।

१.१२.३ बजेट व्यवस्था :
स्वीकृत योजनाले निर्धारण गरेका विपद् जाखिम न्यूनीकरणको लागि तय गरेका क्रियाकलापहरुलाई प्राथमिकता अनुसार कार्यान्वयन गर्न, गराउन बजेट विनियोजन गर्नेछ र आवश्यकता अनुसार जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला समन्वय समिति, विषयगत कार्यालय, प्रयास परियोजना, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था तथा दातृ निकायसमेतको समन्वय र सहयोगमा बजेटको व्यवस्था गर्नेछ ।

१.१२.४ योजना कार्यान्वयन :
नगरपालिकाले स्वीकृत स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका क्रियाकलापहरुलाई आवश्यकता अनुसार स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति अन्तरगत वडा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति, सरोकारका निकायहरुसंगको सहकार्य तथा व्यवस्थापन विषयगत कार्यालय, समुदाय, सङ्घसंस्था तथा निजी क्षेत्र एवं समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समिति समेतको सहयोग लिई कार्यान्वयन गर्नेछ ।

१.१३ योजनाको अनुगमन, मुल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन :

क) नगरपालिका तथा गाउँपालिकाले वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको समेत नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नु पर्नेछ ।

ख) गाउँपालिकामा तथा नगरपालिकामा गठित अनुगमन समितिले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यक्रमको समेत अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी सुझाव सहितको प्रतिवेदन गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा पेस गर्नु पर्नेछ । उक्त प्रतिवेदन गाउँ वा नगरपालिकाले छलफलका लागि गाउँ वा नगर सभामा पेस गर्नुपर्नेछ । यसरी अनुगमन समिति गठन नभएको भए दफा २.४.४ बमोजिम एउटा उपसमिति गठन गर्नुपर्नेछ ।

ग) स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील सम्बन्धी कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा स्वीकृत गरिएका अनुगमन सूचकहरू बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

घ) स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालाई कार्यान्वयन गर्ने अन्य संस्थाहरूद्वारा सम्पादित कार्यको समेत सोहि समितिले अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नेछ, र सोको प्रतिवेदन सम्बन्धित संस्था, स्थानीय तह र मन्त्रालयमा पेश गर्नुपर्ने छ ।

२.५.२ योजनाको पुनरावलोकन तथा अद्यावधिक

क) नगरपालिकाको कुनै पनि क्षेत्रमा उत्पन्न विपद्ले सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिममा पारेको असरलाई सम्बोधन गर्न प्रत्येक वर्ष योजना कार्यान्वयनको अवस्थाको पुनरावलोकन तथा समीक्षा गरी वार्षिक कार्यक्रम तथा योजना तयार गर्नु पर्नेछ ।

ख) स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक पाँच वर्षमा योजनाको बृहत् पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

खण्ड-२
सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण

२.१ प्रकोप स्तरीकरण :

लेकवेशी नगरपालिकाको १० वटै वडामा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति वडा अध्यक्ष, जनप्रतिनिधीहरु स्थानीय बुद्धी जीविहरू, ज्येष्ठ नागरिक, स्थानीय संघ संस्थाका प्रतिनीधि तथा सरोकारवालाहरूको सहभागितामा के-कस्ता प्रकोपहरू छन् र त्यसमध्ये कुन प्रकोप मुख्य समस्याको रूपमा रहेको छ भनेर जोडी तुलना विधिबाट वडाको स्तरीकरण गरिएको थियो । जुन यस प्रकार रहेको छ :

वडा स्तरीय प्रकोप स्तरीकरणमा देखिएमा मुख्य प्रकोपहरु :

वडा		लेकवेशी	नगरपालिकाको वडाहरूको प्रकोप तथा प्रकोपको स्तरीकरण					
	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाचौं	छैठौं	सातौं	आठौं	नवौ
१	वाढी	पहिरो	आगलागी	खडेरी	भूकम्प	रोगकिरा	हावाहुरी	COVID -19	चट्याङ
२	वाढी	आगलागी	पहिरो	बन्यजन्तु आतक	COVID -19	हावाहुरी	भूकम्प	खडेरी	चट्याङ
३	बाढी	पहिरो	आगलागी	बन्यजन्तु आतकं	भूकम्प	COVID -19	चट्याङ	खडेरी	हावाहुरी
४	बाढी	पहिरो	वन्यजन्तु आतक	आगलागी	हावाहुरी	COVID -19	भूकम्प	खडेरी	चट्याङ
५	वन्यजन्तु आतकं	COVID -19	किटजन्य आतंक	हावाहुरी	आगलागी	भुकम्प	पहिरो	खडेरी	चट्याङ
६	COVID -19	सडक दुघटना	वाढी पहिरो	हावाहुरी	वन्यजन्तु	आगलागी	झाडा पखाला	रोगकिरा	खडेरी
७	बाढी	पहिरो	वन्यजन्तु आक्रमण	आगलागी	भूकम्प	COVID -19	रोगकिरा	चट्याङ	खडेरी
८	बाढी	आगालागी	पहिरो	हावाहुरी	भूकम्प	COVID -19	खडेरी	रोगकिरा	चट्याङ
९	COVID -19	किटजन्य आतंक	हावाहुरी	खडेरी	भूकम्प	पहिरो	बाढी	भूकम्प	चट्याङ
१०	पहिरो	वाढी	आगलागी	बन्यजन्तु आतकं	भूकम्प	COVID -19	चट्याङ	खडेरी	रोगकिरा

वडामा गरिएको स्तरीकरणको आधारमा लेकवेशी नगरपालिकाको मुख्य प्रकोपहरू निम्न रहेका छन् ।
१. बाढी २. पहिरो ३. आगलागी ४. COVID-19 ५. बन्यजन्तु आतंक
६. रोगकिरा ७. हुरीवतास ८. खडेरी ९. चट्याङ्ग

वडाको स्तरीकरण पश्यात् वडाहरुको प्रकोपको स्तरीकरणलाई मध्य नजर गर्दै, लेकवेशी नगरपालिकाका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय बुद्धीजीविहरू, ज्येष्ठ नागरिक, स्थानीय संघ-संस्थाका प्रतिनीधि तथा सरोकारवालाहरूको सहभागितामा लेकवेशी नगरपालिकामा के-कस्ता प्रकोपहरू छन् र त्यसमध्ये कुन प्रकोप मुख्य समस्याको रूपमा रहेको छ भनेर जोडी तुलना विधिबाट लेकवेशी नगरपालिकाको स्तरीकरण गरिएको छ ।

लेकवेशी नगरपालिकाको प्रकोपको स्तरीकरण :

प्रकोप	**बाढी**	**पहिरो**	**आगलागी**	**माहामारी COVID-19**	**खडेरी**	**रोगकिरा**	**हुरिवतास**	**चट्याङ्ग**	**वन्यजन्तु**
बाढी	×	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
पहिरो	×	×	पहिरो	माहामारी COVID -19	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
आगलागी	×	×	×	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
माहामारी COVID-19	×	×	×	×	माहामारी COVID -19	माहामारी COVID -19	माहामारी COVID -19	माहामारी COVID -19	माहामारी COVID -19
खडेरी	×	×	×	×	×	किटजन्य	हावाहुरी	खडेरी	वन्यजन्तु
किटजन्य आतंक	×	×	×	×	×	×	**रोगकिरा**	**रोगकिरा**	वन्यजन्तु
हावाहुरी	×	×	×	×	×	×	×	हावाहुरी	वन्यजन्तु
चट्याङ	×		×	×	×	×	×	×	वन्यजन्तु
वन्यजन्तु आतंक	×	×	×	×	×	×	×	×	×
अंकभार	८	६	६	६	१	३	२	०	४
स्तर	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	आठौं	छैठा	सातौं	नवौं	पाचौ

स्तर निर्धारण:

बाढी	पहिरो	आगलागी	माहामारी	वन्यजन्तु	रोगकिरा	हावाहुरी	खडेरी	चट्याङ्ग
पहिलो	दोश्रो	तेस्रो	चौथो	पाचौ	छैटौ	सातौ	आठौ	नवौ

नोट : नेपाल भूकम्पको उच्च जोखिममा रहेको मुलुक हुँदा प्रकोप स्तरीकरण गर्दा भूकम्पलाई तुलनामा नराखी पहिलो नम्बरको प्रकोपको रुपमा प्राथमिकतामा राखी योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

माथिको तालिका अनुसार यस लेकवेशी नगरपालिकाको प्रकोपको स्तरीकरण गरी विश्लेषण गर्दा बाढी पहिलो, पहिरो दोस्रो, आगलागी तेस्रो, COVID-19 चौथो, वन्यजन्तु आतंक पाँचौ, किटजन्य छैठौं, हावाहुरी सातौं, खडेरी आठौं तथा नवौं चट्याङ्ग रहेको छ। यस नगरपालिकामा सबैभन्दा बढी जोखिम बाढी र पहिरो तथा आगलागीबाट हुनुका साथै पहिरो र वन्यजन्तु आंतकले उच्च प्रभाव पार्दछ भने खडेरी, हुरीवतासले मध्यम प्रभाव पार्दछ किटजन्य आतंकका कारण पनि प्रभाव पार्ने देखिन्छ। यसैगरी यस नगरपालिकामा सुख्खा खडेरीको क्रमहरु बढ्दै गएको, पानीका मुहानहरु सुक्दै जाने गरेको, पानी कम पर्ने गरेको तथा पानी पर्दा पनि अत्याधिक पर्ने गरेको, बेमौसमी असिनाहरु पर्ने, फलफुल तथा तरकारीहरुमा किरा बढी लाग्ने यस वर्ष सलक किराका कारण पनि प्रभाव परेको देखिन्छ यस्ता विभिन्न जलवायु जन्य समस्या देखिएको छ।

२.२ ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषण फारम (विगत ३० वर्षको विवरण लिने)

यस लेकवेशी नगरपालिकामा विगतमा कुन प्रकोपबाट कस्तो विपत्ति परेको थियो भन्ने जानकारी लिन विपद्को ऐतिहासिक समयरेखा तयार गरिन्छ। यस विधिको प्रयोग गर्दा विशेष गरी ज्येष्ठ नागरि कसँग छलफल गर्नु पर्दछ। यसबाट प्रकोपको दोहोरिने प्रवृत्ति, त्यसले पुऱ्याउने भौतिक, सामाजिक, आर्थिक, मानवीय वा प्राकृतिक क्षति तथा प्रभावको बारेमा जानकारी एकीकृत गर्न सकिन्छ र विपद् जोखिम व्यवस्थापनका क्रियाकलाप र कार्य समय निर्धारण गर्ने आधार बनाउन सहज हुन्छ। लेकवेशी नगरपालिकाको ऐतिहासिक समयरेखा यस प्रकार रहको छ :

विपद्	साल र महिना	स्थान	मानवीय क्षति	भौतिक क्षति	आर्थिक क्षति	सामाजिक क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना स्रोत
बाढी पहिरो	२०७१ श्रावण २८ र २९	वडा नं. १		२० घर प्रभावित				
भूकम्प	२०७२ वैशाख १२	वडा नं. १					खानेपानीको मुहान सुकेको	
हावाहुरी	२०७५ वैशाख	वडा नं. १		१० घर प्रभावित				
आगलागी	२०७५	वडा नं. १					वनक्षेत्रको बिनास	
रोगकिरा (सलह)	२०७७ श्रावण	वडा नं. १		५० घर प्रभावित			६० विघाको तोरी र मकै नष्ट	
नदिमा डुवि मृत्यु	२०७७ चैत्र १५	तोल टोल	१ जना					

विपद्	साल र महिना	स्थान	मानवीय क्षति	भौतिक क्षति	आर्थिक क्षति	सामाजिक क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना स्रोत
जंगली जनावर आतंक	हरेकवर्ष	वडा नं. १		१०० घर प्रभावित			३० विद्याको खेतिवाली प्रत्येक वर्ष क्षति गर्ने	
COVID	२०७७ माघ देखि	वडा नं. १		३०० घर प्रभावित		जिविकोपार्जनमा समस्या, रोजगारीको अवसर गुमेका		
बाढी	२०७२ श्रावण	सास्तरी		१ घर बगेको			१० कट्ठा जग्गा बगेको	
आगलागी	२०७५ जेष्ठ	लेखगाउँ	१ जनाको मृत्यू	सुन, चाँदी तथा पैसा जलेको				
बाढी पहिरो	२०७७ असार १२	वडा नं. २		१ घर भत्केको		१ घर परिवार विस्थापित		
रोगकिरा (सलह)	२०७७ श्रावण	वडा नं. २			मकै, धान लगायतका बालीनाली नस्ट			
असिना	२०४० साल र २०४३ साल	वडा नं. २			बालीनाली नस्ट			
बाढी पहिरो	२०७१ भाद्र ५	वडा नं.३			घर वासको क्षति, पशुचौपायाको मृत्यू खानेपानी तथा सिँचाइ कुलोमा क्षति , वाटो हरु क्षति		खोतियोग्य जमिन कटान	
भूकम्प	२०७२ वैशाख १२	सामान्य तया सबै वडाहरुमा		घरहरु चर्केको			खानेपानीको मुल सुकेको	
रोगकिरा (सलह किरा)	२०७७ श्रावण	सबै वडामा			मकै, धान लगायतका बालीनाली नस्ट		जंगल तथा सार्वजनिक क्षेत्रका बोटबिरुवा नस्ट	
चट्याङ्ग	२०७७ फल्गुन २८	गमखोला		१ घरमा क्षति				

विपद्	साल र महिना	स्थान	मानवीय क्षति	भौतिक क्षति	आर्थिक क्षति	सामाजिक क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना स्रोत
महामारी	२०७७, २०७८	नगरपालिका भरि			रोजगारी गुम्ने, स्वास्थ्यमा समस्या भई आर्थिक क्षति	सामाजिक सम्बन्धमा ह्रास		
भूकम्प	२०४५ , २०७२	वडा नं. ४			घर लगायतका भौतिक संरचना चर्केको , मनोवैज्ञानिक त्रास			
बाढी पहिरो	२०५३, २०७१	वडा नं. ४					३० बिघा जति खेतीयोग्यभुमि, सार्वजनिक जग्गा र वन क्षेत्रको जग्गा कटान	
डुवान	२०६१, २०६४, २०७४	वडा नं. ४						
आगलागी	प्रत्येक वर्ष	वडा नं. ४		२ घर प्रभावित	१५ हजार बरावरको क्षति		वन बिनास	
आगलागी	२०७७ कात्तिक १०, फाल्गुण ४	डुम्म्रे					वन जंगलको बिनास	
पहिरो	२०७७	वडा नं. ४		१ गोठ तथा १ चौपायाको मृत्यू	५० हजार बरावरको क्षति	२ घर बिस्थापित	१५ विघा जग्गा कटान	
रोगकिरा (सलह, फौजिकिरा)	२०७७	वडा नं. ४			अन्नबालीको बिनास		बनस्पतिको बिनास	
हावाहुरी	२०७६			२० ओटा घरमा क्षति तथा विद्यालयको छाना उडाएको	बाली नालि नष्ट			

विपद्	साल र महिना	स्थान	मानवीय क्षति	भौतिक क्षति	आर्थिक क्षति	सामाजिक क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना स्रोत
हावाहुरी	२०७७ वैशाख १९	वेततारा		जन प्रावि विद्यालयमा क्षति				
चट्याङ	२०७७ फाल्गुण ६	वडा नं. ५		१ घरमा क्षति	१९४६०० बरावरको क्षति			
जंगली जनावरको आतंक	२०७७	वडा नं. ५			खेतिपाती नस्ट			
बाढी पहिरो	२०७१	वडा नं. ६		खेतिपाती तथा सिचाइ कुलो प्रभावित				
सडक दुर्घटना	२०६२, २०६३	वडा नं. ६	१ जना					
आगलागी	२०७७ चैत्र १०, २०७८ बैशाख ३	राना गाउँ		२ घर जलेर नस्ट	१८३९००		वन जंगलको बिनास	
वन्यजन्तु आतंक	हरेक वर्ष	वडा नं. ६			खेतिपाति विनास			
आगलागी	हरेक वर्ष	वडा नं. ६		२० घर तथा गोठ जलेर नस्ट			वनजंगल विनास	
हावाहुरी	२०७१	वडा नं. ६		५ ओटा विद्यालय तथा घरको छाना भत्काएको	१५ लाख बराबरको क्षति			
आगलागी	२०७१	वडा नं. ७		५ घर जलेर नस्ट, १० घर परिवार प्रभावित	१७ लाख बराबरको क्षति		वन जंगलको बिनास	
आगलागी	२०७७ भाद्र २१, चैत्र २१	खारपानी		१ घर १ गोठ जलेर नष्ट	११९०००		वन जंगलको बिनास	
बाढी पहिरो	२०६१	वडा नं. ७		१० घर परिवार प्रभावित		बाढी पछि झाडापाखालाको माहामारी भएको		

विपद्	साल र महिना	स्थान	मानवीय क्षति	भौतिक क्षति	आर्थिक क्षति	सामाजिक क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना स्रोत
बाढी पहिरो	२०७१	वडा नं. ७		३० घर बगाएको	१ करोड बराबरको क्षति	३० परिवार विस्तापित		
बाढी पहिरो	२०७७ श्रावण २६	वडा नं. ७		१ घट्ट पुरिएको	२ लाख बराबरको क्षति			
किटजन्य (सलह, फौजिकिरा)	२०७७	वडा नं. ७			मकै खेति तथा अन्न वालीमा क्षति			
बाढी	२०२९	सुब्बाकुना	१ जना	१ गोठ १० ओटा गाई वस्तुहरु	३०००००		३० बिघा खेत बगाएको	
बाढी	२०५२	चिंगाड खोला, चिसापानी	१ जना				बन क्षेत्र कटान	
बाढी	२०७१ साउन	चिसापानी	१८ जना	१ झोलुंगे पुल १ कुखुरा फर्म बगाएको ६ भैसी, गोरु १० ६५ बाखा	२०,००,००० २००००० रु ३०००००, २०,०००००,		५० बिघा बन जंगल क्षेत्र बगाएको	
दादुरा	२०४३	वडा भरि	३ जना					
खडेरी	२०२९	वडा भरि				सुनचादि सबै बेचेरपनि भोकमरि टार्न सकिएन । त्यतिबेला सिस्नु, जरा, रुखका बोक्रा खाएर बाचेको		
हावाहुरी	२०४२	लामिडाँडा स्कुल			३०००००			
हावाहुरी	२०६८	कुइनेपानी		स्कुलको छाना उडाएको	५०००००			
झाडा पाखाला	२०५३	वडाका सबै स्थानमा	१ जना					

विपद्	साल र महिना	स्थान	मानवीय क्षति	भौतिक क्षति	आर्थिक क्षति	सामाजिक क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना स्रोत
पहिरो	२०६८	कोलखोला	१ जना				पानीको मुहान पुरिएको	
पहिरो	२०७७ भाद्र ४	जमुने पानी		१ घर जोखिममा रहेको	२०००००			
भूकम्प	२०७२ वैशाख १२	वडा नं.८		घरहरु सामान्य क्षति				
कोभिड	२०७७ /७८	वडा नं. ८			१८,००,०००	१५० जनाको रोजगारी गुमेको, १ खाजा पसल बन्द गर्न परेको		
आगलागी	२०७७ कार्तिक २०, मंसिर १,माघ २४	सुव्वाकुना बेलघारी सामुदायक			१५,०००००		वन जंगलको बिनास	
सडक दुर्घटना	२०७७	गन्नेपानी	१ जना					
बन्यजन्तु आक्रमण	बर्षे पिच्छे	लामिडाँडा		११ बाखा,१ गाई बाघ ले खाएको	१,३०,०००			
बाढी पहिरो	२०७१ श्रावण ३१ गते	गंगटेबजार		२ ओटा भैसी, १ गोरु बगाएको	५० लाख बरावरको क्षति		१० बिघा जमिन कटान	
बाढी	२०४८ साल श्रावण १० गते	गंगटेबजार		४ ओटा भैसी बगाएको	३० लाख बरावरको क्षति		५ बिघा जमिन कटान	
भूकम्प	२०७२	वडा नं. ९		२५० घरहरु चर्किएको				
बाढी पहिरो	२०७७ श्रावण १८, भाद्र १२	वडा नं. ९		१ घर जोखिममा रहेको				
आगलागी	२०७७ चैत्र २० गते	वडा नं. ९		१ गोठ क्षति	२३९००० बराबरको क्षति			

विपद्	साल र महिना	स्थान	मानवीय क्षति	भौतिक क्षति	आर्थिक क्षति	सामाजिक क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना स्रोत
किटजन्य (सलह, फौजिकिरा,	२०७७	वडा नं. ९		१६ विघा जमिनको मकै खेति तथा अन्न वालीमा क्षति				
असिना	२०७५	वडा नं. ९			१२ विघाको गहु नष्ट			
आगलागी	२०७३ साल बैशाख	गोगनपानी सिम्बास		२ घर जलेर नस्ट	७ लाख बराबरको क्षति		वन जंगल नस्ट	
अनिकाल (खडेरी)	२०२८ देखी	लेकवेशी नगरपालिका		छैन	रु ३००००० बराबरको अन्नबाली			
सडक दुर्घटना	२०७७ चैत्र	लेकवेशी १० सेडा बोडिङस्कुल नजिक	१ जना					
रुखबाट खसेर मृत्यु	२०७८ भाद्र २०६१ बैशाख	लेकवेशी भट्टेघारी	१ जना					
पहिरो	२०७१ भाद्र २०७८ भाद्र	लेकवेशी १० चन्द्रपूर		२ वटा गोठ पूर्ण रुपमा क्षति भएको १ वटा घर आंशिक रुपमा भत्केको	२ वटा भैसीको मृत्यु १ वटा गोरुको मृत्यु			
भूकम्प	२०७२ बैशाख	लेकवेशी १०		विद्यालय तथा घरहरु चर्केको				
कारोना महामारी	२०७७/ ७८ चैत्र	लेकवेशी १०	३ जनाको मृत्यू		१५० जनाको रोजगारी गुम्नु १ वटा खुद्रा पसल बन्द हुनु			
पहिरो	२०७७ असार	गोलखाडल	५ घर भत्केको	५ घर भत्केको		५ घरपरिवार को ३२ जना विस्थापित		
वन्यजन्तु आक्रमण	बर्षेनी	वडा नं. १० भरि						

ऐतिहासिक सयम रेखाको सूचना अनुसार २०७१ सालको बाढीका कारण नगरपालिकाका भेरी, गमखोला, झुप्राखोला, चिङ्गाड खोला आसपासका वस्तीहरुमा अत्याधिक क्षति भएको देखिन्छ । त्यसैगरी विगतको ईतिहासमा पहिरो, आगलागी, तथा चट्याङ तथा सडक दुर्घटना तथा कोभिड १९, सलह किराका कारण पनि मानवीय मृत्यु तथा भौतिक संरचनामा क्षति हुने गरेको र भूकम्पको प्रभावले गर्दा घरहरु समान्य रुपमा चर्कीय पनि समुदायले घर लाइ असुरक्षित घरको आभास गरेको पाइन्छ । यसरी यस लेकवेशी नगरपालिकाको एतिहासिक समय रेखालाई हेर्ने हो भने बारम्बार दोहोरिरहने प्रकोपका घटनाको रुपमा बाढी, पहिरो, चट्याङ, आगलागी रहेको छ ।

२.३ प्रकोप पात्रो :

नेपाल जलवायु परिवर्तनको दृष्ट्रिकाणले चौथो स्थानमा पर्दछ । मौसम परिवर्तन भईरहने कारणले नेपालमा अतिबृष्ट्रि, अनाबृष्टि, बाढी, पहिरो, खडेरी, आगलागी जस्ता बिपदहरुले बेला बेलामा ठुलो धनजनको क्षति गर्ने गर्दछ । बाह्रै महिना यस्ता प्रकोपहरुको जोखिम रहिरहने हुँदा कुन समयमा कुन प्रकोपको प्रभाव बढी रहन्छ भन्ने कुरालाई मध्य नजर गर्दै निम्न ढाँचामा प्रकोप पात्रो तयार गरिएको छ।

प्रकोप		वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
भूकम्प	पहिले (३० वर्ष)												
	अहिले												
पहिरो	पहिले												
	अहिले												
बाढी	पहिले												
	अहिले												
जनावर आतंक	पहिले												
	अहिले												
चट्याङ	पहिले (३० बर्ष)												
	अहिले												
आगलागी	पहिले												
	अहिले												
हुरीवतास	पहिले												
	अहिले												
सडक दुर्घटना	पहिले												
	अहिले												
खडेरी	पहिले (३० बर्ष)												
	अहिले												

माथि दिईएको प्रकोप पात्रोमा ३० वर्ष अघि प्रकोप आउने समय र अहिले प्रकोप आउने समयको बारेमा उल्लेख गरिएको छ । यस प्रकोप पात्रो अनुसार भूकम्प, जनावर आतंक, तथा सडक दुर्घटनाको जोखिम ३० वर्ष अघि र अहिले पनि बाह्रै महिना जोखिम हुने गरेको देखिन्छ । यसैगरी बाढीको जोखिम ३० वर्ष अघि साउन र भदौमा हुने गर्दथ्यो भने अहिले साउन, भदौ, असोजमा जोखिम हुने गर्दछ । यसैगरी ३०

वर्ष पहिले असार, साउन, भदौमा पहिरोको जोखिम हुने गर्दथ्यो भने अहिले पनि असार, साउन, भदौ र असोजमा जोखिम हुने देखिन्छ। त्यसैगरी चट्याङको जोखिम पहिले बैसाख, जेठ, असार र चैतमा हुने गर्दथ्यो भने अहिले बैशाख, जेठ, असार, साउन, भदौमा र चैतमा जोखिम हुने गर्दछ। त्यस्तै आगलागीको जोखिम ३० वर्ष पहिले पनि बैशाख, जेठ, फाल्गुण र चैतमा महिनामा हुने गर्दथ्यो भने अहिले विद्युतिय संरचना लगायत विविध कारणले गर्दा बाह्रै माहिना आगलागीको जोखिम हुने गरेको छ। साथै ३० वर्ष पहिले हुरीवतासको जोखिम बैशाख, जेठ र चैतमा हुने गर्दथ्यो भने अहिले पनि बैशाख, जेठ र चैतमा नै जोखिम हुने गर्दछ। यसका साथै खडेरीको जोखिम ३० वर्ष पहिले बैशाख, जेठ, फाल्गुन र चैतमा हुने गर्दथ्यो भने अहिले पनि बैशाख, जेठ, देखी चैत सम्मै हुने गर्दछ।

२.४ मौसमी पात्रो :

प्रकोप		वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
मनसुन वर्षा	पहिले (३० वर्ष)												
	अहिले												
हिंउदे वर्षा	पहिले												
	अहिले												
गर्मी	पहिले												
	अहिले												
जाडो	पहिले												
	अहिले												

माथिल्लो मौसमी पात्रो समुदायसंग गरिएको समूह छलफल देखि आएको अनुभवका आधारमा हेर्दा मनसुन वर्ष ३० वर्ष जेष्ठ महिना देखि भदौ सम्म हुने र हाल असार देखि भदौ सम्म हुने गरेको अनुभव रहेको देखिन्छ। त्यसै गरी हिउदे वर्ष कात्तिक देखि माघ सम्म हुनेमा अहिले पुष र माघ माहिनामा हुने तथा गर्मी पहिले वैशाख देखि असार महिना सम्म हुने र अहिले चैत्र महिना देखि भदौ महिना सम्म हुने र जाडोको अनुभव पहिला भदौ देखि माघको मध्य सम्म अनुभव हुन्थ्यो भने हालका वर्षहरुमा मंसिर देखि माघ सम्म हुने गरेको पाइएको छ।

२.५ बाली र वनस्पति पात्रो:

नेपाल जलवायु परिवर्तनको असर बाट प्रभावित हुने देश मध्ये चौथो नम्बरमा पर्दछ। नेपालमा विशेष गरी कृषि र खाद्य सुरक्षा जलवायु परिवर्तनले असर पारेको देखिन्छ। यस पात्रो अनुसार बाली लगाउने र बाली पाक्ने समयमा विगतको तुलनामा भिन्नता पाइन्छ।

विवरण	(३० बर्ष)	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
धानको वीउ लगाउने	पहिले												
	अहिले												
धान रोप्ने	पहिले												
	अहिले												

विवरण	(३० बर्ष)	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
धान काट्ने	पहिले												
	अहिले												
कागति, आरु, को फूल र फल लाग्ने समय	पहिले												
	अहिले												
गहुँ छर्ने	पहिले												
	अहिले												
गहुँ काट्ने	पहिले												
	अहिले												

प्रकोप पात्रो मैसमी पात्रो तथा बाली पात्रो अनुसार विगतका ३० वर्ष देखि हाल सम्मको अवस्था हेर्ने हो भने सामान्य रुपमा गर्मी बढ्दै गएको पानी पर्ने क्रम पनि कम हुदै गएको तथा मनसुन वर्षा र हिउँदे वर्षा पनि केहि पछाडी हुने गरेको, सुख्खा खडेरीको क्रम बढ्दै जान थालेको तथा बालि नाली लगाउने समय पनि केही पछाडी धकेलिदै गएको जस्ता जानकारी समुदाय स्तरबाट आउने गरेको छ ।

२.६ प्रकोप, जोखिम तथा पारिवारिक संकटासन्नता :

नगरपालिकाको सङ्कटासन्नता र क्षमता पहिचान गर्न नगरपालिका भित्र रहेका प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक साधन, स्रोत, जनसंख्यागत संकटासन्नता आदि उल्लेख गर्नको लागि निम्न ढाँचामा विवरणहरु समावेश गरिएको छ ।

(क) नगरपालिकाको पारिवारिक सम्पन्नता स्तरीकरणः

यस नगरपालिकामा बसोवास गर्ने जम्मा घरपरिवार मध्ये आफ्नै उत्पादनबाट ६ महिनासम्म मात्र खान पुग्ने घरपरिवार संख्या अधिक रहेको छ भने आफ्नो उत्पादनले बाह्रै महिना खान पुग्ने र बचत गर्ने परिवारको संख्या सबैभन्दा कमि रहेको छ । सो सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ

सम्पननता स्तरीकरणका सुचकहरुः

क. ३ महिनाभन्दा कम खान पुग्ने परिवार (१२ प्रतिशत)

ख. ४ - ६ महिना खान पुग्ने परिवार (१६ प्रतिसत)

ग. ७ - ९ महिना खान पुग्ने परिवार (४७ प्रतिसत)

घ. आफ्नो खेतवारीको उत्पादनवाट खान पुगेर वेच विखन गर्ने परिवार नोकरी तथा ब्यपार पेशा गर्ने परिवार (२५ प्रतिसत)

लेकबेशी नगरपालिका	सम्पन्नता स्तरीकरण (घरधुरी सङ्ख्या)				जम्मा घरधुरी
	अतिविपन्न	विपन्न	मध्यम	सम्पन्न	
वडा नं. १	१०५	१४०	४१३	२२२	८८०
वडा नं. २	५१	६७	१९७	१०६	४२१
वडा नं. ३	६१	८२	२४१	१२९	५१३
वडा नं. ४	८४	११३	३३३	१७८	७०८
वडा नं. ५	७७	१०४	३०४	१६२	६४७
वडा नं. ६	८७	११६	३४१	१८२	७२६
वडा नं. ७	६५	८७	२५६	१३७	५४५
वडा नं. ८	६८	९३	१८७	९९	४४७
वडा नं. ९	९०	१२०	३५५	१९१	७५६
वडा नं. १०	१०६	१४८	२९५	१५४	७०३

स्रोत : जनगणना २०६८

(ग) सामाजिक सुरक्षा विवरणमा समाबेश जनसंख्या:

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक भत्ता (७० बर्ष माथि)	जेष्ठ नागरिक भत्ता (दलित)	जेष्ठ नागरिक भत्ता (एकल महिला)	बिधवा भत्ता	पुर्ण अपांगता भत्ता	अति असक्त अपांगता भत्ता	दलित बालबालिका	लोपोन्मुख जाति	जम्मा
१	१७८	९८	३३	५९	११	१३	१७९	१०	५८१
२	१०७	२१	१७	३१	३	०	१७	०	१९६
३	१३६	२६	२६	३२	५	९	४६	०	२८०
४	१०१	३१	१७	४०	२	५	६२	०	२५८
५	१५३	१२	२५	३९	१०	७	२१	०	२६७
६	१४४	२७	३९	५८	४	७	४६	५०	३७५
७	८९	२१	३२	३२	६	११	४७	३८	२७६
८	९०	२२	३४	२९	६	११	५५	०	२४७
९	१५७	३८	३५	६१	७	२३	५६	०	३७७
१०	१६७	२९	३४	३६	४	१५	३४	०	३१९
जम्मा:									३१७६

२.७ स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच :

विवरण	वडा नं. १	वडा नं. २	वडा नं. ३	वडा नं. ४	वडा नं. ६	वडा नं. ७	वडा नं. ८	वडा नं. ९	वडा नं. १०	कैफियत
भौतिक स्रोत										
पुल			१ वटा	५ वटा	झोलुंगे २, पक्की १	५ झोलुंगे १ पक्की	६ वटा	५	पक्कि ३, झोलुंगे ४	

विवरण	वडा नं. १	वडा नं. २	वडा नं. ३	वडा नं. ४	वडा नं. ६	वडा नं. ७	वडा नं. ८	वडा नं. ९	वडा नं. १०	कैफियत
सडक	२ वटा	३ वटा	१० वटा	८ वटा	२८	१०	७ वटा ठुला, साना सडक	१५	४	
बाँध	२ वटा		१ वटा	२ वटा			६ वटा	३०	८	
विद्यालय भवन	५ वटा	३ वटा	१० वटा	५ वटा	सरकारी ५, निजि २	४	१	४	५	
सुरक्षित आवास तथा स्थान				१ वटा	१०	४		८	५	
सामुदायिक चर्पी		४ वटा		२ वटा	२			१	५ विद्यालय हरुमा	
सञ्चारका साधन	मोबाइल, रेडियो, टिभि	मोबाइल, रेडियो, टिभि	मोबाइल, रेडियो, टिभि	मोबाइल, रेडियो, टिभि	मोबाइल, रेडियो, टिभि	मोबाइल, रेडियो, टिभि	मोबाइल, रेडियो, टिभि	मोबाइल, रेडियो, टिभि	मोबाइल, रेडियो, टिभि	
यातायातका साधन	मोटर साइकल, अटो रिक्सा, बस आदी	मोटर साइकल, अटो रिक्सा, बस आदी	मोटर साइकल, अटो रिक्सा, बस आदी	मोटर साइकल, अटो रिक्सा, बस आदी	मोटर साइकल, अटो रिक्सा, बस आदी	मोटर साइकल, अटो रिक्सा, बस आदी	मोटर साइकल, अटो रिक्सा, बस आदी	मोटर साइकल, अटो रिक्सा, बस आदी	मोटर साइकल, अटो रिक्सा, बस आदी	
पूर्वसूचना प्रणाली										
मानव संशाधन										
आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति		५ जना	५ जना	२१ जना	१	४		२० जना	९	
जिल्ला विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिम प्राप्त जनशक्ति		२ जना			१			५ जना		
तालिम प्राप्त पौडीबाज								३ जना		

विवरण	वडा नं. १	वडा नं. २	वडा नं. ३	वडा नं. ४	वडा नं. ६	वडा नं. ७	वडा नं. ८	वडा नं. ९	वडा नं. १०	कैफियत
तालिम प्राप्त स्वयंसेवक		२जना						५० जना		
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका		५			११	९	८ जना	८	१३	
तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक		३			५	१		३	२	
शिक्षक		३	३६ जना	३३ जना	३८	२७	२८	५६	२२	
कर्मचारी		१	२० जना		१०	२५	४ जना		१६	
स्वयंसेवक		४	५ जना	४ जना				३०		
सिकर्मी		४		२ ५ जना	२५	४०	२५ जना	१०	४१	
डकर्मी		४	४ ८ जना	८ १ जना	२५	५०	६० जना	४०	४६	
सामाजिक स्रोत										
सामुदायिक भवन		१	५ वटा	६ वटा	१		१ ओटा ३५ घरधुरि लाई अस्थाई आवास मर्मत संम्भार आवश्यक	३	१	
पाटी पौवा		३	२ वटा	१ वटा			३	२	१	
खानेपानी वितरण धारा		५०	२ वटा		२००		३०० धारा वडा भरि	५५०	४२५	
मठ मन्दिर		२	१९ वटा	१५ वटा	६	५		६	६	
सामाजिक संरचना										
महिला/आमा/अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको समूह		१	१३ वटा	१३ वटा	११	९	३ वटा	५	७ महिला समूह र १३ आमा समूह	

विवरण	वडा नं. १	वडा नं. २	वडा नं. ३	वडा नं. ४	वडा नं. ६	वडा नं. ७	वडा नं. ८	वडा नं. ९	वडा नं. १०	कैफियत
आयआर्जनमा सक्रिय महिला समूह		२				५		२	३	
निर्णय तहमा भएका महिला		२			१२	२०	३५० जना	२०	११	
आर्थिक स्रोत										
व्यापार व्यवसाय			२७ वटा	२७ वटा	१५	२०	१०० जना	६०	४० परिवार	
उद्योग कलकारखाना		१	१५ वटा	२ वटा	५	४	२ वटा	८	६ ओटा साना उद्योग	
सेना, प्रहरी		१००	१ १ ० जना	९ ० जना	२५०	९०	७ जना	११०	४	
बचत समूह		६	११ वटा	१३ वटा		३		१२		
विपद् व्यवस्थापन कोष								५०,०००		
बैंक तथा वित्तीय संस्था		१		१ वटा						
सहकारी					४	१		७	४	
प्राकृतिक स्रोत										
खेतीयोग्य भूमि		२० बिघा	६६९ हेक्टर	३००० रोपनी	५०० हेक्टर	४०० हेक्टर	अनुमानित ११० हेक्टर	२०० बिघा		
निजी ताल तलैया					४	१		४	२	
प्राकृतिक धारा वा मूल		५	९ वटा	१ वटा	३०	५		१३	६५	
कुवा		५	१० वटा	५ वटा	१	१				
नदीनाला			८ वटा	९ वटा	३	१		८	३	
ताल तथा पोखरी								१०		
सिँचाइको साधन र स्रोत				२ वटा	१५	१२		२२		

विवरण	वडा नं. १	वडा नं. २	वडा नं. ३	वडा नं. ४	वडा नं. ६	वडा नं. ७	वडा नं. ८	वडा नं. ९	वडा नं. १०	कैफियत
वनजङ्गल (हेक्टर वा रोपनी)		५०० हेक्टर			८०० हेक्टर	५०० हेक्टर		२० हेक्टर		
खेर गइरहेको जमिन				१०० रोपनी	२०० हेक्टर					

२.८ बाली तथा वनस्पतिको विवरण

खेती गरिने मुख्य बाली	लगाउने समय	बाली थन्क्याउने समय	उत्पादन (मे. टन)	प्रयोग गरिने मल	बिउको उपलब्धता
धान	असार, साउन	कार्तिक, मंसिर		युरिया, पिना, कम्पोस्ट मल	कृषि कार्यालय, स्थानीय स्तरबाट
मकै	जेठ, असार	भाद्र		यूरिया, कम्पोस्ट	कृषि कार्यालय, स्थानीय स्तरबाट
गहुँ	मंसिर, पुस	चैत्र, बैशाख		यूरिया, कम्पोस्ट मल	कृषि कार्यालय, स्थानीय स्तरबाट
मुसुरो, चना, केराउ	कार्तिक, मंसिर	चैत्र, बैशाख		कम्पोस्ट	स्थानीय स्तरवाट
मास (वर्षे)	असार	भाद्र		कम्पोस्ट मल	स्थानीय स्तरबातट

नोट : १०,००० वर्ग मि. वा २० रोपनी वा ३० कठ्ठा = १ हेक्टर

२.११ प्रकोपको जोखिम तथा समस्याको विश्लेषणः

प्रकोप स्तरीकरणमा उल्लेख गरिएका प्रकोपहरु मध्ये मुख्य प्रकोपहरुले नगरपालिकाका कुन, कुन तत्व (मानवीय, भौतिक, आर्थिक आदि) हरुमा केकस्ता प्रभावहरु पर्छन, ती प्रभाव पर्नुका कारणहरु के के हुन र त्यस्ता प्रभावलाई न्यूनीकरण वा रोकथाम गर्नका लागि के कस्ता उपायहरु अवलम्बन गर्न सकिन्छ भनी छलफल गरी प्राप्त निष्कर्षलाई निम्नानुसार तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

क्र. सं.	प्रकोप	जोखिममा रहेको तत्व	जोखिममा रहेको तत्वमा पर्ने प्रभाव	जोखिममा हुनुको कारण	सम्भावित समाधानका उपायहरु
१	भूकम्प	भौतिक संरचना, जग्गा जमिन, मानिसहरु तथा पशुपंक्षीहरु, आर्थिक क्षेत्र, स्वास्थ्य क्षेत्र,	लगभग ६० प्रतिशत घरमा क्षति हुन सक्ने, विद्यालयमा क्षति, सरकारी भवनमा क्षति , खानेपानी आयोजनामा क्षति, मठ मन्दिरमा क्षति	मापदण्ड अनुसार संरचना नहुनु, आर्थिक स्तर कमजोर, सचेतनाको कमि तथा लापरवाही	• भूकम्पीय जोखिम लेखाजोखा, जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारीको विषयमा व्यापक सचेतना अभियान । • विभिन्न स्तरमा भूकम्पीय जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य तालिम कार्यक्रम । • इन्जिनियर, आर्किटेक्ट तथा सबइन्जिनियर हरुको लागि भूकम्प प्रतिरोधी भवन डिजाइन तथा निर्माण प्रविधि तालिम कार्यक्रम । • निर्माण कर्मिहरुको लागि भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण प्रविधि तालिम कार्यक्रम । • बनिसकेका संरचनाहरुको भूकम्पीय प्रवलीकरण । • सम्पूर्ण नगरपालिका क्षेत्रमा राष्ट्रिय भवननिर्माण संहिताको पूर्ण कार्यान्वयन । • गैरसंरचनात्मक जोखिम लेखाजोखा तथा अल्पिकरण तालिम कार्यक्रम । • गैरसंरचनात्मक जोखिम अल्पिकरण अभियान । • समुदाय स्तरीय प्राथमिक उपचार तथा खोज उद्धार तालिम । • नगरपालिकाका प्रत्येक वडाहरुमा आवश्यक मात्रामा सरल खोज उद्धार उपकरणहरुको भण्डारण । • समुदाय, शिक्षण संस्थातथा अस्पतालहरुमा भूकम्पीय पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनातर्जुमा • समुदाय, शिक्षण संस्था तथा अस्पतालहरुमा आवधिक भूकम्पीय प्रतिकार्य अभ्यास ।

क्र. सं.	प्रकोप	जोखिममा रहेको तत्व	जोखिममा रहेको तत्वमा पर्ने प्रभाव	जोखिममा हुनुको कारण	सम्भावित समाधानका उपायहरु
२	माहामारी	डेंगो, मलेरिया, कोरोना, भाइरल ज्वरो र झाडापखाला	९० प्रतिशत घरधुरीलाई असर गर्न सक्ने	मापदण्ड अनुसारको सरसफाइको कमि	• टेलिफोन, स्थानीय एफ.एम.र पत्रपत्रिकाको माध्यमबाट सम्भावित महामारीको सचेतना सम्बन्धी कार्यक्रम प्रशारण गर्ने । • फोहोर मैलाको उचित व्यवस्थापन । • शुद्ध खानेपानीको वितरण प्रणाली । ढल निकासको उचित प्रबन्ध । • होटेल रेष्टुरेन्ट तथा हाटबजार तथा सडकमा बेचिने पकाएर वा काँचै खाने वस्तुहरुको गुणस्तरको अनुगमन । • माछा मासुको स्वस्थ्यकर उत्पादन तथा विक्रि ्वितरण प्रणाली । • व्यक्ति व्यक्ति बीच कम्तिमा ३ फिटको दुरी कायम राख्ने, मास्क लगाउने, साबुन पानीले मिचिमिचि हातधुने, ज्वरो, रुघा तथा खोकीलागेमा नजिकको स्वास्थ्य चौकीमा स्वास्थ्यचेक जांच गर्ने
३	बाढी	भौतिक संरचना, जग्गा, मानिसहरु तथा पशुपंक्षीहरु, आर्थिक क्षेत्र, स्वास्थ्य क्षेत्र,	खोला तथा नदी किनारका घर डुबान पर्न सक्ने । विद्यालयमा क्षति, सरकारी भवनमा क्षति, खानेपानी आयोजनामा क्षति, मठ मन्दिरमा क्षति, खोला किनाराका घरमा क्षति	खोलामा नदी जन्य उत्खनन, खोला अतिक्रमण हुनु, तटवन्धन व्यवस्थित नहुनु, छाडा चरिचरन	• सचेतना सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन, • खोलानाला, जलाशय तथा जलाधार क्षेत्रमा वृक्षारोपण । • वनजंगलको संरक्षण तथा बृद्धि । • कटान क्षेत्रमा जैविक इन्जिनियरिंग प्रविधिको तटबन्ध । • समुदाय, वडा, नगरस्तरीय बाढी न्यूनीकरण, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना । • विभिन्न स्तरमा बाढी नियन्त्रण, प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारी तालिम कार्यक्रम । • पूर्वसूचना प्रणालीको स्थापना । • खोलाको मापदण्ड निर्धारण गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन । छाडा चरिचरन रोक्न टोल विकास संस्था परिचालित हुने ।
४	स ड क दुर्घटना	मानिसहरु, आर्थिक क्षेत्र, भौतिक संरचना,	मृत्यु, घाईते सवारी साधन तथा सडक संरचनामा क्षति	मादक पदार्थ सेवन तथा लापरवाही, जीर्ण सडक, सचेतनाको कमि	• ट्राफिक नियमको पालना गर्ने गराउने • सडकको स्तरोन्नती गर्ने • ट्राफिक सचेतना सम्बन्धी गतिविधि संचालन गर्ने

क्र.सं.	प्रकोप	जोखिममा रहेको तत्व	जोखिममा रहेको तत्वमा पर्ने प्रभाव	जोखिममा हुनुको कारण	सम्भावित समाधानका उपायहरु
५	हुरी बतास	मानिसहरु, आर्थिक क्षेत्र, भौतिक संरचना, प्राकृतिक स्रोत	जस्ता र भुसका छाना भएका घरमा असर हुन सक्ने, विद्यालयमा क्षति हुन सक्ने, मठ मन्दिरहरुमा क्षति हुन सक्ने, निजि टहरा तथा टनेल हरुमा क्षति हुन सक्ने ।	कमजोर संरचना कमजोर भौतिक पूर्वाधार रुख विरुवा ढल्नु	• भौतिक संरचनाको प्रवलीकरण • नियमित मर्मत संभार • रुख विरुवा काँटछाँट हुरीबतास प्रतिरोधात्मक निर्माण प्रविधिको प्रयोग । • बनिसकेका घरहरुलाई हुरीबतास प्रतिरोधात्मक बनाउन विशेष मर्मत संभार प्रविधिको प्रयोग । • विद्युत प्रसारण, दूरसञ्चार टावरहरु लगायत होर्डिङ्ग बोर्डहरुको व्यवस्थापन । • हुरीबतासको समयमा आगलागीको सावधानी अपनाउन सार्वजनिक सचेतना अभियान ।
६	आगलागी	मानिसहरु, आर्थिक क्षेत्र, भौतिक संरचना, प्राकृतिक स्रोत	विद्यालयमा क्षति, सरकारी भवनमा क्षति, नीजि घरटहरामा क्षति	चोरी सिकारी गर्ने कार्य, बटुवाको लापरबाही, विद्युतीय कारण, ग्याँस विस्फोट तथा चुहावट	• चेतनामुलक गतिविधि संचालन गर्ने • अग्नि रेखा निर्माण गर्ने • अग्नी नियन्त्रक बारुण यन्त्रलाई सुचना दिने ।

२.१२ नगरपालिकाको क्षमता विश्लेषण :

नगरपालिका, आमा समूह, युवा क्लव, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, सहकारी संस्था, महिला समूह, कृषि सहकारी, प्रहरी चौकी लगायतका संस्थाहरुलाई क्षमता मान्न सकिन्छ । यसका साथै यस लेकवेशी नगरपालिका भित्रका खुल्ला क्षेत्रहरू, पानीको स्रोतहरु तथा मुहानलाई पनि क्षमता मान्न सकिन्छ । यस नगरपालिकामा भएका विभिन्न क्षेत्रहरूमा पहुँचवाला समुदायका व्यक्तिहरू यस नगरपालिकाका क्षमता हुन् । यस नगरपालिकामा रहेका सिकर्मी तथा डकर्मीहरूले स्थानीय सीप र आफ्नै क्षमता र दक्षताको आधारमा काम गर्ने गरेका छन् । उनीहरूमा भूकम्प प्रतिरोधी सँरचना निर्माण गर्ने सीप तथा क्षमताको विकास गर्नु पर्ने देखिन्छ । यसैगरी यहाँ भएका दक्ष जनशक्तिको रुपमा तालिम प्राप्त पौडीबाज, तालिम प्राप्त स्वयंसेवक, ग्रामीण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता, तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक, शिक्षक, कर्मचारी, स्वयंसेवक, सिकर्मी, डकर्मीहरुको सीप विपद्का बेला प्रयोग गर्न सकिन्छ, त्यसैले यसलाई क्षमता मान्न सकिन्छ ।

यस लेकवेशी नगरपालिकामा नगरपालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको छ । यसले गर्दा समुदायलाई विपद्सँग सामना गर्ने क्षमता विकासमा सहयोग गर्नेछ । यस विपद् व्यवस्थापन समितिलाई विपद् सम्बन्धी विभिन्न तालिमहरु प्रदान गरी तिनिहरुको ज्ञान, सिप र क्षमताको विकास गर्नु जरुरी छ । यसका साथै विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सक्षम बनाउनका लागि आपत्कालिन कोषको स्थापना गरी त्यसको बढावा गर्न सके विपद् व्यवस्थापन समितिको क्षमता बढ्न देखिन्छ । यस नगरपालिकामा कार्यरत विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरू जसले यस क्षेत्रमा विपद्

जोखिम न्यूनीकरण र समुदायको क्षमता बढाउने कामहरू गरिरहेका छन् । यस नगरपालिकामा रहेका विभिन्न राजनीतिक दल तथा समूहहरू, आमा समूह, महिला समूह, विभिन्न बचत समूह तथा कृषि समूहहरू, नगरपालिका भित्रका युवा तथा बाल क्लवहरूलाई यस नगरपालिकाको क्षमता मान्न सकिन्छ। यसैगरी यस नगरपालिकामा रहेका शिक्षक तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत समुदाय पनि छन् जसको ज्ञान तथा सीप विपद् व्यवस्थापनमा प्रयोग हुन सक्छ ।

२.१३ संस्थागत विश्लेषण सम्बन्ध चित्र

विपद् पूर्वको पूर्वतयारी, रोकथाम र अल्पिकरण, विपद्को समयको प्रतिकार्य र विपद् पश्चात्को पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका लागि आवश्यक पर्ने सेवा, सुविधा, सुरक्षा उपलब्ध गराउने सरकारी निकाय वा सुरक्षा निकाय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, स्थानीय संस्थाहरू र अन्य मानवीय सेवा प्रदायक सङ्घसंस्था, वित्तीय संस्था, सहकारी, स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, निजी क्षेत्र आदिको उपलब्धता, पहुँच र सम्बन्धको विश्लेषण गरिन्छ। यो औजारले समुदायको सामाजिक सम्बन्ध र महत्वको मापन गर्छ । यस औजारको प्रयोगबाट समुदायले विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताका सन्दर्भमा सामाजिक तथा सार्वजनिक निकायसम्मको पहुँच कस्तो छ भन्ने विश्लेषण गर्न सहयोग गर्दछ। सम्बन्ध चित्र तयार गर्दा सरोकारवाला निकायहरुको सम्भावित प्रभावलाई आधार मानी वृत्तलाई ठूलो सानो देखाउन सकिन्छ । आपसी सम्बन्धलाई मोटो रेखा, पातलो रेखा, एकोहोरो दोहोरो रेखाले पनि देखाउन सकिन्छ। मोटो रेखाले बलियो र पातलो रेखाले फितला सम्बन्ध जनाउन सकिन्छ।

क्र.सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
				विपद् पूर्व	विपद्को समयमा	विपद् पश्चात
			क नगरपालिका भित्र			
१	नगरपालिका	लेकवेशी नगरपालिका	० किमि	आर्थिक मानविय भौतिक सुचना (सबै किसिमका सहयोग)	आर्थिक मानवीय सहयोग, उद्धार तथा व्यवस्थापन	आर्थिक, गैरखाद्य सामाग्री, र अन्य आवश्यक समन्वयन
२	आमा समूह	लेकवेशी नगरपालिका	सबै वडाहरुमा	विपद् सम्बन्धी सचेतना प्रवाह	मानवीय सहयोग, उद्धार तथा व्यवस्थापन	व्यवस्थापन
३	युवा क्लव	लेकवेशी नगरपालिका	सबै वडाहरुमा	विपद् सम्बन्धी सचेतना प्रवाह	खोज तथा उद्दार	व्यवस्थापन
४	विद्यालय	लेकवेशी नगरपालिका	सबै वडाहरुमा	विपद् सम्बन्धी सचेतना प्रवाह	खोज तथा उद्दार	मनोसामाजिक परामर्स
५	स्वास्थ्य चौकी	लेकवेशी नगरपालिका	सबै वडाहरुमा	स्वास्थ्य उपचार	स्वास्थ्य उपचार	स्वास्थ्य उपचार
६	सहकारी संस्था	लेकवेशी नगरपालिका	सबै वडाहरुमा	बचत तथा ऋण प्रदान	आर्थिक मानवीय सहयोग,	ऋण प्रदान

क्र. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
				विपद् पूर्व	**विपद्को समयमा**	**विपद् पश्चात**
७	महिला समूह	लेकवेशी नगरपालिका	सबै वडाहरुमा	विपद् सम्बन्धी सचेतना प्रवाह	आर्थिक मानवीय सहयोग,	
८	कृषि सहकारी	लेकवेशी नगरपालिका	सबै वडाहरुमा	कृषि सम्बन्धी ऋण प्रदान गर्ने		
९	प्रहरी चौकी	लेकवेशी नगरपालिका	हिलेसोता	सुरक्षा प्रदान	खोज तथा उद्धार	सामाजिक शान्ति सुरक्षा
१०	ग्रामिण आपसी विकास नेपाल			विपद् सम्बन्धी सचेतना प्रवाह	आर्थिक मानवीय सहयोग,	पुनर्निमाणमा सहयोग
जिल्ला भित्र						
११	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	वी. न. पा. ७	१७ किमि	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	खोज उद्धार कार्यमा सहयोग, राहत संकलन तथा वितरण, पूनस्थापना र पूननिर्माणमा सहयोग, आर्थिक सहयोग, नीति निर्माण तथा समन्वयमा सहयोग	
१२	जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय	वी. न. पा. ७	१७ किमि	कार्यालय प्रमुख	नदि नियन्त्रण र तटबन्धनका लागि आर्थिक, प्राविधिक र सामग्री सहयोग	
१३	महिला तथा बालबालिका विकास कार्यालय	वी. न. पा. ७	१७ किमि	कार्यालय प्रमुख	महिला, बालबालिका र जेष्ठ नागरिकलाई केन्द्रमा राखि खोज उद्धार कार्यमा सहयोग, राहत संकलन तथा वितरण,	
१४	क्षेत्रिय अस्पताल	वी. न. पा. ४	१७ किमि	मे. सु. डम्बर ब. खड्का	घाइते, अंगभंग भएका व्यक्तिको उपचार तथा माहामारी नियन्त्रणमा सहयोग	
१५	जिल्ला पशु स्वास्थ्य कार्यालय	वी. न. पा. ५	१७ किमि	कार्यालय प्रमुख	पशु स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवा प्रदान तथा माहामारी नियन्त्रणमा सहयोग	
१६	सुरक्षा निकायहरु	वी. न. पा. भित्र	१७ किमि	कार्यालय प्रमुख	खोज उद्धार कार्यमा सहयोग, राहत संकलन तथा वितरण, पूनस्थापना र पूननिर्माणमा सहयोग	
१७	प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति	वी. न. पा. ७	१७ किमि	मुख्य मन्त्री	खोज उद्धार कार्यमा सहयोग, राहत संकलन तथा वितरण, पूनस्थापना र पूननिर्माणमा सहयोग, आर्थिक सहयोग, नीति निर्माण तथा समन्वयमा सहयोग	
१८	जिल्ला समन्वय समिति	वी. न. पा. ८	१७ किमि	संयोजक	स्थानीय निकायहरुसँग समन्वयका लागि सहयोग	

२.१४ स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधिको लेखाङ्कन :

यस अनुसूचीमा उल्लेख भएका सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका औजारको प्रयोगबाट समुदायमा विपद्को सामना गर्न अपनाउने गरिएका विधिहरूको सूची तयार गरी निम्न बमोजिमको खाकामा स्थानीय ज्ञान, सीप र विधिको सूचीकरण गर्नु पर्नेछ । यसले विपद्को समना गर्न भविष्यमा अपनाउनु पर्ने विधिको पहिचान गर्नेछ, जसबाट स्थानीय ज्ञान र सीपको पवर्द्धन गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

क्र. सं.	विपद्को प्रकार	विपद् पहिले गरिएका पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्य	विपद्को सामनाका लागि विपद्को समय र पछि अपनाइएका विधि
१	भूकम्प	परम्परागत रुपमा मजुबत घर निर्माण गरिएका	२०७२ साल बैशाख १२ गते गोर्खाको बारपाक केन्द्रबिन्दु भएर आएको भूकम्पको झट्काले गर्दा केही घरहरु चर्किएकोले त्यतिबेला सबैजना घरबाहिर निस्किएको
			समुदायका व्यक्तिहरुलाई भूकम्प प्रतिरोधी नगरपालिकाले घर निर्माण सम्बन्धी डकर्मी तालिम प्रदान गरिरहेको ।
२	महामारी (कोरोना)	मास्कको प्रयोग गर्ने गरेको	मास्कको प्रयोग गर्ने गरेको
		लकडाउनको बेला घर बाहिर ननिस्कने	लकडाउनको बेला घर बाहिर ननिस्कने
		साबुन पानीले बेला बेलामा हात धुने	साबुन पानीले बेला बेलामा हात धुने सरसफाइमा विशेष ध्यान दिने गरेको
३	असिना, बाढी	खोला किनारमा वृक्षारोपण, बाँस लगाउने, तटबन्ध निर्माण तथा आफ्नो पायक पर्ने ठाउँमा भल कटाउने गरेको	खोला किनारमा वृक्षारोपण, बाँस लगाउने, तटबन्ध निर्माण तथा आफ्नो पायक पर्ने ठाउँमा भल कटाउने गरेको र हालका दिनमा खोला चौडा पार्ने काम भएको छ ।
४	सडक दुर्घटना	ट्रफिक नियमको पालना गरेको, होसियारी अपनाईएको	ट्राफिक नियमको पालना गर्ने र गर्न लगाउने । सडकको राम्रो व्यवस्था गर्ने । मादक पदार्थको सेवन गरेर यात्रा नगर्ने तथा गाडी नचलाउने ।
५	हावाहुरी	कसुवा, कैचठे, तारले धेरै ठाउँमा बाध्ने	नयाँ निर्माण गरिने भौतिक संरचनाहरु पक्कि बनाउने चलनले गर्दा हावाहुरीको जोखिम कम हुन्छ ।
६.	रोगकिरा	अनावश्यक रुपमा किटनाशकको प्रयोग घरेलु औषधिको प्रयोग	आवश्यक्ता अनुसार किटनाशकको प्रयोग
			प्राङगारिक खेतीमा विशेष जोड
			कृषि विज्ञसँग सरसल्लाह तथा परामर्श लिने
७	आगलागी	जनचेतना जगाउन सल्लाहहरु गर्ने गरेको कतै आगलागी भइहाले हल्लाखल्ला गरेर सबैलाइ सुचना दिनुपर्छ भनेर समुदायमा सल्लाह गर्ने गरेको	सबै मिलेर पानी ओसार्दै आगो नियन्त्रण गरेको विपदमा परेको परीवारलाइ खाद्यान्न, बास, लत्ताकपडा छरछिमेकले सहयोग गर्ने गरेको,

२.१५ मानवीय जनजीवनमा भविश्यमा पर्न सक्ने संभावित प्रभावहरु:

नगरपालिकाको समग्र संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणबाट भविश्यमा अनुमान लगाउन सकिने परिणामहरुलाई सरल रुपमा बिश्लेषण गर्ने र विपद्को जोखिम न्यूनीकरणको लागि क्षमता अभिबृद्धिका क्रियाकलापहरु पहिचान गर्न सहज बनाउने उद्देश्यले तलको तालिका मार्फत बिश्लेषण गरिएको छ ।

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएका प्रभाव	भविष्यको अनुमान	मानवीय जनजीवनमा भविश्यमा पर्नसक्ने प्रभाव
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा			
(क) रैथाने तथा परम्परागत खेती प्रणाली	• रैथाने बालीहरुको बिउ बिजन नै लोप भएको । • आधुनिकीकरण तथा व्यवसायीकरण भएको ।	• हाइब्रिड बिउहरुको कारणले रैथाने बाली नास हुने । • उत्पादनमा बृद्धि हुने • माटोको गुणस्तर बिग्रिने	• हाइब्रिड बिउहरुको कारणल खाद्य गुणस्तर कम हुने । • खाद्य सुरक्षा बढ्ने
(ख) स्थानीय जातका पशुपंक्षि पालन	• उन्नत जातका पशुपंक्षि पालन तथा उत्पादन	• उन्नत जातको उत्पादनले आर्थिक बृद्धि	• मासुजन्य पौष्टिक तत्वहरु प्राप्त भई स्वास्थ्य अवस्था सुधार हुने ।
(ग) कम्पोष्ट तथा प्रांगारिक मलको प्रयोग	• रसायनिक तथा अप्रांगारिक मलको प्रयोग	• रसायनिक मलको प्रयोगले माटोको उर्बरा शक्ति कम हुने • रोगको प्रकोप बढ्ने ।	• अस्वस्थकर उत्पादन र उपभोगले स्वास्थ्यमा जटिलता ल्याउन सक्ने ।
(घ) जैविक बिषादिको मात्र प्रयोग	• रसायनिक बिषादीको ब्यापक प्रयोग ।	• नयाँ रोग तथा किराहरुको प्रकोप बढ्ने	• मानव स्वास्थ्यमा नराम्रो असर गर्ने ।
वन तथा जैविक विविधता			
(क) वन जंगल प्रशस्त भएको ।	• वन जंगलको मात्रा कम हुदै गएको ।	• वन जंगल कम हुदै जाने ।	• वन जंगल जन्य स्रोतको अभाव । • पानीको स्रोतको अभाव । • प्रदुषण बढ्ने । • मानव स्वास्थ्यमा नराम्रो असर ।
(ख) जङ्गली फल तथा फूलहरु समयमा फल्ने गर्दथे । (ग) प्रशस्त मात्रामा जङ् गली जनावरहरु पाइन्थे ।	• वनजङ्गलको घनत्व घटेको । • डढेलो लाग्ने क्रम बढेको । • पहिले पाइने चराचुरुङ् गीहरु कम देख्न थालेको । • जङ्गली फलफूल कम हुदै गएको ।	• वनको क्षेत्रफल घट्ने । • जङ्गली चराचुरुङ्गीहरु स्थानान्तरण । • जङ्गली फलफूल समयमा नफुल्ने । • जङ्गलको कमिले पशुहरुको आहारमा समस्या आउन सक्ने	• जङ्गलको घनत्व घट्नाले आवश्यक गर्ने काठ, इन्धनको रुपमा प्रयोग हुँदै आएको दाउराको विकल्प खोज्नु पर्ने । • जलवायु परिवर्तनमा ठुलो असर पर्ने । • भुमीहीनहरुको अवस्था झन खराब बन्दै गएको साथै जिविकोपार्जनका लागी अझ विकल्पहरुको कमि हुदै गएको

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएका प्रभाव	भविष्यको अनुमान	मानवीय जनजीवनमा भविश्यमा पर्नसक्ने प्रभाव
मानव स्वास्थ्य			
• महामारीको समस्या रहेको । • स्थानीय जडीबुटी तथा धामी झाँक्रीको मद्धतले उपचार गर्ने गरेको । • रोगको पहिचान नहुने गरेको । • बालबालिकाहरुको उमेर अनुसार तौल र उचाई नभएको ।	• स्वास्थ्य सेवामा पहुच बढेको । • वाल मृत्युदरमा कमि । • मानिसमा नयाँ रोगहरु देखा पर्न थालेको । • कोरोना, जन्डीस, टाइफाइड पानीजन्य रोगहरुमा वृद्धि भएको । • बालबालिकाहरुको उमेर अनुसार तौल र उचाई कम भएको	• स्वास्थ्य सेवामा जनताको पहुच बढ्ने । • बाल मृत्यु दरमा अत्याधिक कमि आउने । • रोगहरुको समयमा उपचार हुने । • नयाँ रोगहरु देखा पर्न सक्ने ।	• महंगो स्वास्थ्य उपचार • नयाँ रोगहरु देखा पर्न सक्ने । • बालबालिकाहरुको उमेर अनुसार तौल र उचाई बृद्धि नहुदा उनीहरुको शारीरिक बृद्धि र विकासमा असर पुगेको ।
जलस्रोत तथा उर्जा			
• पानीका मूलहरु प्रशस्त थिए • उर्जाको रुपमा दाउरा र मट्टीतेल प्रयोग गरिन्थ्यो । • विधुतको पहुँच थिएन ।	• पानीका मूलहरु सुक्दै गएको । • सोलार र जलविद्युतको प्रयोग बढेको । • खाना पकाउन इन्धनको रुपमा दाउरा नै अत्याधि मात्रामा प्रयोग गरिँदै ।	• पानीका मूलहरु सुक्न सक्ने। • खाना पकाउन दाउरको कमि हुन सक्ने। • विद्युत, सोलार र अन्य वैकल्पिक उर्जाको प्रयोग बढ्ने। • स्वच्छ खानेपानीको अभाव हुनसक्ने।	• स्वच्छ खानेपानीको अभावले बिरामी पर्न सक्ने । • वैकल्पिक उर्जा र एल पि जि ग्यासको प्रयोगले खाना पकाउन सजिलो हुने । आर्थिक भार थपिने । • विद्युतीय प्रयोग बढ्ने संगै जोखिम पनि बढ्ने ।
ग्रामिण बसोबास तथा पूर्वाधार			
• पातलो वस्ती रहेको । • खेतीयोग्य जमिन धेरै भएको । • पुलहरु नभएको । • दक्ष मिस्त्री नभएको । • व्यवस्थित खानेपानीको सुविधा नभएको	• दक्ष मिस्त्रीहरु कमै मात्रामा भए पनि पाउन थालिएको । • खानेपनीको व्यवस्थापन हुन थालेको । • पुल निर्माण भएको । • गोरेटो बाटो मर्मत र निर्माण हुन थालेको ।	• सडकको विस्तार हुन सक्ने । • पुल र गोरेटो धेरै मात्रामा निर्माण हुने । • सामुदायिक भवनहरुको निर्माण बढ्ने । • भूकम्प प्रतिरोधी घरहरु निर्माण हुने । • स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्थापन हुने । • घरका झयाल, ढोका ठूला निर्माण हुने ।	• पुल, सडक र गोरेटो निर्माणले महिला तथा बालबालिकालाइ हिँडडुल गर्न सजिलो हुने । • दक्ष डकर्मीद्धारा निर्मित मजबुत घरहरुमा मानिसहरु बढी सुरक्षित हुने । • बढ्दो बस्तीले हुने वातावरण प्रदुषणबाट जन समुदायहरु बढी प्रभावित हुनसक्ने । • बढ्दो शहरीकरणले प्रदुषण बढ्ने र जलवायु परिवर्तन ।

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएका प्रभाव	भविष्यको अनुमान	मानवीय जनजीवनमा भविश्यमा पर्नसक्ने प्रभाव
जल उत्पन्न प्रकोप :			
• प्रशस्त जंगल भएका कारण बाढी पहिरोको जोखिम कम हुने गरेको	• जनसंख्या बृद्धिले वन विनास भएको । • सार्वजनिक जमिन अतिक्रमण हुने गरेको । • बाढीले जतातते क्षति पुर्‍याएको • खोलाको भागहरु अतिक्रमण गरेर सुकुम्बासीको नाममा घर टहरा निर्माण भएको ।	• बाढीको जोखिम बढ्न सक्ने । • जलवायु परिवर्तनको कारण अतिवृष्टी, अनावृष्टी हुने । • खानेपानीको अभाव । • सुरक्षित स्थानको अभाव ।	• अत्यधिक खर्च बढ्ने । • धन जनको क्षति • स्वच्छ खानेपानीको अभाव । • खाद्द संकट • सामाजिक बिखण्डन । • समुदायमा रिस,राग, कलह तथा द्वेषको भावनामा बृद्धि ।

२.१५ वडाहरूको सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण

(क) विगतको ३० वर्षको समय रेखाबाट आएको सूचनाको आधारमा क्षति विश्लेषण गरी त्यसबाट प्राप्त अङ्कभारलाई जोडेर वडाहरुको उच्च, मध्यम र न्यून गरी तीन वर्गमा निम्नअनुसार सङ्कटासन्नता स्तरीकरण गर्नु गरिएको छ ।:

लेकबेशी नगरपालिकाः

वडा नं.	मानवीय क्षति	प्रभावित परिवार	घरको क्षति	आर्थिक क्षति	खेतीयोग्य भूमि र वनक्षेत्रको क्षति	सामाजिक क्षति	विगतमा भएका विपद्का घटनाक्रम	वालि लगाउने वा भित्राउने समयमा आएको परिवर्तन	तापक्रकममा आएको परिवर्तन	जोखिमले भविश्यमा पार्न सक्ने असर	स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच	संस्थागत क्षमता	जनसंख्याको विश्लेषण	स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधि	जम्मा
१	२	१	१	२	१	३	२	२	३	२	३	२	२	२	२८
२	६	३	२	३	२	३	३	२	३	२	३	२	२	२	३८
३	२	१	१	३	२	३	२	२	३	२	३	२	२	२	३०
४	१	१	१	३	२	३	३	२	३	२	२	२	२	२	२९
५	४	१	१	३	२	३	३	२	३	२	२	२	२	२	३२
६	२	१	१	३	२	३	२	२	३	२	३	२	२	२	३०
७	४	३	२	३	३	३	३	२	३	२	२	२	२	२	३६
८	६	३	३	३	३	३	३	२	३	३	३	२	२	२	४१
९	२	१	१	३	२	३	३	२	३	२	२	२	२	२	३०
१०	४	३	३	३	३	३	३	२	३	३	३	२	२	२	३९

(ख) वडाको स्तरीकरणः

वडाहरु	प्राप्तांक	उच्च संकटासन्न	मध्यम संकटासन्न	न्यून संकटासन्न
१	२८		✓	
२	३८	✓		
३	३०		✓	
४	२९		✓	
५	३२		✓	
६	३०		✓	
७	३६		✓	
८	४१	✓		
९	३०		✓	
१०	३९	✓		

स्पस्टीकरणः

क्र.सं	अङ्कभार	स्तर
१	३८ भन्दा माथी अङ्कभार	उच्च सङ्कटासन्न
२	२४ देखि ३८ अङ्कभार सम्म	मध्यम सङ्कटासन्न
३	२३ भन्दा कम अङ्कभार	न्यून सङ्कटासन्न

२.१६ लेकवेशी नगरपालिकाका सम्भावित प्रकोपको जोखिममा रहेका समुदायहरु :

प्रकोपको प्राथमिकता क्र.सं.	प्रकोप स्तरिकरणमा देखिएका मुख्य प्रकोपहरु	वडा नं.	सम्भावित प्रकोपको जोखिममा रहेका समुदायहरु
१	भूकम्प	सबै वडाहरु	लेकवेशी नगरपालिकाका सबै वडाहरुको ६० प्रतित घरधुरी।
२	बाढी, पहिरो	सबै वडाहरुको	गरजुरे, बुङ्गेचौर, लेखगाँउ, ब्राहा, फर्सा, रेउकि, सातथरि, गौडा खोला, चुनियापानी कागते टोल, खारपानी, पटोरगाँउ भित्रिखोला, नयाँगाउ, कागते, घट्टेखोला खल्टाकुरा, मझुवा, वेतनी गमखोला, सिरुखाल्टा खाल्टाबारी, खारपानी, गोलखाल्टा, वन्दुके, सिस्नेरी, न्यावलखोला, क्याम्पा, पिपले, कुईरे, थोत्री, भित्रिकुईरे ज्यामिरे, गंगटे, रुप्से, सिम्दमार
३	आगलागि	सबै वडाहरुको	पिटेडारा, साजे, भैसेदामार, बराह, गोलखाल्टा, खारपानी, पाखापानी, लमना, पुल्ता, कुइरे, टुडे, क्याम्पा, खैरेनी,न्यवलखोला, गोगनपानी, सिमदामार

प्रकोपको प्राथमिकता क्र.सं.	प्रकोप स्तरिकरणमा देखिएका मुख्य प्रकोपहरु	वडा नं.	सम्भावित प्रकोपको जोखिममा रहेका समुदायहरु
४	माहामारी	सबै वडाहरुमा	लेकवेशी नगरपालिकाका सबै वडाहरुको ९० प्रतिशत घरधुरी ।
५	वन्यजन्तु आतंक	सबै वडाहरुको	थविर, राताटार, पटोर, खारपानी, काप्रे गम्खोला, सिम्ले, कागते, झेक्रेनी, सिरुखाल्टा वनलाप, वेजाडा, गिठे, कल्लेरी, आपगैरा, भुरुङ्गडाँडा, खाल्टाकुरा, मझुवा फलाटे,सिरुखाल्टा, भर्लेनी, पुरानो रानागाँउ, बाघखोर प्यूठानेडाँडा, पुरानो घाट
६	रोगकिरा	सवै वडाहरु	लेकवेशी नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा क्षति पुर्‍याईरहेको ।
७	हावाहुरी	सवै वडाहरु	लेकवेशी नगरपालिकाका सबै वडाहरुको ३० प्रतिशत घरधुरीहरुमा ।

खण्ड - ३

दीर्घकालिन सोंच, परिदृश्य, लक्ष्य, नीति तथा रणनीति

३.१ दीर्घकालिन सोंच

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलावयुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यलाई संस्थागत गरी विपद् उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्ने यसको दिर्घकालिन सोंच हुनेछ ।

३.२ परिदृश्य

विपद् जोखिम न्यूनीकरणका तथा जलावयुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरुमा समुदायको अधिकतम सहभागिता मार्फत हरेक समुदायको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने र विपद्बाट हुने मानवीय, सामाजिक, आर्थिक, भौतिक तथा जीविकोपार्जनका साधनहरुमा हुने क्षतिमा कम गर्दै समुदायको उत्थानशीलतालाई सुदृढ गर्नु यस निर्देशिकाको परिदृश्य हुनेछ ।

३.३ लक्ष्य

स्थानीय तहमा रहेको विपद्को सङ्कटासन्नता, जोखिम र क्षमता विश्लेषण गर्न र सोही बमोजिम विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकीकरण गर्दै स्थानीय विकास प्रक्रियामा मुलप्रवाहीकरण गरी विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्न योगदान पुऱ्याउनु ।

३.४ उद्देश्य

क) स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गर्न न्यूनतम आधार तथा साझा मापदण्ड निर्धारण गर्नु ।

(ख) स्थानीय तहमा रहेको विपद्को सङ्कटासन्नता, जोखिम र क्षमता विश्लेषण गर्न र सोही बमोजिम विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकीकरण गर्दै स्थानीय विकास प्रक्रियामा मुलप्रवाहीकरण गरी विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समुदायको निर्माणमा योगदान गर्नु,

(ग) स्थानीय तहका नीति तथा विकास कार्यक्रममा सबै क्षेत्र र वर्ग (महिला , बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, दलित, आदिवासी, जनजाति, प्रकोप प्रभावित, जलवायुजन्य प्रभावित वा सङ्कटासन्न समुदाय तथा व्यक्तिहरू, मधेसी, मुश्लिमजस्ता वर्ग एवं नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी परिभाषित गरेका वर्ग) को समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनलाई संस्थागत गर्न मार्ग प्रशस्त गर्नु ।

३.४ नीति

स्थानीय तहमा रहेका सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी तथा सार्वजनिक निकाय तथा संघसंस्थाहरुसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिहरुको गठन गर्ने तथा उक्त समिति मार्फत समितिका सदस्य तथा पदाधिकारी एवं समुदायका व्यक्तिहरुलाई विपद् तथा जलवायु सम्बन्धिका गतिविधिहरुमा सहभागिता गराई क्षमता विकास गराउने ।

३.५ रणनीति

स्थानीय तहमा रहेका सरोकारवाला निकाय तथा संघसंस्थाहरुसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिहरुको गठन गर्ने तथा उक्त समिति मार्फत समितिका सदस्य तथा पदाधिकारी एवं समुदायका व्यक्तिहरुलाई विपद् तथा जलवायु सम्बन्धिका गतिविधिहरुमा सहभागिता गराई क्षमता विकास गराउने ।

उक्त निर्देशिकाको कार्यान्वयनका लागि स्थानीय तहले आफ्नो स्थानीय स्तरमा उपलब्ध साधन, स्रोत,

साँस्कृतिक तथा पर्यावरणीय संरचना अनुकुल विभिन्न रणनीतिहरु अवलम्वन गर्न सक्नेछ ।

समुदायमा रहेका प्रकोप तथा जोखिमको पहिचान तथा क्षमताको लेखाजोखा, योजना निर्माणका सबै प्रक्रियामा समुदायका अति जोखिममा रहेका समूह तथा वर्गको समानुपातिक सहभागितालाई सुनिश्चित गरि योजनाको कार्यान्वयन गर्ने ।

स्थानीय विपद् जोखिम लेखाजोखा तथा नक्साङ्कन गर्दा अति जोखिम तथा संवेदनशिल स्थानमा रहेका बस्तीहरुलाई सुरक्षित स्थानमा स्थान्तरणको लागि प्रोत्साहन गर्ने।

बाढी तथा पहिरोबाट हुने मानविय तथा भौतिक क्षतिलाई रोक्नकालागि बाढीको पुर्वसूचना प्रणालीको स्थापनाका लागि समन्वय तथा सहकार्य गरि पहल गर्ने ।

समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय ज्ञान, सीप, श्रोत र साधनको उपयोग गर्ने ।

स्थानीय तहमा विपद् जोखिम तथा जलवायु अनुकुलनका कार्यक्रमहरुलाई स्थानीय बार्षिक तथा आवधिक विकासका योजनाहरुमा मूलप्रवाहिकरण गर्दै लैजाने ।

निष्कर्ष:

लेकवेशी नगरपालिकामा जोखिम पहिचान तथा विश्लेषणबाट सङ्कटासन्नता र क्षमता बीचको फरकलाई तुलना गरेर हेर्ने हो भने यस नगरपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको क्षेत्रमा धेरै कार्यहरु गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसकारण यस लेकवेशी नगरपालिकामा भूकम्प, जनावर आतंक, बाढी, पहिरो, चट्याङ, आगलागी, हुरीवतास, सडकदुर्घटना तथा खडेरीको जोखिमपूर्ण स्थानहरुको बारेमा पहिचान गरी, यसले पुऱ्याउने असर, क्षति तथा यसका समाधानको उपायका बारेमा समुदायमा जानकरी दिई यसको जोखिम न्युनिकरण गर्न सकिन्छ। यसका साथै आपत्कालिन अवस्थाका लागि लेकवेशी नगरपालिकामा रहेका सुरक्षित तथा खुल्ला स्थानको पहिचान तथा संरक्षण र समुदायमा जानकारी गराउनु आवश्यक देखिन्छ।

लेकवेशी नगरपालिकामा रहेका विभिन्न सरकारी, गैर सरकारी, नीजि संघ सस्थाहरू तथा विभिन्न महिला समूह, युवा क्लव बाल क्लवहरू, विद्यालयहरू आदि रहेका छन् तर ति संस्था तथा समूहहरूसँग विपद् पहिले तथा विपद्को समयमा समुदायले कसरी सहकार्य गर्न सक्छन् भन्ने कुरामा पनि समुदायमा पर्याप्त ज्ञान हुनु जरूरी देखिन्छ । साथै यस नगरपालिकामा रहेका विभिन्न क्षेत्रसँग पहुँच भएका राजनैतिक दल तथा सरोकारवाला, महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका, सिकर्मी, डकर्मी तालिम प्राप्त निर्माण कर्मीहरू लगायत युवा शक्तिहरूमा विपद् सम्बन्धी पनि उचित ज्ञान सीप तथा क्षमताको विकास गरिनु जरूरी छ ।

यस लेकवेशी नगरपालिकामा नगरपालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको छ र यस समितिलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी निरन्तर तालिम तथा ज्ञान, सिप, क्षमताको विकास गर्नु जरुरी छ । यसैगरी यस नगरपालिकामा विभिन्न कार्यदलहरू : पूर्व सूचना तथा सञ्चार, खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार, आपत्कालिन शिविर व्यवस्थापन र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता व्यवस्थापन जस्ता कार्यदलहरू गठन गरी ति कार्यदललाई विभिन्न तालिम तथा आपत्कालिन सामाग्रीको व्यवस्थापन गरी समितिको क्षमता अभिबृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसका साथै विपद् व्यवस्थापन समितिमा आपत्कालिन कोष समेत स्थापना गरी विपद् व्यवस्थापनमा समुदायलाई सक्षम बनाउनु जरुरी छ । कुनै पनि विपद्मा पहिलो सहभागीता तथा पहुँच समुदायकै हुने हुँदा यसै कुरालाई मध्य नजर गर्दै यस नगरपालिकामा बहुप्रकोपसँग जुध्नका लागि मानविय, आर्थिक, भौतिक श्रोत साधनको विकास गरी यस लेकवेशी नगरपालिकालाई विपद् उत्थानशिल नगरपालिकाको रुपमा स्थापित गर्नको लागि आवश्यक क्रियाकलापहरुलाई योजनामा समाबेश गरिएको छ ।

खण्ड ४ :
विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना

लेकवेशी नगरपालिकामा वि.सं. २०७७ सालमा गरिएको सङ्कटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखाले पहिचान गरेको मुख्य विपद्बाट हुन सक्ने जनधनको क्षति कम गरी जोखिम न्यूनीकरणमा समुदायलाई नै सक्षम बनाई विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई केन्द्रदेखि स्थानीय तहसम्म विस्तार गरी सबै तहका विकास नीति तथा कार्यक्रममा मूलप्रवाहीकरण गर्ने यस योजनाको लक्ष्य रहको छ । सम्भावित विपद्को जोखिम कम गर्न, विपद्को समयमा आपत्कालीन कार्य सम्पादन गर्न र विपद्पश्चात् पुनर्स्थापन तथा पुनर्निर्माणका लागि दिशानिर्देश गर्न तयार गरिएको योजनाबद्ध कार्यक्रम, कार्यजिम्मेवारी सहितका गतिविधीहरू समावेस गरिएको छ। लेकवेशी नगरपालिकाभित्र विपद् जोखिम र सङ्कटासन्नताको सूचना सँकलन र क्षमता विश्लेषणको आधारमा विपद् का रुपमा आएका भूकम्प, जनावर आतंक, बाढी, पहिरो, चट्याङ तथा आगलागी आदि जस्ता विपद्लाई स्थानीय समुदाय तथा विपद् व्यवस्थापन समिति, सघंसस्था तथा सरकारी निकायले योजनाबद्ध रुपमा जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्नु पर्ने देखिन्छ । यस स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना निर्माण गर्दा बिभिन्न बिषयगत योजनाहरुलाई निम्नानुसार राखिएको छ ।

४.१ विपद् पूर्वका क्रियाकलापहरू (जनचेतना, क्षमता अभिबृद्दि र पूर्वतयारी) :

विपद् पूर्वका क्रियाकलाप अन्तर्गत नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति आफुले कार्यान्वयन गर्नु पर्ने जनचेतना, क्षमता अभिबृद्धी र पुर्वतयारीका क्रियाकलापहरुलाई छुट्टै शिर्षक अन्तरगत राखिएको छ भने नगरपालिकाले, वडा मातहतका अन्य सरोकारका पक्षहरुबाट गराउने योजनाहरुलाई छुट्टै राखिएको छ। नगरपालिकाको दीर्घकालीन महत्वका योजनालाई पनि फरक शिर्षक दिईएको छ र संरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरुलाई पनि फरक शिर्षकमा नै राखिएको छ जुन निम्न अनुसार रहेका छन् ।

४.१ (क) नगरपालिकाको जोखिम न्यूनीकरणको लागि नितिगत व्यवस्थाहरु

४.१ (ख) संरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरण

४.१.(ग) नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिले कार्यान्वयन गर्ने संस्थागत जनचेतना, क्षमता अभिवृद्धि र पुर्वतयारीका क्रियाकलापहरु

४.१ (घ.) प्रकापहरुको सन्दर्भमा छुट्टा छुट्टै जोखिम न्यूनीकरण पूर्वतयारी क्रियाकलापहरु

४.१ (ङ) नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति मातहत कार्यान्वयन गराउनु पर्ने वडा अर्न्तगतका विद्यालय, सामुदायिक वन, स्वास्थ्य चौकी, टोल बिकास समितिका सचेतना, क्षमता अभिवृद्धि र पुर्वतयारीका क्रियाकलापहरु

४.१ (क) नगरपालिकाको जोखिम न्यूनीकरणको लागि नीतिनीतिगत व्यवस्थाहरु

प्रा.क्र.	नीतिगत व्यवस्थापनका योजना	मुख्यजिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक (सहयोगी)	बाह्य (सहयोगी)	
१	विपद् प्रतिकार्यको लागि संकटासन्न समुदायबाट प्रतिनिधित्व हुने गरि पुर्व सुचना, खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार र क्षतिको लेखाजोखा कार्यदल गठन गरी तालिमको प्रवन्घ गर्ने र त्यो संख्या आवश्यकता अनुसार बढाउदै लैजाने नीति तर्जुमा गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	लेकवेशी नगरपालिका	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
२	सम्वन्धित प्रकोपको संकटासन्न समुदाय तथा क्षेत्रमा विपद् पुर्व सुचना प्रणाली स्थापना गर्ने र सूचना संयन्त्रलाई चुस्त दुरुस्त राख्न कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने र त्यसको पहुँच सम्बन्धित सबै घर परिवार सम्म पुर्‍याउने नीति तर्जुमा गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	लेकवेशी नगरपालिका	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
३	समुदायमा विपद् प्रभावितको नाममा क्षतिपुर्ति प्रदान गर्ने भन्दा बैकल्पिक आय आर्जनका क्रियाकलापको लागि सहुलियत सहित प्रोत्साहित गर्ने र उत्थानशील समुदाय निर्माणको नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	लेकवेशी नगरपालिका	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
४	नगरपालिका भित्रका सामुदायिक वनहरुले अग्निरेखा निर्माण, अग्नि नियन्त्रण योजना, विपद् व्यवस्थापन कोष र नयाँ बृक्षारोपणको योजना तथा पृष्टपोषणका आधारमा सहुलियत, सिफारिस तथा अनुदानको व्यवस्था गर्ने नीति तर्जुमा गर्ने।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	लेकवेशी नगरपालिका	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
५	नगरपालिका अन्तरगतका हरेक विद्यालयहरुमा प्रत्येक बर्ष विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धि विद्यालय सुरक्षा योजना तयार गरी १ प्रति नगरपालिकामा पेश गर्ने नीति तर्जुमा गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	लेकवेशी नगरपालिका	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
६	प्रत्येक समुदायमा सुरक्षित स्थानको पहिचान गरी वस्ती विस्तार योजना तयार गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	लेकवेशी नगरपालिका	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	

४.१ (ख.) संरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरण : (वडाको संकटासन्नता प्राथमिकिकरणको आधारमा)

समुदाय हुँदै वडा र समग्र नगरपालिकाको सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणबाट प्राप्त नतिजाको आधारमा नगरपालिकामा सञ्चालन गर्नुपर्ने विपद् जोखिम व्यवस्थापनका क्रियाकलाप पहिचान गरी सूचीकृत गर्दा तिनको प्राथमिकता निर्धारण गर्नु पर्नेछ । क्रियाकलाप पहिचान गर्न सुरुमा वडा, नगरपालिकाका नवनिर्वाचित प्रतिनिधीहरु, सचेतना केन्द्र, सबै क्षेत्र र वर्ग (महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, दलित, आदिवासी, जनजाति, अल्पसँख्यक, प्रकोप प्रभावित, जलवायुजन्य प्रभावित वा सङ्कटासन्न समुदाय तथा व्यक्तिहरू, मधेसी, मुश्लिमजस्ता वर्ग एवं नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी परिभाषित गरेका वर्ग) को समानुपातिक सहभागितामा नगरपालिकाका क्रियाकलापहरु पहिचान र प्राथमिकीकरण गर्ने र नगरपालिका स्तरमा प्राथमिकतामा आएका योजनाहरुलाई नगर विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरुबीच छलफल चलाई नगरपालिका वा नगरपालिकास्तरको विपद् र जलवायु उत्थानशील क्रियाकलापहरुको प्राथमिकता निर्धारण गर्न सकिनेछ । त्यस्ता संरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरणका क्रियकलापहरुलाई निम्नबमोजिमको ढाँचामा सूचीकृत गरिएको छ :

(संरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरुलाई वडाहरुको उच्च संकटासन्नताको आधारमा क्रमवद्ध गरिएको छ ।)

क्र.सं.	प्रमुख प्रकोपहरु	समुदायको नाम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोत	समय अवधि
वडा नं. ८						
१	बाढी, कटान, पहिरो	सुब्बाकुना चिसापानी	❖ चिल्ले खोल्सा, खहरेखोला आसपासको ३०० मिटर क्षेत्रमा ग्याभिन जाली ❖ चिंगाड खोलाको चिसापानी देखी सुब्बाकुना सम्म बृक्षारोपण तथा ग्याभिन जाली ❖ रोडको कारण पहिरो गएको ठाउँमा बृक्षारोपण तथा ग्याभिन जाली	व.वि.व्य.समिति	१५ लाख १५ लाख ५ लाख	
२	पहिरो	केरेनी	❖ लाखेपानी क्षेत्रमा ३० मिटर ग्याभिन जाली	व.वि.व्य.समिति		
३	बाढी, पहिरो	मंगले, खुनुर्की	❖ मंगलेमा बृक्षारोपण (समस्याः माथीको भिरबाट चट्टान झर्ने) ❖ खुनुर्केको चिंगाड खोलामा ग्याभिन जाली ❖ झलकुलो निर्माण ❖ खुनुर्के, धरानेको झोलुंगे पुलनेर ग्याभिन जाली	व.वि.व्य.समिति	१५ लाख	
४	पहिरो	लोसेधापे	❖ लोसे बृक्षारोपण ❖ लोसेको जोवनपानी क्षेत्रमा ग्याभिन जाली	व.वि.व्य.समिति		
५	बाढी, कटान	आरन्टुडा	❖ तारजाली तटबन्ध, खोल्साहरुमा बायोईन्जिनियरिङ्ग	व.वि.व्य.समिति	१५ लाख	
६		चिल्ले, कोलखोला	❖ चिल्लेको शडक क्षेउमा बृक्षारोपण	व.वि.व्य.समिति	३ लाख	
७	पहिरो	अर्मले, पिपलटार, तल्लो सालडाँडा, बेलघारी, टाडी	❖ बृक्षारोपण, तारजाली ❖ झलकुलो निर्माण	व.वि.व्य.समिति	५ लाख ३ लाख	
८	पहिरो	बयसपानी, तल्लो टोल	❖ ग्याभिन जाली ❖ बृक्षारोपण	व.वि.व्य.समिति	२ लाख	

क्र.सं.	प्रमुख प्रकोपहरु	समुदायको नाम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोत	समय अवधि
९	पहिरो	कुइनेपानी, फुस्राडाँडा, बाघ गैरा, पिपलपानी समुदायिक वन	❖ बृक्षारोपण ❖ ग्याभिनजाली	व.वि.व्य.समिति	१० लाख	
१०	पहिरो	लामिडाँडा, पाटन	❖ ताजाली, बृक्षारोपण	व.वि.व्य.समिति	१० लाख	
११	पहिरो	मसेरी, तिनघरे, माथिल्लो सालडाँडा	❖ बृक्षारोपण, तारजाली	व.वि.व्य.समिति	१० लाख	
वडा नं. १०						
१	बाढी, पहिरो	❖ चन्द्रपुर टोलको झुप्रा खोलामा ग्याभिन तटबन्ध ।		व.वि.व्य.समिति	३० लाख	
१	बाढी, पहिरो	❖ चन्द्रपुरको तितेखोल्सा देखि पुछार सम्म ग्याभिन जाली तथा बृक्षारोपण		व.वि.व्य.समिति	३० लाख	
१	बाढी, पहिरो	❖ तिते खोल्सा देखि ढकाल टोल सम्म ग्याभिन जाली		व.वि.व्य.समिति	१५ लाख	
२	पहिरो	❖ धपेन, गोलखाडल तारजाली र बायो इन्जिनियरिङ्ग (बस्ती स्थानान्तरण)		व.वि.व्य.समिति		
३	पहिरो	❖ धारापानी, खनियाबारी बृक्षारोपण		व.वि.व्य.समिति	१२ लाख	
४	पहिरो	❖ टिमुरकोट, मैनचुली पाखामा बृक्षारोपण		व.वि.व्य.समिति	३ लाख	
५	पहिरो	❖ जोत्रेसाल बृक्षारोपण र ग्याभिन जाली		व.वि.व्य.समिति	२ लाख	
६	पहिरो	❖ वनकुना बसन्तपुर पावरहाउस तटबन्ध (आवश्यकता पहिचान गरेर)		व.वि.व्य.समिति	३० लाख	
७	पहिरो	❖ खुल्लुगैरा कयनपानी पहिरो नियन्त्रण (बृक्षारोपण र तारजाली)		व.वि.व्य.समिति	१० लाख	
८	पहिरो	❖ राउटेटार, खारखोला र लामीदामारमा वन्यजन्तु नियन्त्रणको लागी तारजाली		व.वि.व्य.समिति	३० लाख	
९	पहिरो	❖ मैनडाँडा, बसेरीमा बायो इन्जिनियरिङ्ग		व.वि.व्य.समिति	१५ लाख	
१०	बाढी	❖ वेलटार, मछेलटार, चिप्लेखोला ग्याभिन जाली तटबन्ध		व.वि.व्य.समिति	१५ लाख	

क्र.सं.	प्रमुख प्रकोपहरु	समुदायको नाम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोत	समय अवधि
वडा नं. २						
१	बाढी	❖ गौडा खोला देखी मेनरोड सम्म तटबन्धन		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
		❖ थाति क्षेत्रमा ग्याभिन जाली		व.वि.व्य.समिति	५ लाख	
		❖ लेखगाँउ दाँया बाँया तटबन्धन		व.वि.व्य.समिति	८ लाख	
		❖ खसखसे खोला तटबन्धन		व.वि.व्य.समिति	७ लाख	
		❖ वरामगाउँ ग्याभिन जाली र बृक्षारोपण		व.वि.व्य.समिति	५ लाख	
		❖ सिरेनी बृक्षारोपण		व.वि.व्य.समिति	१ लाख	
		❖ घरछाप, पात्ले पहिरोको जोखिममा		व.वि.व्य.समिति	४ लाख	
वडा नं ७						
१	बाढी	❖ गोल खाल्टा, वन्दके र सिस्नेरी टोलमा ७०० मिटर ग्याभिन जाली		व.वि.व्य.समिति	५० लाख	
		❖ न्यावल खोला देखी टुणे, कुइरे सम्म ग्याभिन जाली		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
२	पहिरो	❖ खारपानी टोलमा २०० मिटर तारजालि		व.वि.व्य.समिति	१० लाख	
३	पहिरो	❖ पोखरी, आँपडाँडा, धारापानी लगायतका क्षेत्रहरुमा जोखिम भएकाले पहिरो नियन्त्रणका लागि ग्याविन वाल लगाउने		व.वि.व्य.समिति	१५ लाख	
४	बाढी	❖ पिपलटार, आदमटारमा बाढीको जोखिम व्यवस्थापनको काम गर्ने				
वडा नं. ५						
१	बाढी, पहिरो	❖ कुम्पुर, जाले, चेपे, आपटार, स्याँखुटार, टकटके, रैकर , बुङडाँडा लगायतका क्षेत्रहरुमा जोखिम भएकाले पहिरो नियन्त्रणका लागि ग्याविन वाल लगाउन		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	

क्र.सं.	प्रमुख प्रकोपहरु	समुदायको नाम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोत	समय अवधि
वडा नं. ३						
१	बाढी	❖ थाकरे खोला देखी, मसानघाट हुदै कागते खोला सम्म ग्याभिन जाली		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
२	पहिरो	❖ मझुवाटार खाड्दी खोला, चन्धने खोला रनेटार, डवाडी गाइने धारा, कामाराङ पानीखोलाको कोलडाँडा, धावे खोला लगाएतका ठाउँमा ग्याविन तथा वाल लगाउन		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
३	बाढी	❖ बेनी दोभानको ठुलो पहिरोमा त्रिशुली नदि किनारबाट ग्याविन तथा वाललगाई हिमपाइपको व्यवस्था मिलाउने		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
४	पहिरो	❖ रुसुपानी, अएटारी, जन्तीढुङ्गा, ढोडेनी पाहार कुना लगाएतका ठाउँहरुमा पहिरोको जोखिम भएकाले पहिरो नियन्त्रणका लागि ग्याविन वाल लगाउने		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
वडा नं. ६						
१	बाढी	❖ गमखोला किनारमा ग्याभिन जाली		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
२	पहिरो	❖ प्यूठानेडाँडा, पुरानो घाट, राडीको घरमाथि, पुरानो राना गाँउ,कल्पनाचोक , धनारी, हिलेसोता, सिरुखाल्टाग्याभिन जाली		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
३	पहिरो	❖ हुल्ली पिपले, चौखर्क लगायतका क्षेत्रहरुमा जोखिम भएकाले पहिरो नियन्त्रणका लागि ग्याविन वाल लगाउन				

क्र.सं.	प्रमुख प्रकोपहरु	समुदायको नाम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोत	समय अवधि
वडा नं. ९						
१	बाढी, पहिरो	❖ गंगटे बजार क्षेत्र ग्याभिन जाली		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
		❖ ज्यामिरे ग्याभिन जाली		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
		❖ रुपसे, सिम्दमार तटबन्धन		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
		❖ फुलवारी, दामारगाँउ ग्याभिन जाली		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
		❖ गोगनपानी, सिम्दामार बस्ती स्थानान्तरण		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
		❖ अजिंगरे बृक्षरोपण		व.वि.व्य.समिति	१ लाख	
२	वन्यजन्तु आतंक	❖ तिल्रेपानी, गोगनपानी, रुप्से, सिम्दामार वन्य जन्तु नियन्त्रण जाली		व.वि.व्य.समिति		
वडा नं. ४						
१	पहिरो	❖ घोगेको ९ घर स्थानान्तरण		व.वि.व्य.समिति	४५ लाख	
२	बाढी	❖ गम्खोला, कागतेखोला तारजाली		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	

क्र.सं.	प्रमुख प्रकोपहरु	समुदायको नाम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोत	समय अवधि
३	पहिरो	❖ सिमले, पितेडाँडा, मसेरी तारजाली		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
४	वन्यजन्तु आतंक	❖ वन्यजन्तु नियन्त्रण क्रियाकलाप		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
५	बाढी	आधामारा चालिसे खेत, साहीडाँडा र खर्क गैरा फाफुक, साठी मुरे लगाएतका क्षेत्रमा बाढी नियन्त्रणका काम गर्ने		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	
वडा नं. १						
१	बाढी	❖ भुते ग्याभिन जालि ३०० मिटर		व.वि.व्य.समिति	१५ लाख	
		❖ खहरे खोला क्षेत्रमा ग्याभिन तटबन्ध		व.वि.व्य.समिति	१० लाख	
		❖ रातिखोला ग्याभिन तथा तटबन्ध		व.वि.व्य.समिति	१० लाख	
		❖ काप्रेखोला ग्याभिन तथा तटबन्ध		व.वि.व्य.समिति	२ लाख ५० हजार	
		❖ राते पहिरो बृक्षारोपण		व.वि.व्य.समिति	१ लाख	
२	पहिरो	❖ पिपलनलाङ, अर्चले नलाङ, पहरे केही घर पहिरोमा पर्न सक्ने भएकाले वरीपरि तारजाली लगाउने		व.वि.व्य.समिति	प्राबिधिक सर्बेक्षण अनुसार	

४.१.(ग) स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले कार्यान्वयन गर्ने संस्थागत सचेतना, क्षमता अभिवृद्धि र पुर्वतयारीका क्रियाकलापहरु

क्र.सं.	प्रमुख जोखिम तथा समस्या	क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	श्रोत व्यवस्थापन		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
१	नियमित बैठक तथा समन्वयमा कमि	अत्यावश्यक अवस्था बाहेक पनि नगर विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक मासिक तथा द्वैमासिक रुपमा नियमित संचालन गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	२०७८ साल देखी
२	समुदायमा प्रकोपहरु सम्बन्धी पर्याप्त जानकारीको अभाव	वडाका सम्पूर्ण घरधुरीहरुलाई आपतकालीन सम्पर्क नम्बर, विभिन्न प्रकोपहरु, ती प्रकोहरुको जोखिमको अवस्था, क्षति न्यूनीकरणका उपायहरु तथा पुर्वतयारी सम्बन्धि जानकारीमुलक क्यालेण्डर बनाइ बितरण गर्ने । • क्यालेण्डरको डिजाइन तयार गर्ने । • क्यालेण्डरहरुको छपाइ तथा वितरण गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति		२०७९
३	संकटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखा तालिम बारेको सचेतनामा कमि	सबै वडाहरुमा वडा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमाको लागि सहभागितामुलक संकटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखा तालिम सञ्चालन गर्ने।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति		प्रत्येक वर्ष
४	कृतिम घटना अभ्यास नहुनु	नगरपालिकाको सबै वडा वडामा विपद् व्यवस्थापन कार्यसँग सम्वन्धी कृत्रिम घटना अभ्यास गराई कार्यदललाई तयारी राख्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति		प्रत्येक वर्ष
५	सचेतना अभिबृद्दिका क्रियाकलाप	वडाहरु अन्तरगत समुदायमा विपद् पूर्वतयारी सम्वन्धी सचेतनामुलक सडक नाटक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति		प्रत्येक वर्ष

क्र.सं.	प्रमुख जोखिम तथा समस्या	क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	श्रोत व्यवस्थापन		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
६	विद्यालय, सामुदायिक वन, तथा बिभिन्न उप समितिहरुले विपद् जाखिम न्यूनीकरणको क्षेत्र बहन गर्ने जिम्मेवारी बाडफाड नहुनु ।	विद्यालय, सामुदायिक वन, तथा बिभिन्न उप समितिहरुले गर्नुपर्ने जोखिम न्यूनीकरण योजनाहरु कार्यान्वय गराउने र गरेको कामको प्रतिवेदन वडा कार्यालयको बैठकमा प्रस्तुत गर्न लगाई समिक्षा गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति		प्रत्येक वर्ष
७	दक्ष जनशक्तिको अभाव	कृषि तथा पशुरोग महामारी न्यूनीकरणको लागि प्रत्येक वडामा दक्ष जनशक्ति उत्पादनको गर्न कृषि तथा पशु सम्वन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति		प्रत्येक वर्ष
८	दक्ष जनशक्तिको अभाव	नगर तथा प्रत्येक वडाका विपद् व्यवस्थापन समितिका ५ जना गरी ५० जना पदाधिकारीहरुलाई ५ दिवसीय समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारी सम्बन्धी २ वटा तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने । र यो संख्या प्रत्येक आर्थिक वर्ष बढाउदै लैजाने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	प्रत्येक वर्ष
९	दक्ष जनशक्तिको अभाव	नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा संकटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखा अद्यावधिक गर्ने । (वडाहरुमा संकटासन्नता नक्सांकन गरी होडिङ्ग बोर्ड राख्ने)	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	प्रत्येक वर्ष
१०	विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी सूचना संकलन तथा सम्प्रेषणको उचित व्यवस्था नहुनु	नगर स्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सिकाई केन्द्रको स्थापना गरी प्रभावकारीतामा बृद्धि गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति		२०७९ साल

क्र.सं.	प्रमुख जोखिम तथा समस्या	क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	श्रोत व्यवस्थापन		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
११	पूर्व सूचना प्रणाली प्रभावकारी नहुनु	SMS घेराको निर्माण बारे समुदायमा जानकरी गराई वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई पूर्व सूचना प्रणालीबारे अभिमुखिकरण गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति		निरन्तर
१२	प्रतिकार्य योजना नहुनु	नगरपालिकाले नगरस्तरीय वहुप्रकोप पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	२०७९ साल भित्र
१३	सचेतनाका कार्य	विद्युतीय आगलागी तथा समुदायमा हुने आगलागीबारेको सावधानी अपनाउन सार्वजनिक सचेतनाअभियान ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	प्रत्येक वर्ष
१४	पानीका स्रोत कम हुदै जानु	आगलागी नियन्त्रणको लागि पानीका श्रोतहरु पत्तालगाउने र स्रोत संरक्षणका गर्न वृक्षारोपण तथा संरचनात्मक कार्यहरु गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति		प्रत्येक वर्ष
१५	भूकम्पिय सचेतनामा कमि	नगरपालिकाका प्रत्येक वडाका समुदायहरुका अगुवाहरु, स्थानीय संघ संस्थाहरुका प्रतिनिधिहरु, पत्रकार, राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरु लगायत महिला समूहहरुको लागि प्रत्येक वर्ष प्रतिवडा २ वटा भूकम्पीय जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारी सम्बन्धी १ दिवसीय सचेतना कार्यक्रमहरु ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति		✓	प्रत्येक वर्ष
१६	भूकम्प प्रतिरोधि संरचनाका क्याटालगहरु नहुनु	नगरपालिका भित्र विभिन्न सरकारी, गैर सरकारी तथा निजी संघ संस्थाहरुमा कार्यरत इन्जिनियर, आर्किटेक्ट तथा सब इन्जिनियरहरुको लागि २ वटा पाँच दिवसीय भूकम्प प्रतिरोधी भवन डिजाइन तथा निर्माण प्रविधि तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने र भूकम्प प्रतिरोधि संरचनाका क्याटालगहरु बनाई बितरण गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	२०७९ साल भित्र
१७	विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सिकाई केन्द्र नहुनु	वडाहरुमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सिकाई केन्द्र स्थापना गर्ने र त्यसलाई प्रभावकारी बनाउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	२०७९

क्र.सं.	प्रमुख जोखिम तथा समस्या	क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	श्रोत व्यवस्थापन		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
१८	सेविकाहरुलाई प्राथमिक उपचार तालिम नहुनु	प्रत्येक वडाबाट कम्तिमा ५ जना स्वयं सेविकाहरुको लागि प्राथमिक उपचार तालिम सञ्चालन गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	२०७९ साल
१९		प्रत्येक वडाबाट कम्तिमा १२ जनाको लागि तीनदिवसीय सरल खोज उद्धार तालिमकार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने । तथा CADRE तामि उपलब्ध गराउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	२०७९ भित्र
२०	गैरसंरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धि जानकारीको अभाव	प्रत्येक वडाबाट कम्तिमा ३० जना गृहणीहरुको लागि २ दिवसीय गैरसंरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारी तालिम कार्यक्रमहरु प्रत्येक वर्ष सञ्चालन गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	प्रत्येक वर्ष
२१	वडा भित्र रहेका युवा संस्था सञ्जाल, बाल क्लव, समूह संगठनहरुलाई समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धि प्रर्याप्त जानकारीको अभाव र अग्रसरतामा कमि ।	वडा भित्र रहेका युवा संस्था सञ्जाल, बाल क्लव, समूह संगठनहरुलाई समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरणका सम्बन्धि क्षमता अभिबृद्धि गर्ने तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका क्षेत्रमा अगुवाई गर्न प्रेरित गर्ने किसिमका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	निरन्तर

क्र.सं.	प्रमुख जोखिम तथा समस्या	क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	श्रोत व्यवस्थापन		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
२२	सम्भावित जोखिम क्षेत्रबारे ज्ञान नहुनु	बाढी/डुबान, आगलागीबाट हुने विपद्हरुको पूर्वतयारीको जानकारीको लागि सम्भावित क्षेत्रमा होर्डिङ्गबोर्डहरु राख्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		२०७९ साल
२३	खुल्ला स्थानको पहिचान नहुनु	नगरपालिका भित्र आपत्कालीन आश्रयका लागि उपयुक्त सार्वजनिक खुल्ला स्थान तथा भवनहरु पहिचान गरि सबैलाई जानकारी गराउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		निरन्तर
२४	समुदायमा प्रभावकारी विपद् व्यवस्थापनको लागि विभिन्न दक्ष कार्यदल नहुनु ।	संकटासन्न समुदायहरुमा खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार, पुर्व सुचना प्रणाली, आकस्मिक स्वास्थ्य तथा सरसफाई र आवश्यकता लेखाजोखा कार्यदल गठन गरी तत् सम्बन्धि तालिम तथा सामग्रीको प्रवन्ध गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		प्रत्येक वर्ष
२५	समुदायमा परम्परागत तथा निर्वाहमुखी कृषि प्रबिधिको कायम हुनु ।	समुदायका विपद् संकटासन्न र नमुना कृषकहरुलाइ कृषि बिज्ञको सहयोगमा विपद् थेग्ने बाली प्रतिस्थापन, बेमौसमि तरकारी, बाली लगायत व्यवसायिक आय आर्जन हुने सीपमुलक तालिम प्रदान गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	प्रत्येक वर्ष
२६		भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण प्रविधिको जानकारी मूलक सूचना भएको १० वटा होर्डिङ्गबोर्डहरु प्रत्येक वडामा राख्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	२०७९ साल भित्र
२७	वन क्षेत्रको आगलागिको बिषयमा समुदायको ध्यान नजानु	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति अन्तरगतका योजनाका क्रियाकलापहरुको कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		निरन्तर
		प्रत्येक सामुदायिक वनहरुले विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		निरन्तर

क्र.सं.	प्रमुख जोखिम तथा समस्या	क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	श्रोत व्यवस्थापन		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
२८	समुदायमा प्रतिरोधात्मक निर्माणको बारे सचेतनाको कमि तथा प्रतिरोधि मापदण्ड कडाईका साथ पालना नहुनु ।	समुदायमा निर्माणको काम गर्ने सिकर्मि, डकर्मिहरुलाई भूकम्प प्रतिरोधि भवन निर्माण तालिमको साथसाथै बहुप्रकोपले क्षति नगर्ने किसिमको सुरक्षित स्थान पहिचान सम्बन्धि अवधारणगत तालिम प्रदान गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	प्रत्येक वर्ष
		समुदायमा झट्पट् झोलाको आवश्यकता, महत्व र त्यसमा राख्नुपर्ने अत्यावश्यक सामाग्रीको बारेमा सचेतना फैलाउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	
२९	बिकासले बिनास निम्तिने खतरा	कुनैपनि बिकास निर्माणको काम गर्दा आवश्यकता अनुसार वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन गरेर मात्र काम गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		निरन्तर
पुर्व तयारीका क्रियाकलापहरु						
	विपद् प्रतिकार्य गर्न नगर विपद् व्यवस्थापन समितिको भुमिका अन्तरगत पुर्वतयारीकाआवश्यक क्रियाकलापहरु	• नगरपालिकाको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तरगत रु. ८६,०७,१४७ ।७९ आपत्कालीन कोष रहेको तथा थप कोष बृद्दिको क्रियाकलाप तय गर्ने र आपतकालीन कोष संचालन निर्देशिका बनाउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		२०७९ साल भित्र
		• अस्थाई पुनर्वासका लागि त्रिपाल, भाँडाकुडा लगायतका उद्दार सामग्रीहरु र स्वास्थ्य सामग्री भण्डारण गरेर राख्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		२०७९ साल भित्र
		• आपत्कालिन अवस्थाका लागि आवश्यक खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्रीको बन्दोबस्त गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		२०७९ साल भित्र
		• स्थानीय बिकास साझेदारहरु संगको समन्वयमा बृद्दि गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		निरन्तर

क्र.सं.	प्रमुख जोखिम तथा समस्या	क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	श्रोत व्यवस्थापन		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
		• आपत्कालिन अवस्थाका लागि आवश्यक खानेपानी शद्धिकरणका समाग्री, पियुष, क्लोरीन झोल जस्ता वस्तु भण्डारण गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		२०७९ साल भित्र
		• समुदायमा मनोसामाजिक परामर्स दिन सक्न व्यक्ति पहिचान गरी तालिमको व्यवस्था गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		निरन्तर
		• समुदायहरुमा स्वास्थ्य बिमा, कृषि बाली, पशुधनको बिमा तथा निर्जिवन बिमाको लागि प्रत्साहित गर्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		निरन्तर
		• प्राथमिक उपचार, खोज तथा उद्दार तालिम प्राप्त व्यक्तिहरुको सुचि तयार गरि वडा कार्यालयमा टास्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		निरन्तर
		• वडामा सहजै उपलब्ध हुने तथा स्थाहि बसोबास गर्ने युवाहरुलाई CADRE तालिम उपलब्ध गराउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	निरन्तर
		• सामुदायिक वनहरुले समूहको नाममा खाता संचालन गरि विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्न लगाउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		निरन्तर

क्र.सं.	प्रमुख जोखिम तथा समस्या	क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	श्रोत व्यवस्थापन		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
		• नगरपालिका भरिको खुल्ला तथा सुरक्षित स्थानहरू तथा आश्रय स्थलको पहिचान गर्ने नगरपालिका भरिको सुरक्षित स्थानहरु: **वडा नं. १**. जनकल्याण आधारधुत बिद्यालय, श्री आर्दश मा विद्यालय, शान्ति सृजना आधारभुत विद्यालय, शिशु शिक्षा प्रावि , ढाव **वडा नं. २**. श्री खाणदेवि प्राथमिक विद्यालय, श्री कालिका प्रावि, गुयलाघारी, श्री नेपाल राष्ट्रिय प्रा.वि, लेखगाउ, श्री सरस्वति नमुना आधारभुत, नेपाल राष्ट्रिय सृजनसिल प्रावि **वडा नं. ३**. श्री जनकल्याण प्राबि, श्री जनप्रिय आधारभुत बिद्यालय, श्री सहिद स्मिृति प्राबि **वडा नं. ४**. श्री कृष्ण प्राबि सिम्ले, श्री जनक माबि गमखोला, श्री सरस्वति प्राबि कमैघारी, श्री जिवन ज्योती उमाबि **वडा नं. ५**. श्री नेरा माबि, नेटा, जनप्रकाश आधारभुत बिद्यालय, श्री गणेश आधारभुत बिद्यालय, नेरा प्रावि सिग्रेदह, जन प्राथमिक बिद्यालय, नेरा प्रावि सानो खाल्टाकुरा, सिद्देश्वरी प्राथमिक बिद्यालय, चन्द्रोद्धय प्रा.वि, मझुवा, हिमालय प्राथमिक बिद्यालय **वडा नं. ६**. अमरज्योति आधारभुत विद्यालय, पशुपति प्राथमिक विद्यालय, सरस्वती माध्यामिक विद्यालय, श्री नेरा प्राबि , रानागाउँ, श्री जिवन ज्योती प्राबि, जनकल्याण प्रावि, बाघखोर **वडा नं. ७**. श्री पशुपति आधारभुत बिद्यालय, लक्ष्मि आधारधुत विद्यालय, नेपाल राष्ट्रिय आधारभुत विद्यालय **वडा नं. ८**. श्री जनज्योति प्रावि, आरनटुडा, नेरा मावि, कुइनेपानी, नेपाल राष्ट्रिय प्रावि लामिडाँडा, नेपाल राष्ट्रिय प्रावि, कोलखोला **वडा नं. ९**. सरस्वति माबि, सिमदमार, खाँडदेखि माध्यामिक बिद्यालय, नेपाल राष्ट्रिय आधारभुत विद्यालय, कालिका प्रावि, बाखेकोट, **वडा नं. १०**. नेपाल राष्ट्रिय मा.वि, चुलियापानी, नेपाल राष्ट्रिय प्रा.वि, देविडाँडा, नवज्योति प्राबिपो खरेचौर, चन्द्रज्योती मा.वि, चन्द्रपुर, कालिका आधारभुत विद्यालय • समुदाय स्तरमा अन्य खुल्ला तथा सुरक्षित स्थानहरू तथा आश्रय स्थलको पहिचान गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		२०७९ साल भित्र

क्र.सं.	प्रमुख जोखिम तथा समस्या	क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	श्रोत व्यवस्थापन		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
		• यस वडा भित्र बन्ने कुनै पनि सार्वजनिक संरचनाहरु बालमैत्री, आपाङ्ग मैत्री, जेष्ठनागरिक मैत्री बनाउने नीति बनाइ लागु गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		निरन्तर
		• लेकवेशी नगरपालिकाको प्रत्येक वडामा वडा आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र र नगरपालिकाको हकमा स्थानीय आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र स्थापना गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		२०७९ साल भित्र
		• संकटासन्न टोल तथा समुदायमा आवश्यकता अनुसार खोज तथा उद्धार सामग्री, औजार भण्डारण गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	२०७९ साल भित्र
		• बिभिन्न क्षेत्रबाट विपद् व्यवस्थापनको भुमिकामा तालिम प्राप्त, दक्ष, बिशेषज्ञ, जिम्मेवारी वहन गरेका ब्यक्तिहरुको सूची वनाई वडामा तथा नगरपालिकामा राख्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		२०७९ साल भित्र

४.१ (घ) प्रकापहरुको सन्दर्भमा छुट्टा छुट्टै जोखिम न्यूनीकरण पूर्वतयारी क्रियाकलापहरु :

प्रकोपहरु	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
भूकम्प	समुदायमा भूकम्प बारेको सचेतनाको कमि	समुदायमा भूकम्प सम्बन्धी जानकारी मुलक पोष्टर पम्पलेट तयार गरी वितरण गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	विद्यालय र समुदाय	रेडक्रस,	
	भूकम्प सम्बन्धी कृत्रिम अभ्यासको बारेमा जानकारीको अभाव	समुदायलाई भूकम्प सम्बन्धी कृत्रिम अभ्यास गराउने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति		रेडक्रस	
	विपद्‌का बेला अत्यावश्यक सामाग्रीको अभाव हुने	अत्यावश्यक सामाग्री सहितको झटपट झोला सम्बन्धमा समुदायमा जानकारी दिने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			

प्रकोपहरु	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
	आपत्कालिन अवस्थामा तत्काल घाइतेको उद्धार र उपचारको अभाव तथा कार्यदलको अभाव	समुदायमा पूर्वसूचना, खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार, आवश्यकता लेखाजोखा, आपतकालिन स्वास्थ्य तथा सरसफाई जस्ता कार्यदलहरू गठन गर्ने तालिम तथा अभ्यासहरू गराउने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
	भूकम्प प्रतिरोधी संरचना नहुँदा थप जोखिम बढ्ने	वडा भरिका कच्ची तथा गैर प्रतिरोधी घरहरुको तथ्यांक संकलन गरि नयाँ बन्ने घर नक्सापास गरि भूकम्प प्रतिरोधि मापदण्ड अनुसार मात्र बनाउन पाउने व्यवस्था कडाईका साथ लागु गर्ने । भूकम्प प्रतिरोधि घरहरुको संख्यामा उल्लेख्य बृद्दि गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
बाढी	बाढी सूरक्षा सम्बन्धी पर्याप्त सचेतनाको कमि	नगरपालिका भित्रका बाढी संकटासन्न समुदायहरुमा भविश्यमा बाढीले पुर्याउन सक्ने क्षतिको पुर्वानुमान बारे छलफल तथा अन्तरक्रिया गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
	बाढी सम्बन्धी प्रतिकार्यका उपायको बरेमा जानकारीका अभाव	बाढीको पुर्व सुचना प्रणाली स्थापना गर्ने र जल तथा मौसम बिज्ञान बिभागले जारी गर्ने सुचनाको संयन्त्र समुदाय स्तर सम्म पुर्याउने व्यवस्था मिलाउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
	जोखिमपूर्ण स्थानको बारेमा समुदायमा पर्याप्त जानकारी नहुनु ।	बाढीको समयमा आवश्यक गर्ने उद्धारको सामग्रीहरु प्रतिकार्य टोलीले सहजै उपलब्ध हुने किसिमले तयारी अवस्थामा राख्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		
		प्रत्येक वडाहरुमा बाढीको जोखिमपूर्ण स्थानहरुको पहिचान गरी सो स्थानहरुमा होडिङ बोर्ड लगाउने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
	खोला किनारको जग्गा कटान भई घर तथा खेतबारीहरु मासिन सक्ने	खोला किनारको कटान हुने ठाँउहरु पहिचान गरी जैविक तटबन्ध तथा वायोईन्जिनियरिङ्ग प्रविधि मार्फत जोखिम न्यूनीकरण गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			

प्रकोपहरु	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
महामारी	स्वास्थ्य र सरसफाईको कमिले गर्दा तथा परजिवि मार्फत फैलिने रोगहरुका साथै कोभिड १९ ले पुर्‍याउने क्षतिले मानिस लामो अवधिसम्म बिरामी पर्ने तथा मृत्यु हुन सक्ने । रोजगारी गुम्ने, उपचारमा खर्च हुने	टेलिफोन, स्थानीय एफ.एम.र पत्रपत्रिकाको माध्यमबाट सम्भावित महामारीको सचेतना सम्बन्धी कार्यक्रम प्रशारण गर्ने । फोहोर मैलाको उचित व्यवस्थापन ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
		होटेल रेष्टुरेन्ट तथा हाटबजार तथा सडकमा बेचिने पकाएर वा काँचै खाने वस्तुहरुको गुणस्तरको अनुगमन । माछा मासुको स्वस्थ्यकर उत्पादन तथा विक्रिवितरणमा अनुगमन गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
		व्यक्तिव्यक्ति बिच कम्तिमा २ मिटरको दुरि कायम राख्ने, मास्कलगाउने, साबुन पानिले मिचिमिचि हातधुने, ज्वरो, रुघा तथा खोकी लागेमा नजिकको स्वास्थ्य चौकीमा स्वास्थ्य चेकजांच गर्ने कुरा सचेतना जगाउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
हावाहुरी	मानिस,पशुपंक्षीहरु घाइते वा मृत्यु हुन सक्ने । काठबाट बनेका घरहरु तथा कच्ची घरका छाना उडाउने । विद्युत प्रसारण, दूरसञ्चार टावरहरु तथा रुखहरु ढल्ने । आगलागी भई ठूलो क्षेत्रमा फैलन सक्ने ।	बनिसकेका घरहरुलाई हुरीबतास प्रतिरोधात्मक बनाउन विशेष मर्मत संभार प्रविधिको प्रयोगबारे समुदायमा सचेतना अभिबृद्दि गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓		
		विद्युत प्रसारण, दूरसञ्चार टावरहरु लगायत होर्डिङ्ग बोर्डहरुको स्थिरीकरण ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
		हुरीबतासको मौसममा आगलागीको सावधानी अपनाउन सार्वजनिक सचेतना अभियान ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
आगलागी	समुदायमा आगलागि नियन्त्रण सम्बन्धिको स्रोत, साधन तथा जनशक्ति नहुनु विद्युतीय जोखिम बारे जनचेताको कमि	आगलागी नियन्त्रणका लागि इनार, पोखरी जस्ता जलश्रोतहरुको संरक्षण गर्ने । अग्नि उपयोगी परम्परागत तथा आधुनिक उपायहरुको व्यापक प्रचार	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			

प्रकोपहरु	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
		आगलागी बारे कृत्रिम अभ्यासहरु गीर जोखिम वर्गको जीवन जोगाउन समुदायलाइ सचेतनामुलक सन्देश दिने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
		विभिन्न स्तरमा अग्नि नियन्त्रण तथा प्रतिकार्य तालिम कार्यक्रम ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
		नगरपालिकाभित्र तथा आसपासका अस्पतालहरुमा विभिन्नस्तरका जलेका बिरामीहरुको लागि विशेष उपचार कक्षहरुको स्थापना ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
		नेपाल सरकार, स्थानीय सरकारले आगलागी हुनसक्ने न्यूनतम आधार मापदण्डहरु जस्तैः हाईटेन्सन लाईनको तल घर नबनाउने, घरमा वायरिङ्ग गर्दा अपनाउने सामानको गुणस्तर, फायर एस्टीनमिसर आदिकुराहरुलाई कडाईका साथ पालना गराउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	✓	✓	
		सामुदायिक वनबाट समुदायमा सर्ने आगलागिबाट बच्न सामुदायिक वनले निर्धारण गरेका योजनाहरु कार्यान्वयन गराउने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			
पहिरो	समुदायमा पहिरो नियन्त्रण गर्न सकिदैन भन्ने धारणा ब्याप्त हुनु ।	समुदायमा पहिरोको जोखिम न्यूनीकरणको लागी वडा विपद् व्यवस्थापन समितिले निर्धारण गरेका संरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरण क्रियाकलाप अन्तर्गतका क्रियाकलापहरुमा जोड दिने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति			

सम्भावित प्रकोपहरुले सिर्जना गर्न सक्ने अवस्थाः

सम्भावित प्रकोपहरुले निम्त्याउन सक्ने जोखिमले समुदायमा उल्लेखित अवस्था सिर्जना हुन सक्ने भएको हुनाले स्थानिय विपद् जलवायु उत्थानखि शल समितिले समुदायको सचेतना, क्षमता विकास, पुर्वतयारी, संरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरण, गैर संरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरण जस्ता कुराहरुमा आवश्यकता अनुसारको योजना तर्जुमा गर्दै कार्यान्वयन गर्दै जानेछ ।

- घरहरु भत्किने, संरचना बिग्रने तथा चर्किएर जोखिमपूर्ण अवस्थाको सिर्जना
- बैकल्पिक बसाईको लागि सुरक्षित आवास गृह नहुनु
- खाद्दान्न, खानेपानी, लत्ता कपडा तथा जिबिकोपार्जनको लागि बैकल्पित स्रोत नहुनु
- उचित शिक्षा, स्वास्थ्यको अभाव हुनु
- सम्पत्ति नासिएको तथा जनधनको क्षति भएकोमा हिनताबोधको अवस्था सिर्जना हुनु ।
- रोजगारीको अवसर गुमाउनु
- प्राकृतिक सम्पदा, भौतिक सम्पदाको क्षति हुनु
- धार्मिक तथा सांस्कृतिक मूल्यमान्यताप्रति नैरास्यता आउनु
- सामाजिक कलह, पारिवारिक बैमनस्यताको अवस्था हुन सक्ने
- गहिरो घाउ चोटका कारण स्वास्थ्य अवस्था बिग्रीने
- आर्थिक अभाव
- मानसिक समस्या
- नियमित दिनचर्या खलबलिनु
- परनिर्भरता बढ्ने
- आदी अवस्थाहरु

४.१ (ङ) नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति मातहथ कार्यान्वयन गराउने विद्यालय, सामुदायिक वन, स्वास्थ्य चौकी, टोल विकास समितिका सचेतना, क्षमता अभिवृद्धि र पुर्वतयारीका क्रियाकलापहरु

विद्यालय अन्तरगतका क्रियाकलापहरुः

प्रकोपहरु	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
सबै प्रकोपहरुको सन्दर्भमा	**सचेतनाः** • वडा भित्रका विद्यालयहरुमा बिभिन्न प्रकोपहरु, ती प्रकोहरुको जोखिमको अवस्था, क्षति न्यूनीकरणका उपायहरु तथा पुर्वतयारी सम्बन्धि मासिक तथा त्रैमासिक रुपमा प्रकोप र बिपद्का सवाल समाबेश गरी हाजिरीजवाफ, वक्तृत्वकला, कथा, कविता, गीत जस्ता प्रतियोगितात्मक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने • कृत्रिम घटना अभ्यास गराउन **क्षमता अभिबृद्धिः** • वडा भित्रका बिद्यालयहरुका व्यवस्थापन समिति, शिक्षक तथा बिद्यार्थीहरुलाई समाबेश गरेर बिद्यालयको संकटासन्नता क्षमता बिश्लेषण गर्ने र बिद्यालयको बिपद् प्रतिकार्य योजना बनाई लागु गर्ने । • ने.जु.रे.स.का सदस्यहरुलाई प्राथमिक उपचार तालिम दिने । • वडा विपद् व्यवस्थापन समितिले तोके अनुसार बैठक, गोष्ठि तथा तालिममा समावेश हुने। **पुर्वतयारीः** • भूकम्प प्रतिरोधि मापदण्ड अनुसार संरचना निर्माण गर्ने, गराउने । • प्राथमिक उपचार बाकसको व्यवस्था गर्ने र त्यसमा आवश्यकता अनुसार औषधि प्रतिस्थापन गर्ने । • आपतकालीन सम्पर्क नम्बरहरु सबैले देख्ने ठाउमा टाँस गरेर राख्ने । • गैर संरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरण गर्ने । • सुरक्षित स्थानको पहिचान गरी सबैलाई जानकारी गराउने । • कुहिने तथा नकुहिने फोहरमैला व्यवस्थापन गर्ने • बिद्यालय सरसफाई, खानेपानी, शौचालय तथा हात धुने स्थानको व्यवस्थापन गर्ने। • मास्कको प्रयोग, सामाजिक दुरी व्यवस्थापन, स्वास्थ्य परीक्षण तथा २० सेकेण्ड सम्म हात धुने तरिकाको कार्यान्वयन गराउने । • बिद्यालयमा आगो निभाउने यन्त्र जडान गर्ने । • बिद्यालयमा चट्याङ्ग सुरक्षाको लागि अर्थिङ्ग गर्ने । • हरेक बिद्यालयमा विपद् फोकल पर्सन तोक्ने । • विपद् जोखिम न्यूनीकरण संग सम्बन्धित सम्पन्न गरेका क्रियाकलापहरुको प्रतिबेदन वडालाई उपलब्ध गराउने ।	प्र.अ.	बिद्यालय	स ं घ संस्था	निरन्तर

स्वास्थ्य अन्तरगतका क्रियाकलापहरु :

प्रकोपहरु	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
सबै प्रकोपहरुका सन्दर्भमा	**सचेतना**: • स्वास्थ्य संस्थामा बिभिन्न प्रकोपहरु, ती प्रकोहरुको जोखिमको अवस्था, क्षति न्यूनीकरणका उपायहरु तथा पुर्वतयारी सम्बन्धि त्रैमासिक छलफल गर्ने । • विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा स्वास्थ्य सरसफाईका पोस्टर, पम्पलेट टाँस तथा वितरण गर्ने । • सेवाग्राहीलाई स्वास्थ्य सरसफाईको बिषयमा जानकारी आदान प्रदान गर्ने । • कोभिड तथा माहामारीका बिषयमा सचेतना अभिबृद्दि गर्ने । • सामाजिक दुरी कायम गर्ने । **क्षमता अभिबृद्दि**: • महिला स्वास्थ्य स्वयं सेबिकाका लागि प्राथमिक उपचार तालिमको व्यवस्था गर्ने • गाँउघर क्लीनिक तथा घुम्ती शिबिरको व्यवस्थापन गर्ने । • वडा विपद् व्यवस्थापन समितिले तोकेको विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धिको बैठक तथा तालिममा जाने । • तालिम प्राप्त जनशक्तिको विकास गर्ने । **पुर्वतयारी**: • आपत्कालीन अवस्थाको लागि स्वास्थ्य सामग्री मौजाद राख्ने । • आपतकालीन सम्पर्क नम्बरहरु टाँस गरेर राख्ने । • RRT टिम गठन तथा परिचालन गर्ने । • सबै स्वास्थ्य स्वयं सेबिकाहरुलाई प्राथमिक उपचार तालिम प्रदान गर्ने । • गैर संरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरण गर्ने । • सुरक्षित स्थानको पहिचान गरी सबैलाई जानकारी गराउने । • कुहिने, नकुहिने तथा अति सम्बेदनशील फोहरमैला व्यवस्थापन गर्ने । • स्वास्थ्य संस्था भित्र सरसफाई, खानेपानी, शौचालय तथा हात धुने स्थानको व्यवस्थापन गर्ने । • मास्कको प्रयोग, सामाजिक दुरी व्यवस्थापन, स्वास्थ्य परीक्षण तथा २० सेकेण्ड सम्म हात धुने तरिकाको कार्यान्वयन गराउने । • स्वास्थ्य कार्यालयमा आगो निभाउने यन्त्र जडान गर्ने । • स्वास्थ्य संस्थामा कन्टेनरको व्यवस्था गर्ने ।	स्वास्थ्य कार्यालय			निरन्तर

सामुदायिक वन अन्तरगतका क्रियाकलापहरु:

प्रकोपहरु	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
सवै प्रकोपहरुको सन्दर्भमा	**सचेतना:** • घर तथा वनजंगलमा आगलागी हुन नदिन प्रजल्वनशील बस्तुहरु तथा सामानहरु केटाकेटीको पहुँचबाट टाँढा राख्ने • आगलागी बारेको सचेतना आदान प्रदान गर्ने । • पहिरो जाने ठाउमा बृक्षारोपण गर्नुपर्ने बारेको सचेतना अभिबृद्धि गर्ने • अग्नीरेखा बारेको सचेतना आदान प्रदान गने **क्षमता अभिबृद्दि:** • समुदायिक वन उपभोक्ताहरुलाई अग्नी नियन्त्रण तालिम दिने । • अग्नी नियन्त्रणको लागि तयारी अवस्थामा रहने । • वन जंगल वरिपरिका पानीका स्रोतहरुको संरक्षण गर्ने । • उपभोक्तहरुको घरघरमा आपतकालीन सम्पर्क नम्बरहरु टाँस गर्ने । • सम्बन्धित सस्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई प्राथमिक उपचार तालिम प्रदान गर्न पहल गर्ने । **पुर्वतयारी:** • सामुदायिक वनबाट समुदायमा आगो फैलिन नदिन अग्नी रेखाहरु निर्माण गर्ने । • आपतकालीन कोष स्थापना गर्ने • आगलागी हुने अति सम्वेदनशील क्षेत्रको पहिचान गरी बिभिन्न सन्देशमुलक होडिङ्ग बार्डहरु स्थापना गर्ने । • सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति तथा उपभोक्तहरु मध्येबाट बहुप्रकोप रेस्क्यू टिम बनाउने	सामुदायिक वन उपभोत्ता समिति			निरन्तर

टोल विकास अन्तरगतका क्रियाकलापहरुः

प्रकोपहरु	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
भूकम्प, माहामारी, पहिरो, बाढी, हावाहुरी, शडक दुर्घटना, खडेर ी,रोगकिरा, आगलागि, बन्यजन्तु आतंक, असिना, तुसारो	**सचेतना**: • टोल विकास समितिको बैठकमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धिको छलफललाई निरन्तरता दिने । • आगलागी, माहामारी, भूकम्प प्रतिरोधि निर्माणबारेको सचेतना अभिबृद्धिका क्रियाकलाप गर्ने । • टोल विकास अन्तरगतका सबैलाई आपतकालीन सम्पर्क नम्बरहरु उपलब्ध गराउने । • झटपट झोलाबारे सबैलाई जानकारी गर्ने । • समुदायमा प्रकोप अनुसारको सुरक्षित स्थानहरु पहिचान गरी सबैलाई जानकारी गर्ने। • अन्य आवश्यक छलफलबाट आएका क्रियाकलापहरुलाई कार्यान्वयन गर्ने । **क्षमता अभिबृद्धि**: • वडा विपद् व्यवस्थापन समितिले तोके अनुसार बैठक, गोष्ठि तथा तालिममा समावेश हुने । • समुदायमा खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार, पुर्व सुचना र आवश्यकताको लेखाजोखा उप समिति बनाएर तालिमको लागि पहल गर्ने । **पूर्वतयारी**: • भूकम्प प्रतिरोधि मापदण्ड अनुसार संरचना निर्माण गर्ने, गराउने । • समुदायको सबै घरहरुमा आपतकालीन सम्पर्क नम्बरहरु सबैले देख्ने ठाउमा टाँस गरेर राख्ने । • गैर संरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरण गर्ने । • सुरक्षित स्थानको पहिचान गरी सबैलाई जानकारी गराउने । • कुहिने तथा नकुहिने फोहरमैला व्यवस्थापन गर्ने • समुदायमा सरसफाई, खानेपानी, शौचालय आदीको व्यवस्थापन गर्ने । • मास्कको प्रयोग, सामाजिक दुरी व्यवस्थापन, स्वास्थ्य परीक्षण तथा २० सेकेण्ड सम्म हात धुने तरिकाको कार्यान्वयन गराउने । • भल बाढीले क्षति पुर्‍याउने ठाँउमा भल तर्काउने । • विपद् जोखिम न्यूनीकरण संग सम्बन्धित सम्पन्न गरेका क्रियाकलापहरुको प्रतिवेदन वडालाई उपलब्ध गराउने । • टोल विकास समिति अन्तरगत विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्ने	टोल विकास समिति			निरन्तर

४.२ विपद्को समयका क्रियाकलापहरु :(आपत्कालीन सहयोगः खोज, उद्धार, तत्कालिन राहत) :

विपद् पश्चात प्रभावितहरूको तत्काल खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिका लागि तुरुन्तै गरिने अन्य गतिविधि वा कार्य यसमा मानवीय जीवन रक्षाका लागि ध्यान दिई आधारभूत आवश्यक भौतिक सामाग्री, खाद्य सामाग्री, औषधी उपचार, खानेपानी, अस्थायी आवास, सुरक्षा आदी उपलव्ध गराइने गतिविधीहरू समावेस गरिएको छ ।

समयावधि	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	प्रक्रिया	प्रतिफल	स्रोतको व्यवस्था	
					आन्तरिक	वाह्य
० देखि १ घण्टा भित्र	प्रकोपको पूर्व सूचना र विपद्को सूचना सम्प्रेषण	पूर्व सूचना कार्यदल, प्रभावित समुदाय र स्थानीय र सामुदायिक विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	पूर्व सूचना कार्यदलले समुदाय, वर्षा तथा नदी अवलोकन केन्द्र, जिल्ला आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र, सञ्चारमाध्यम, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग र मातहतका कार्यालय, सुरक्षा निकाय, विपद् सम्बन्धी कार्य गर्ने संघ संस्थाहरु, राष्ट्रिय भूकम्प मापन केन्द्र लगायतका विभिन्न माध्यमबाट प्रकोपको सूचना तथा पूर्व सूचना प्राप्त गरी स्थानीय र सामुदायिक विपद तथा जलवायु उत्थानशील समिति, खोज उद्धार र प्राथमिक उपचार कार्यदल, जिल्ला आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र तथा संकटासन्न समुदायहरुलाई विभिन्न सञ्चार माध्यम (जस्तैः हाते माइक, साइरन, फोन, एस्.एम.एस्. आदि)को प्रयोग गरी खबर आदान प्रदान गर्ने	सङ्कटासन्न समुदाय र जिल्लाका सरोकारवालाहरुद्धारा प्रकोप वा विपद् सम्बन्धी सूचना प्राप्त गर्ने, सूचना प्राप्त गरिसके पश्चात् सुरक्षित स्थानमा आश्रय लिने		
० देखि १ घण्टा भित्र	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिको बैठक	समितिका पदाधिकारीहरु	यो प्रकोपको खतरा सम्बन्धी पूर्व सूचना तथा घटनाको सूचना प्राप्त गरेपश्चात् स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति/सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिले केही आपत्कालीन निर्णयहरु गर्न बस्ने बैठक हो ।	प्राथमिक उपचार कार्यदल र खोज तथा उद्दार कार्यदल परिचालन गर्ने निर्णय समुदायलाई साइरन, मेगाफोन र अन्य साधन प्रयोग गरी नियमित जानकारी दिने निर्णय		

समयावधि	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	प्रक्रिया	प्रतिफल	स्रोतको व्यवस्था	
					आन्तरिक	वाह्य
० देखि २४ घण्टा भित्र	स्थानीय र सामुदायिक कार्यदलहरुबाट उद्दार कार्य	खोज उद्धार तथा प्राथमिक उपचार कार्यदल	विपद् भएको सूचना प्राप्त गरेपछि प्राथमिक उपचार कार्यदल र खोज तथा उद्दार कार्यदल समुदायमा गई आफ्नो कार्य सुरु गर्नेछ । आगलागीको घटना भएमा आगलागी नियन्त्रणको प्रयास गर्ने महामारी विपद्का सम्वन्धमा मानिसमा हुने महामारी अवस्थाको जानकारी दिने तथा प्रतिकार्य सुरु गर्ने	लक्षित ५० प्रतिशत समुदायलाई उद्दार गरी सुरक्षित स्थलमा ल्याइने चोटपटक लागेका विरामीहरुलाई प्राथमिक उपचार प्रदान गरिने		
० देखि २४ घण्टा भित्र	खोज उद्धार र प्राथमिक उपचारका लागि थप सहयोग आवश्यक भएमा जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकायलगायतसँग समन्वय गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिको अनुरोध तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्देशनमा खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्रले विभिन्न साधन तथा स्रोतको उपयोग गरी उद्धार कार्य गर्नेछ । खोज तथा उद्दारका लागि स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति, सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति र कार्यदलको सहायता लिनेछ ।	समुदायलाई उद्दार गरी सुरक्षित स्थलमा ल्याइने चोटपटक लागेका विरामीहरुलाई प्राथमिक उपचार प्रदान गरिने सघन घाइतेहरुलाई अस्पताल पठाउने		
० देखि २४ घण्टा भित्र	घाइते, हराइरहेका तथा विस्थापितको सूची अद्यवधिक राख्ने तथा द्रुत सर्वेक्षण तथ्याङ्क संकलन	जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति र सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिले घाइते, हराइरहेका तथा आन्तरिक विस्थापितको सूची अद्यवधिक गर्ने, सूची तयार गर्दा स्थान, उमेर, लिङ्ग, जाति, अपाङ्गता आदि पनि खुलाउने जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिले खटाएको द्रुत सर्वेक्षण टोलीलाई द्रुत सर्वेक्षण फाराममा चाहिने जानकारी संकलन गर्न मद्धत गर्ने	पहिलो चरणको क्षती, घाइते र मृत्यु हुनेको संख्या संकलन गर्ने		

समयावधि	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	प्रक्रिया	प्रतिफल	स्रोतको व्यवस्था	
					आन्तरिक	वाह्य
० देखि २४ घण्टा भित्र	विपद् प्रभावित र आन्तरिक विस्थापितका लागि आधारभूत खाद्य सामग्री तथा अस्थायी वसोवासको प्रबन्ध गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिले आफूसँग भएको श्रोत परिचालन गर्ने तथा अपुग स्रोतका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्थानीय र जिल्ला स्थित दातृ संस्थाहरुको वा व्यक्तिहरुलाई अनुरोध गर्ने	विपद् प्रभावित र आन्तरिक विस्थापितका लागि आधारभूत खाद्य सामग्री र अपाङ्गता, वालवालिका, जेष्ठ नागरिक तथा लैङ्गिक मैत्री अस्थायी वसोवासको बन्दोवस्त हुने		
० देखि २४ घण्टा भित्र	समुदायलाई सचेत गराउन जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति, कार्यदलहरु, समुदाय, प्रकोपसँग सम्बन्धित सरकारी गैरसरकारी निकायहरु, सञ्चार माध्यम आदिबाट प्राप्त तथ्यगत पूर्वसूचना, आपत्कालीन चेतावनी, जोखिम बढेको वा घटेको, भएगरेका उद्धार प्रयासहरु, अपनाउनु पर्ने सावधानीहरु तथा सार्वजनिक आह्वान विषयक सूचनाहरु आवश्यकता अनुसार नियमित प्रवाह गर्ने।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, कार्यदलहरु, समुदाय, प्रकोपसँग सम्बन्धित सरकारी गैरसरकारी निकायहरु, सञ्चार माध्यम आदि लगायत विभिन्न माध्यमबाट जानकारी प्राप्त गरी माइकिंग, फोन जस्ता माध्यम प्रयोग गरी समुदायलाई सूचित गर्ने	समुदायमा अफवाह फैलनबाट रोक्ने, जिवनउपयोगी सन्देशहरु प्रवाह हुने		

समयावधि	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	प्रक्रिया	प्रतिफल	स्रोतको व्यवस्था	
					आन्तरिक	वाह्य
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	प्रभावित परिवार को दर्ता तथा खोजी कार्य, प्रभावित परिवारलाई पहिचान पत्र (टोकन) वितरण र तथ्यांक व्यवस्थापन	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	समुदाय विपद् व्ययस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लगायतका अन्य निकायको सहयोगमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिले प्रभावित परिवार दर्ता गर्नेछ। यस सुचीलाई सुरक्षा निकायले (नेपाल प्रहरी) प्रमाणित गर्नेछ।	राहत प्याकेजको आवश्यकता मूल्यांकन, वितरण र प्रतिकार्यका लागि प्रभावित परिवारको तथ्यांक व्यवस्थापन		
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	आवास तथा गैरखाद्य सम्बन्धी प्रतिकार्य	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति मातहतको आवास तथा गैर खाद्य विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै समुदाय विपद् व्यवस्थापन समितिको मद्धतमा तथा विस्थापित संख्याको आधारमा अस्थायी वासस्थानको व्यवस्थापन गर्ने। वासस्थान व्यवस्थापन गर्दा स्फेयर मापदण्ड अपनाइनुपर्ने	विस्थापित समुदायका लागि अस्थायी वासस्थानको तथा अन्य आधारभूत गैर खाद्य सामग्रीको व्यवस्था		
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी प्रतिकार्य	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	प्रभावित संख्याको सूचीको आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै तथा समुदाय विपद् व्यवस्थापन समिति समेतको मद्दतमा वितरण गर्नुपर्ने सामाग्री संख्या निर्धारण गरी वितरण गर्नेछ। जैविक, ठोस तथा प्रकोपजन्य फोहोरको उचित प्रबन्ध मिलाउने वा नष्ट गर्ने सम्बन्धी सचेतना फैलाउने	स्वास्थ्य सामाग्री, पानी शुद्धिकरणका लागि सामाग्री लक्षित जनसमुदायलाई वितरण गर्ने, हात धुने तरिका र महत्व सम्बन्धी जानकारी, महिलालाई चाहिने सरसफाइ सामाग्रीको व्यवस्था, अस्थायी शौचालय र फोहोर मैलाको व्यवस्थापन।		
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	खाद्य व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रतिकार्य	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	प्रभावित संख्याको सूचीको आधारमा जिल समिति अन्तर्गतको खाद्य विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै आवश्यक तयारी खाद्य सामाग्री आँकलन गर्ने सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिको सहयोग लिई खाद्य सामाग्री वितरण गर्नेछ।	प्रभावित जन समुदायलाई तयारी खाद्य सामाग्री वितरण		

समयावधि	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	प्रक्रिया	प्रतिफल	स्रोतको व्यवस्था	
					आन्तरिक	वाह्य
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	गुनासा, लैङ्गिक हिंसा तथा विवाद व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रतिकार्य	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिको निर्देशनमा फिल्डमा परिचालित टोलीले आवास तथा गैरखाद्यसँग सहकार्य गरी संकटासन्न वर्गको आवश्यकता अनुसार अस्थायी वासस्थानको व्यवस्थापन गर्नेछ।	महिला, वृद्ध वृद्धा र वालवालिकाको आवश्यकताअनुसार अस्थायी बासस्थान व्यवस्थापन गर्ने		
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	स्वास्थ्य तथा पोषणसम्बन्धी प्रतिकार्य	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	प्रभावित संख्याको सूचीको आधारमाजिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिअन्तर्गतको स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धी प्रतिकार्यका लागि आवश्यक सामग्री संख्या आँकलन गरी वितरण गर्नेछ। आवश्यकता अनुसार अस्थायी अस्पताल स्थापना	प्रभावित परिवारलाई सुरक्षित सामाग्री वितरण, प्रभावित क्षेत्रमा आवश्यकता अनुसार अस्थायी अस्पताल स्थापना		
४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	पानी शुद्धिकरणका लागि अपुग सामग्रीको लेखाजोखा र व्यवस्थापन	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिले सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गतको खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै पानी शुद्धिकरणका लागि अपुग सामाग्रीको लेखाजोखा गर्नेछ। पानीको सुविधा विभिन्न स्थानमा गराउनेछ।	विभिन्न ठाउँमा पानीको व्यवस्थापन पानी शुद्धिकरणका लागि थप सामाग्री वितरण		
४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	महामारी नियन्त्रणका लागि फोहर व्यवस्थापन	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिले सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र तथा सुरक्षा निकायसँग समन्वय गर्दै मरेका पशुका शवहरु संकलन तथा व्यवस्थापन गर्ने	मरेका पशुका शवहरु संकलन तथा व्यवस्थापन हुने		

समयावधि	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	प्रक्रिया	प्रतिफल	स्रोतको व्यवस्था	
					आन्तरिक	वाह्य
४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	स्फियर मापदण्ड अनुसार खाना बनाउने भाँडावर्तन, इन्धन, लुगाफाटो, कम्बल, परिवार, बालबालिका, महिलाका लागि आवश्यक पर्ने स्वास्थ्य प्रबर्द्धन सामग्रीजस्ता गैरखाद्य सामग्रीको सेट वितरण गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिले जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गतको आवास तथा गैर खाद्य विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै निरन्तर आवास व्यवस्थापनमा लागिरहने छ ।	प्रभावित परिवारलाई गैरखाद्य सामाग्री वितरण		
४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	खाद्य सामग्री वितरण	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	प्रभावित परिवार संख्याको आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गतको खाद्य विषयगत क्षेत्रसँग सहकार्य गर्ने र वितरण गर्नेछ ।	प्रभावित परिवारलाई पकाउन चाहिने खाद्य सामाग्री वितरण		
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	आपत्कालीन शिक्षाको व्यवस्थापन	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	प्रभावित विद्यालय र विद्यार्थी संख्याको आधारमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिले शिक्षा विषयगत क्षेत्र तथा प्रभावित विद्यालयसँग समन्वय गर्दै आवश्यक पर्ने शिक्षा सामाग्री वितरण गर्ने र अस्थायी विद्यालयको निर्माणमा सघाउने ।	विस्थापित वालवालिकाका लागि अस्थायी कक्षा सञ्चालन गर्ने शिक्षा सामाग्री वितरण गर्ने		
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	गुनासा, लैङ्गिक हिंसा तथा विवाद व्यवस्थापन सम्बन्धी थप प्रतिकार्य	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	मनोसामाजिक परामर्श सेवा र कानुनी सहायता चाहिने मानिसको पहिचान गर्नेछ ।	मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने आवश्यक जनसमुदायलाई कानुनी सहायता दिने		

समयावधि	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	प्रक्रिया	प्रतिफल	स्रोतको व्यवस्था	
					आन्तरिक	वाह्य
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिले बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखाका लागि परिचालित टोलीलाई आवश्यक सहयोग गर्ने	९:क्ष्च्७ बहुक्षेत्र द्रुत सर्वेक्षण कार्य सम्पन्न भई क्षतिको विस्तृत विवरण आउने		
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	शव व्यवस्थापन तथा मृतक परिवारलाई आर्थिक सहयोग	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	मृतकका परिवारलाई स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिको तर्फबाट काजकिरियाका लागि आर्थिक सहयोग गर्ने, मृतक प्रमाण पत्र जारी गर्न मद्धत गर्ने तथा सरकारका तर्फबाट प्राप्त हुने अन्य सहयोगका लागि जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिलाई सिफारिस गर्ने	मृतकको काजक्रिया हुने, मृतक परिवारले राहत पाउने		
७ दिन देखि २ साता भित्र	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	प्रतिकार्यमा संलग्न सरोकारवाला तथा प्रभावितहरुको बैठक बसी चुनौती, सिकाइ र सुधार गर्नुपर्ने पक्षबारे छलफल गर्ने	हालसम्मको प्रतिकार्यको समिक्षा गरी थप आवश्यक रणनीति तर्जुमा गर्ने		
७ दिन देखि २ साता भित्र	विभिन्न क्षेत्रमा भएको आवश्यकता र खाडलका आधारमा थप प्रतिकार्य	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र अन्य सहयोगी निकायहरुसँग समन्वय गर्दै थप राहत र सहयोगको बन्दोवस्ती गर्ने	थप राहत वितरण र प्रतिकार्य		
७ दिन देखि २ साता भित्र	मनोसामाजिक परामर्श	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गतको संरक्षण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै मानसिक तनावमा परेका व्यक्तिलाई मनोसामाजिक सेवा उपलब्ध गराउने तथा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने	मानसिक तनावमा परेका व्यक्ति र परिवारलाई परामर्श र हौसला प्रदान गरिने		

४.३ विपद् पश्चातका क्रियाकलापहरु (पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण) :

विपद्‌बाट प्रभावित समुदाय, परिवार र व्यक्तिलाई समयमै खतरामुक्त स्थानमा स्थानान्तरण गरिसके पछि भविष्यमा पर्न सक्ने सम्भावित प्रकोप समेतबाट सुरक्षित हुने गरी पहिलाकै ठाँउ वा अन्य सुरक्षित स्थानमा अस्थायी घर, जीवन बाँच्नका लागि आवश्यक खाद्य, सुरक्षा, पानी, सरसफाइ र स्वास्थ्य सेवाको पूर्वाधार तयार गरी पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण कार्य गर्ने तथा भविष्यमा त्यस्ता विपद् नपरोस् भन्नका लागि गरिने गतिविधिहरुलाई विपद पश्चातका योजना भनेर समावेश गरिएको छ ।

प्रा.क्र.	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप (सम्भावित)	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक (सहयोगी)	बाह्य (सहयोगी)	
१	प्रभावित घरपरिवार, क्षतिग्रस्त संरचनाहरुको विस्तृत सर्वेक्षण लिन सुरु गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
२	विस्तृत सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्यांकको आधारमा प्रभावित घरपरिवार हरुलाई राहत प्रदान गर्नको लागि लगत इस्टिमेट तयार गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
३	राहत व्यवस्थापनको लागि उप महा नगरपालिका, जिल्ला समन्वय समिति लगायत सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थारुलाई अनुरोध गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
४	आवास निर्माणको लागि सामुदायिक वनहरुबाट निशुल्क वा सहुलियत दरमा काठ उपलब्ध गराउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
५	सार्वजानिका सेवाहरु सुचारु गर्ने । बिग्रे भत्केका संरचनाहरुको भग्नावशेष हटाउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
६	क्षति भएका पुर्वाधारहरुको विस्तृत विवरण तयार गरी पुननिर्माण गर्न आवश्यक विस्तृत प्राविधिक ईष्टमेट तयार गर्ने र सम्वन्धित कार्यालयमा प्रतिवेदन पठाउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
७	उपलब्ध बजेटको आधारमा करिव एक तिहाई व्यक्तिगत भवन निर्माण संहिता अनुसार पुननिर्माण प्रकृया अगाडी बढाउने ।	सम्बन्धित परिवार तथा वडा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	राष्ट्रिय पुन निर्माण प्राधिकरण जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	

प्रा.क्र.	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप (सम्भावित)	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक (सहयोगी)	बाह्य (सहयोगी)	
८	नगरपालिका भरिका सवै विद्यालयका भत्किएका भवनहरुको पुनर्निर्माण गर्ने	सम्बन्धित विद्यालय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति	राष्ट्रिय पुन निर्माण प्राधिकरण जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
९	नगरपालिका भित्रका विपद् प्रभावितहरुको विस्तृत सर्वेक्षण गरी राहत तथा सहयोग उपलब्ध गराउन नगरपालिका भित्र रहेका मानवतावादी संस्थाहरुसंग पहल गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	मानवतावादी संस्थाहरु, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
१०	नगरपालिका भित्रका प्रभावितहरुको विस्तृत सर्वेक्षण गरी उच्च जोखिममा रहेका वर्गहरु बृद्धबृद्धाहरु, ५ वर्ष मुनिका वालवालिका तथा सुत्केरी महिलालाइ राहत उपलब्ध गराउन उप महानगरपालिका भित्र रहेका मानवतावादी संस्थाहरुसंग पहल गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	मानवतावादी संस्थाहरु, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
११	प्रकोप प्रभावितहरु तथा जोखिममा रहेका वर्गहरु, दलित तथा उत्पिडितहरुलाइ तत्काल राहत उपलब्ध गराउन पहल गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	मानवतावादी संस्थाहरु, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
१२	प्रकोपका कारण मृत्यू भएकाहरुलाइ अन्तिम संस्कार गर्न आवश्यक सहयोग प्रदान गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	मानवतावादी संस्थाहरु, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
१३	हावाहुरी, असिना, शितलहर, बाढी, पहिरो, वन्यजन्तु आतंकका कारण नष्ट भएका खाद्यान्न बाली तथा बिरुवाकोलागी प्रभावित किसानहरुलाइ राहत स्वरुप छुटमा उन्नत बिउ, बिजन तथा प्रबिधिक सहयोग प्रदान गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	कृषि शाखा, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
१४	बिभिन्न खाले विपदबाट मृत्यु भएका चौपाय, दोपायहरुको उचित व्यवस्थापन गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
१५	विपदपश्चाात फैलन सक्ने महामारी प्रति सबै जन समुदाय सचेत हुनका लागी महामारी बिरुद्ध सचेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	

प्रा.क्र.	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप (सम्भावित)	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक (सहयोगी)	बाह्य (सहयोगी)	
१६	प्रकोप तथा विपद्का कारणले विद्यालय जान नसक्ने वालवालिकाहरुलाइ दिउसोको खाजा, किताव, कापीको बन्दोवस्त गरी बिद्यालय जाने वातावरण वनाइदिने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	मानवतावादी संस्थाहरु	
१७	डुवान, कटान, बाढी आदीले ध्वस्त भएका कच्चि सडक, पुलपुलेसा कलभर्ट, कुलो आदीको मर्मत गर्न सहयोग गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	मानवतावादी संस्थाहरु	
१८	कोभिड १९ महामारी तथा अन्य खाले महामारी विरुद्ध सचेतनामुलक अभियान सञ्चालन गर्ने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	मानवतावादी संस्थाहरु	
१९	प्रकोपको जोखिम बारे विपदको पूर्व सूचना दिन स्थानीय आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रलाइ सजग बनाउने र समुदायहरुलाई एफ. एम, टिभी तथा अन्य संचारका माध्यमहरुद्धारा सूचना सम्प्रेषण गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	मानवतावादी संस्थाहरु	
२०	गर्भवती, सुत्केरी, बिरामी/अशक्त जेष्ठ नागरिक र अपांगता भएका व्यक्तिहरु, अनाथ, एकल, असहायहरुलाई तत्काल सहायताको लागि आबश्यक समन्वयकारी भूमिकानिर्बाह गर्ने तथा अपांगता सहायक सामाग्री उपलब्ध गराउने ।	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	मानवतावादी संस्थाहरु	
२१	अवरुद्ध सार्वजनिक सेवाहरु (विजुली, टेलिफोन, यातायात, पानी, औषधीपसल, सुचारु गर्ने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति		
२२	बाढी, आगलागीबाट जोगीनकालागी कृत्रिम अभ्यासहरु गरी जोखिम वर्गको जीवन जोगाउन समुदायलाइ सचेतनामुलक सन्देश दिने	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति	मानवतावादी संस्थाहरु	

खण्ड ५

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजनाको अनुगमन, मुल्यांकन तथा अध्यावधिकताः

समुदायमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको निर्माण पश्चात त्यसको उचित कार्यन्वयनको लागि स्थानीय तहमा एउटा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिको गठन गरिने छ। त्यस समितिले स्थानीय स्तरका कार्यालयहरुसँग समन्वय र सहकार्य गरी अनुगन तथा मूल्याङ्कनका शिद्धान्तहरुलाई अनुसरण गरी योजनाको नियमित अनुगमन तथा निश्चित समयावधिमा मूल्याङ्कन गर्ने छ। अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिले स्थानीय तहमा यस निर्देशिका बमोजिम संचालित योजना तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयतको प्रगति निरिक्षण गर्ने, कार्यक्रम कार्यान्वयनको कममा देखिएका समस्या तथा कमिकमजोरीलाई सुधार गर्दै छिटो समाधानका लागि समन्वयात्मक र रचनात्मक भूमिका निर्वाह गर्नेछ। कार्यक्रमको मूल्याङ्कन गर्दा सार्न्दभिकता, कार्यकुशलता, प्रभावकारीता, अपेक्षित उपलब्धी हाँसिल, दिर्घकालिन परिवर्तन जस्ता मूल्याङ्कनका सिद्धान्तको आधारमा गर्नुपर्छ।

क) नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्दा विपद् ब्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनको समेत नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ।

ख) अनुगमन समितिले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यक्रमको समेत अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी सुझाव सहितको प्रतिवेदन नगर कार्यपालिकामा पेस गर्नेछ।

ग) स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील सम्बन्धी कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा स्वीकृत गरिएका अनुगमन सूचकहरू बमोजिम गरिनेछ।

घ) स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालाई कार्यान्वयन गर्ने अन्य संस्थाहरूद्धारा सम्पादित कार्यको समेत सोहि समितिले अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नेछ, र सोको प्रतिवेदन सम्बन्धित संस्था, स्थानीय तह तथा नगरपालिकामा पेश गरिनेछ।

योजनाको अद्यावधिकताः

यस निर्देशिका कार्यान्वयका कममा भएका पाठ सिकाइ, अनुभव र चुनौती सुधार गर्नुपर्ने बिषयबस्तुलाई समावेश गरी सहज र प्रभावकारी बनाउनका लागि निर्देशिका बमोजिम बनाइएका योजनाहरुलाई २/२ बर्षको अवधिमा वा आवश्यकता अनुसार स्थानीय तहले अद्यावधिक गर्नसक्ने छ।

अनुसुचिहरूः
अनुसुचिः १
(क) लेकवेशी नगरपालिकाको नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिको विवरण

क्र. सं.	नाम, थर	पद	प्रतिनिधित्व	फोन नं.	कै.
१	गगनसिं सुनार	संयोजक	लेकवेशीनगरापालिका	+९७७९८४८०५०२२८	
२	शान्ती कुमारी छन्तेल	सदस्य	लेकवेशीनगरापालिका	+९७७९८५८०७४७१०	
३	कृष्ण प्रसाद खरेल	सदस्य	प्रमुखप्रशासकीय अधिकृत	+९७७९८५८०४४५६८	
४	मानबहादुर पुन	सदस्य	१ नं. वडा, वडाध्यक्ष	+९७७९८०४५७२६१२	
५	देबबहादुर पचभैया	सदस्य	२ नं. वडा, वडाध्यक्ष	+९७७९८०४५७२२४६	
६	थिरबहादुर चलाउने	सदस्य	३ नं. वडा, वडाध्यक्ष	+९७७९८४८२७६६२२	
७	खगेन्द्ररुचाल	सदस्य	४ नं. वडा, वडाध्यक्ष	+९७७९८५८०२०९४७	
८	खड्कबहादुर रास्कोटी	सदस्य	५ नं. वडा, वडाध्यक्ष	+९७७९८४८१६०१५६	
९	भिमसेन पुन	सदस्य	६ नं. वडा, वडाध्यक्ष	+९७७९८१६५८०२५१	
१०	चन्द्र बहादुर सुनार	सदस्य	७ नं. वडा, वडाध्यक्ष	+९७७९८४८१२२३८५	
११	लालबहादुर टंलामी	सदस्य	८ नं. वडा, वडाध्यक्ष	+९७७९८५८०६३९१५	
१२	मानबहादुर खड्लुक	सदस्य	९ नं. वडा, वडाध्यक्ष	+९७७९८१५५९१४४५	
१३	कमलप्रसाद आचार्य	सदस्य	१० नं. वडा, वडाध्यक्ष	+९७७९८०४५१७००५	
१४	उमेश पौडेल	सदस्य	नेपालीकाँग्रेस प्रतिनिधि	+९७७९८५८०५४८४४	
१५	मदन गाहा	सदस्य	माअवादीकेन्द्रप्रतिनिधि	+९७७९८५८०६३९२२	
१६	भुपेन्द्र नेपाली	सदस्य	रा.ज.मो.प्रतिनिधि	+९७७९८४८१४०८७१	
१७	मान बहादुर खरेल	सदस्य	रा.प्र.पा.प्रतिनिधि	+९७७९८४८१४०६७४	
१८	पहलमान अधिकारी	सदस्य	शिक्षायुवा तथा खेलकुद शाखा	+९७७९८४८१९३९११	
१९	डिलारामचपाइँ	सदस्य	योजना शाखाप्रमुख	+९७७९८५८०५२३५६	
२०	दिपक हमाल	सदस्य	लेखा शाखाप्रमुख	+९७७९८४८०४०२३०	
२१	नारायण तिवारी	सदस्य	प्रशासनशाखा/सहकारी शाखा प्रमुख	+९७७९८४८२९९५५१	
२२	ईन्द्र बहादुर शाही	सदस्य	न्यायिकशाखा प्रमुख	+९७७९८४८३०२२७६	
२३	उमादत्त चपाइ	सदस्य	पशु विकासशाखा प्रमुख	+९७७९८४८०३९०४९	
२४	खेमराज पोखरेल	सदस्य	प्राविधिकशाखा प्रमुख	+९७७९८२३६४९६८८	
२५	प्रेम बहादुर रावत	सदस्य	सामाजिकविकास शाखा प्रमुख	+९७७९८४४८१४१५९	

क्र. सं.	नाम, थर	पद	प्रतिनिधित्व	फोन नं.	कै.
२६	कृष्णा शाही	सदस्य	महिलाबालवालिका जे.ना शाखा प्रमुख	+९७७९८६८००४२३४	
२७	महेश गिरी	सदस्य	स्वास्थ्यशाखा	+९७७९८४८०३७०४१	
२८	गंगाराम चौधरी	सदस्य	कृषि शाखाप्रमुख	+९७७९८४८१६५३३५	
२९	विवेक जंग शाही	सदस्य	घरेल्उद्योग शाखा प्रमुख	+९७७९८५८०५१३६५	
३०	दिपक आचार्य	सदस्य	राजश्व शाखा		
३१	डिल्ली तिवारी	सदस्य	रोजगारसंयोजक	+९७७९८५८०३७४८१	
३२	भरतराज ढकाल	सदस्य	सुचनाप्रविधि शाखा प्रमुख	+९७७९८०३३४९८८१	
३३	चित्रानन्द तिवारी	सदस्य	पन्जिकरणशाखा	+९७७९८४८१६६५२२	
३४	विन्दुलाल रेग्मी	सदस्य	गै.स.स.महासंघ	+९७७९८४८०४९६२०	
३५	खगेन्द्र पौडेल	सदस्य	रेडक्रस	+९७७९८४८३७६०२१	
३६	डम्मर तिवारी	सदस्य	उ.बा.संघ	+९७७९८१५५३२४८१	
३७	युवराज पंगाली	सदस्य	पत्रकार	+९७७९८५८०६११२३	
३८	केशर बहादुर डाँगी	सदस्य	जिन्सीशाखा प्रमुख/विपद् फोकल पर्सन	+९७७९८५८०७०२७७	

(ख) स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिको काम कर्तव्य तथा अधिकार

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिको काम कर्तव्य र अधिकार निम्नअनुसार हुनेछ :

- गाउँपालिका तथा नगरपालिका क्षेत्रको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन र पुनरावलोकन गर्ने,
- योजना तयार गर्दा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको विपद् उत्थानशील समुदायहरुको न्यूनतम आधारहरुलाई ध्यान दिनु पर्ने,
- गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको वडाहरुमा वडास्तरीय र समुदायस्तरमा सामुदायिक विपद तथा जलवायू उत्थानशील समितिको गठन गर्ने । यसरी गठन गर्दा साविकमा रहेका समुदाय स्तरका सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यकता अनुसार परिमार्जन पनि गर्न सकिनेछ। र स्थानीयतहमा गठन हुने विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धी अन्य समिति तथा उपसमितिलाई सहयोग पु¥याउने,
- नगरपालिका तथा गाउँपालिका स्तरका कर्मचारी, समुदायमा आधारित विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति सदस्य, नागरिक समाजका प्रतिनिधि तथा राजनीतिक दलका प्रतिनिधिलाई विपद तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी प्रशिक्षण लिने वा दिने व्यवस्था मिलाउने,
- विपद् व्यवस्थापनका लागि स्थानीयस्तरमा विपद तथा जलवायु उत्थानशील कोषको स्थापना र सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउने,
- बिकास निर्माणका क्रियाकलापहरु कार्यान्वयनमा विपद् जोखिम व्यावस्थापन तथा जलवायु अनुकूलनलाई मूलप्रवाहिकरण गर्ने ।

- विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक बजेट विनियोजनका लागि पहल गर्ने,
- संघ तथा प्रदेशस्तरबाट जारी भएका नीति, निर्देशन तथा मापदण्डहरु कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- सरक्षित विद्यालय तथा अस्पतालका लागि विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका कार्यक्रमहरु योजनामा समावेश गर्ने
- विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना, आपत्कालीन कार्ययोजना, पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा सबै सरोकारवालाहरुको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने । आवश्यकता अनुरुप संकटासन्न वडा र समुदायहरुमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि कार्यदलहरु गठन गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- विपद् प्रभावित क्षेत्रमा खोज, उद्धार, राहत तथा प्रतिकार्यको व्यवस्था मिलाउने,
- नगरपालिका तथा गाउँपालिकाका लागि विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी आवश्यक नीति, निर्देशिका तथा कार्यविधी तयार गर्ने,
- विपद तथा जलवायु परिवर्तनको प्रभावबाट विस्थापित समुदायलाई पुनःस्थापन गर्न वातवरण तथा विपद् व्यवस्थापन उप समितिलाई निर्देशन दिने । ,
- नगरपालिका तथा गाउँपालिका स्तरको प्रकोप तथा जलवायुजन्य जोखिम नक्सांकन गर्ने ।,
- विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धिका कार्य गर्ने, गराउने,
- विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन प्रक्रियालाई समावेशी र सहभागितामूलक बनाउन निम्न अनुसारका अन्तर्निहित क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राख्ने :
    - लैङ्गिक समानता,
    - सामाजिक समावेशीकरण,
    - बालबालिका
    - ज्येष्ठ नागरिक
    - अपङ्गता भएका व्यक्ति तथा संस्थाको प्रतिनिधितथा सीमान्तिकृत समुदायको पहुँच,
    - जीविकोपार्जनका वैकल्पिक क्षेत्रको पहिचान र पछाडि पारिएका वर्गको पहुँच,
    - प्रभावित समुदायको मानवअधिकारको संरक्षण,
    - प्रतिकार्यमान्यूनतम मापदण्डको सुनिश्चितता ।
    - राहात, प्रतिकार्य र पुनस्थापना प्रकृयामा अबिभेद तथा समन्यायिकताको सुनिश्चितता स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथाव्यवस्थापन ऐन २०७४ तथा प्रचलित नेपाल कानुन बमोजिम संघीय तथाप्रदेश सरकार, जिल्ला समन्वय समिति, जिल्लाविपद् व्यवस्थापन समिति, अन्य स्थानीय तह, स्थानीयतहमाकार्यरत राष्ट्रिय तथाअन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, दातृ संस्था र निजी क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने ।

(ग) योजना तर्जुमा तथा समन्वय समितिको गठन:

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिले अनूसुची २ बमोजिमको योजना तर्जुमा तथा समन्वयसमिति गठन गर्नुपर्नेछ । समितिले कार्यसम्पादन गर्दा नगरपालिका तथा गाउँपालिकामा कार्यरत सामाजिक परिचालक, प्राविधिक कर्मचारीहरू, शिक्षक, स्थानीय स्तरमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी ज्ञान भएका व्यक्तिहरुबाट आवश्यक सहयोग लिन सक्नेछ ।

(ग. १) योजना तर्जुमा तथा समन्वय समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार

- विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्थानीयविपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिमा पेश गर्ने
- स्थानीय तहको आवधिक बार्षिक, तथा अन्य योजना तर्जुमा गर्दा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाले निर्धारण गरेका क्रियाकलापहरु लाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने
- विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलका लागि मूल समितिसँग नियमित, सम्पर्क, समन्वय, छलफल गर्ने
- योजना तर्जुमा प्रक्रियमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला समन्वय समिति र विषयगत विभाग/शाखा, नगरपालिका वा गाउँपालिका, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, विद्यालय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय स्तरमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी ज्ञान भएका व्यक्तिहरु सहित अन्य सरोकारवाला निकायसँग नियमित समन्वय गरी सुझाव लिने ।
- नगरपालिका एवं गाउँपालिका तथा वडास्तरमा सञ्चालन गरिने सहभागितामूलक सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका लागि तथ्याङ्क तथा सूचना सङ्कलन गरी विश्लेषण गर्ने ।
- योजना तर्जुमा प्रक्रियाको हरेक चरणमा आर्थिक रूपमा पछाडि परेका, विपद्को जोखिममा रहेका तथा अति प्रभावित समूह, विपन्न वर्गका महिला एवं बालबालिका तथा आर्थिक र सामाजिक रूपमा पिछडिएका सबै जातजातिका विपन्न वर्गहरू, ज्येष्ठ नागरिक, दलित, आदिवासी, जनजाति, अल्पसंख्यक, लोपुन्मुख अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, एकल महिला, नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी तोकेका वर्ग एवं समुदायको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने ।
- योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा अन्य समितिहरुसँग समन्वय गर्ने ।

अनुसुचि : २

लेकबेशीनगरपालिकाको वडा अन्तरगतका वडा विपद् व्यवस्थापन समितिहरूको विवरण :

वडा नं.१

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१	मान ब पुन	संयोजक	+९७७-९८०४५७२६१२	
२	धनसरा सुनार	सदस्य		
३	नर ब फौजा	सदस्य		
४	टिका पौडेल	सदस्य		
५	भवानी प्रसाद कंडेल	सदस्य		
६	खगेन्द्र ब पौडेल	सदस्य		
७	श्याम प्रसाद पौडेल	सदस्य		
८	लक्ष्मी थापा	सदस्य		
९	कमला ज्ञावली	सदस्य		
१०	गोविन्द शाही	सदस्य		
११	मंगला चुनारा	सदस्य		
१२	अर्जुन पुन	सदस्य		
१३	गौरी परियार	सदस्य		
१४	रमेश सुनार	सदस्य		
१५	डिल ब सुनार	सदस्य		
१६	कमल प्रसाद सापकोटा	सदस्य		

वडा नं.२

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१	देब ब पचभैया	संयोजक	+९७७-९८०४५७२२४६	
२	जैकला बुढा	सदस्य		
३	लाल ब फौजा	सदस्य		
४	वीर ब फौजा	सदस्य		
५	अतिकला सुनार	सदस्य		
६	चन्द्र ब बुढा	सदस्य		
७	मेति प्रसाद गुरुङ्ग	सदस्य		
८	गिता कुमारी तारम	सदस्य		
९	कर्ण ब ठाडा	सदस्य		

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१०	खम्मा सिं थापा	सदस्य		
११	हरिसरा खाम्चा	सदस्य		
१२	टिकावति पचभैया	सदस्य		
१३	धनसरा राना	सदस्य		
१४	तिर्सना तारम	सदस्य		
१५	गौमाया फौजा	सदस्य		
१६	पवित्रा ज्ञामी	सदस्य		
१७	नारायणकली फौजा	सदस्य		
१८	धनमाया फौजा	सदस्य		
१९	दिलमाया फौजा	सदस्य		
२०	दिपक ब विष्ट	सदस्य सचिव		

वडा नं. ३

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१	थिर ब चलाउने	संयोजक	+९७७९८४८२७६६२२	
२	झगिसरा सुनार	सदस्य		
३	सचिकला घर्ती	सदस्य		
४	राम ब राना भुषाल	सदस्य		
५	कर्ण ब थापा	सदस्य		
६	तिलक प्रसाद पाण्डे	सदस्य		
७	खड्क ब घर्ती	सदस्य		
८	पुर्ण ब गाहा	सदस्य		
९	खगिसरा आचार्य	सदस्य		
१०	लिलाराम अधिकारी	सदस्य		
११	भक्त ब रोकाय	सदस्य		
१२	गौरी शंकर बराल	सदस्य		
१३	अशोक घिमिरे	सदस्य सचिव		

वडा नं. ४

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१	खगेन्द्र ब रुचाल	संयोजक	+९७७९८४८२०४९४०	
२	जनक बहादुर राना	सदस्य	९८६४७९१४१५	
३	दिलमाया सुनार	सदस्य	९८२२४४७०४९	
४	बिर ब आचार्य	सदस्य	९८०४५२१०६५	
५	नन्जिता ढकाल	सदस्य	९८६८१९३८८९	
६	भिम ब गाहा	सदस्य		
७	तिर्थ प्रसाद पौडेल	सदस्य	९८४८०३१२२१	
८	हरिसरा वली	सदस्य	९८४८२४८६३२	
९	मुक्ति प्रसाद तिवारी	सदस्य	९८४८२५०४०४	
१०	यज्ञ बहादुर रेग्मी	सदस्य	९८६७७७६९५६	
११	चिरन्जिवी शर्मा	सदस्य	९८६८१६८६०८	
१२	मोहन प्रसाद पौडेल	सदस्य	९८६८२३२३७५६५	
१३	पद्मा खत्री	सदस्य	९८४८२४८८२८	
१४	प्रेमलाल चपाई	सदस्य	९८०४५८४७११	
१५	अम्मर ब खत्री	सदस्य	९८४८२१०६५१	
१६	डिलमाया बाकाबल	सदस्य	९८४८०८८९०१	
१७	रेशमलाल चालिसे	सदस्य	९८६८११८८१९	
१८	तोयनाथ शर्मा	सदस्य	९८४८१२७७९१	
१९	टिका खड्का	सदस्य	९८६८११८८१९	
२०	देउरुपा पोखेल	सदस्य	९८४८२४८८३३	
२१	मान कुमारी चपाई	सदस्य	९८६८१०३५७	
२२	भुवन कुमार ज्ञावली	सदस्य	९८६८३१९९०१	
२३	खड्क ब बुढा क्षेत्री	सदस्य	९८६८९३१९४४	
२४	ललित बहादुर कार्की	सदस्य	९८१२५८१८४२	
२५	खिला पौडेल	सदस्य	९८४८१६०७५१	

वडा नं. ५

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१	खड्क ब रास्कोटी	संयोजक	+९७७९८४८१६०१५६	
२	तिला खत्री	सदस्य		
३	लक्ष्मी सुनार	सदस्य		
४	पशुराम मर्साङ्गी	सदस्य		
५	डिल ब रुचाल	सदस्य		

६	होम ब चपाई	सदस्य		
७	डिल ब चपाई	सदस्य		
८	मन ब रास्कोटी	सदस्य		
९	बिष्णु कुमारी पगाली	सदस्य		
१०	पुर्ण ब सारु	सदस्य		
११	निरा सिजाली	सदस्य		
१२	खगिसरा पंगाली	सदस्य		
१३	होमनाथ पंगाली	सदस्य		
१४	तेज ब घर्ती	सदस्य		
१५	छविलाल वली	सदस्य		
१६	लोक ब थापा	सदस्य		
१७	शेर ब शाही	सदस्य		
१८	नरेन्द्र हमाल	सदस्य सचिव		

वडा नं. ६

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१	भिमसेन पुन	संयोजक	+९७७९८१६५८०२५१	
२	तुलीसरा राना	सदस्य		
३	तेज ब गाहा	सदस्य		
४	तिलसरी दमाई	सदस्य		
५	युद्धमान थापा	सदस्य		
६	तपेन्द्र वि क	सदस्य		
७	नारायण दत्त तिवारी	सदस्य		
८	मोहनलाल कुमाई	सदस्य		
९	मित्र ब नेपाली	सदस्य		
१०	कर्ण ब राना	सदस्य		
११	देब ब राना	सदस्य		
१२	महेन्द्र नेपाली	सदस्य		
१३	गोविन्द वली	सदस्य		
१४	रुद्र ब बाँकावल	सदस्य		
१५	बिनु घर्ती	सदस्य		

वडा नं. ७

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१	चन्द्र बहादुर सुनार	संयोजक	+९७७९८४८१२२३८५	
२	पृथ्वी बहादुर बुढाक्षेत्री	सदस्य		
३	रुद्र बहादुर नेपाली	सदस्य		
४	तुपासरी विर्कटा	सदस्य		
५	सुजीता कामी	सदस्य		
६	प्रेम बहादुर रास्कोटी	सदस्य		
७	धनराज आचार्य	सदस्य		
८	मिना गुरुङ्ग	सदस्य		
९	रुपकली नेपाली	सदस्य		
१०	माया ढकाल	सदस्य		
११	रमेश खड्का	सदस्य		
१२	टेक बहादुर पौडेल	सदस्य		
१३	दिपक कुमार पौडेल	सदस्य		
१४	छबिलाल गेलाङ्ग	सदस्य		
१५	रन्न बहादुर वली	सदस्य		

वडा नं. ८

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१	लाल ब टंलामी	संयोजक	+९७७९८५८०६३९१५	
२	लक्ष्मीदेवी रेश्मी	सदस्य		
३	मान ब विर्कट्टा	सदस्य		
४	गम्भिर सिं सोमै	सदस्य		
५	देवी नेपाली	सदस्य		
६	नारायण दहाल	सदस्य		
७	टिकाराम छन्तेल	सदस्य		
८	सिमन हिश्की	सदस्य		
९	श्याम कुमार दर्लामी	सदस्य		
१०	धन ब सुनार	सदस्य		
११	धन ब बाह्रघरे	सदस्य		
१२	खड्क ब सुनार	सदस्य		
१३	हरि प्र कंडेल	सदस्य		
१४	दुर्ग ब टंलामी	सदस्य		
१५	बल ब बिर्कट्टा	सदस्य		
१६	डिल ब सोमै	सदस्य		
१७	बिन्दु सिजाली	सदस्य		

वडा नं. ९

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१	मान ब खड्लुङ्	संयोजक	+९७७९८५८०७७०३३	
२	दुर्गा बाह्रघरे	सदस्य	९८१५५४१५८०	
३	हरिप्रसाद अधिकारी	सदस्य	९८६८९३२२३१	
४	बल ब सुनार	सदस्य	९८४८२२४३३१	
५	दिलमाया दमाई	सदस्य	९८२२५६८८१७	
६	लाल ब नेपाली	सदस्य	९९६४९८६४३५	
७	हरिकला चौधरी	सदस्य	९८४८०३८९५४	
८	चाहाना पौडेल	सदस्य	९८६८९३५२५४	
९	टिकाराम सौमै	सदस्य	९८५८०८८९८०	
१०	नरेन्द्र ब खत्री	सदस्य	९८४४८९९७५९	
११	हरि प्रसाद चालिसे	सदस्य	९८४८००८४१८	
१२	गीता चपाई	सदस्य	९८६६५३८६९२	
१३	दिलसरा गेलाङ	सदस्य	९८१५५३८३५२	
१४	मिना आचार्य	सदस्य	९८६८३१९५००	
१५	ललित ब बस्नेत	सदस्य		

वडा नं. १०

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१	कमल प्रसाद आचार्य	संयोजक	+९७७९८०४५१७००५	
२	देव ब दर्लामी	सदस्य		
३	बिमल थापा	सदस्य		
४	बिजी बस्नेत	सदस्य		
५	खगिसरा वि क	सदस्य		
६	भिम ब खड्का	सदस्य		
७	बालाराम पौडेल	सदस्य		
८	मदन ब गाहा	सदस्य		
९	बिनोद वि क	सदस्य		
१०	नरहरी पौडेल	सदस्य		
११	खगेन्द्र ब खड्का	सदस्य		
१२	बिष्णु प्रसाद चपाई	सदस्य		
१३	प्रेम ब राना	सदस्य		
१४	आम प्रसाद ढकाल	सदस्य		
१५	माधब प्रसाद ढकाल	सदस्य		
१६	उत्तम लामिछाने	सदस्य		
१७	शिवलाल ढकाल	सदस्य		
१८	भरत ब बम	सदस्य		
१९	चेतन प्रकाश आचार्य	सदस्य		

अनसचि: ३

सिन	कार्यालयको नाम	दर्जा	फोन नम्बर
१	श्री जिल्ला अदालत सुर्खेत	माननीय मुख्य न्यायधीस	५२०३३५
२	श्री जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	५२०१२३
३	श्री जिल्ला प्रहरी कार्यालय सुर्खेत	प्रहरी उपरिक्षक	५२००२२
४	श्री जिल्ला सरकारी वोकिल कार्यालय सुर्खेत	सरकारी वकिल	५२०१४९
५	श्री म.प.पृतना आर्टिलरी गण	सेनानी	५२०२११
६	श्री शसस्त्र प्रहरी वल रक्त काली गण	स.प्र.उ	५२१४१४
७	श्री जिल्ला विकास समिति को कार्यालय	स्थानिय विकास अधिकारी	५२०२९०
८	श्री कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय	प्रमुख कोष नियन्त्रक	५२०११०
९	श्री जिल्ला वन कार्यालय सुर्खेत	जिल्ला वन अधिकृत	५२०२५५
१०	श्री जिल्ला शिक्षा कार्यालय सुर्खेत	जिल्ला शिक्षा अधिकारी	५२२४०८
११	श्री जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सुर्खेत	वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत	५२०३०५
१२	श्री म.प.सिचाइ डिभिजन कार्यालय सुर्खेत	डिभिजन प्रमुख	५२०३९२
१३	श्री जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय सुर्खेत	जिल्ला जनस्वास्थ्य प्रमुख	५२०२१६
१४	श्री राष्ट्रिय अनुसन्धान कार्यालय सुर्खेत	नायक उपरिक्षक	५२०३९५
१५	जल उत्पन्न प्रकोप डिभिजन कार्यालय सुर्खेत	डिभिजन प्रमुख	५२१४५९
१६	श्री जिल्ला प्राविधिक कार्यालय सुर्खेत	सि.डि.ई	५२०२३६
१७	श्री जिल्ला पशु सेवा कार्यालय सुर्खेत	वरिष्ठ पशु चिकित्सक	५२०२८८
१८	श्री जिल्ला भुसंरक्षण कार्यालय सुर्खेत	भुसंरक्षण अधिकृत	५२०५७३
१९	श्री डिभिजन सडक कार्यालय सुर्खेत	डिभिजन प्रमुख	५२१३९८
२०	श्री शैक्षिक तालीम केन्द्र सुर्खेत	वरिष्ठ प्रशिक्षक	५२११०८१
२१	श्री जिल्ला निर्वाचन कार्यालय सुर्खेत	जिल्ला निर्वाचन अधिकृत	५२०८२२
२२	श्री डिभिजन सहकारी कार्यालय सुर्खेत	डिभिजन सहकारी अधिकृत	५२०१७
२३	श्री मालपोत कार्यालय सुर्खेत	मालपोत अधिकृत	५२०१८८
२४	श्री वीरेन्द्रनगर नगरपालीका कार्यालय सुर्खेत	कार्यकरी अधिकृत	५२१८४७
२५	श्री यान्त्रिक कार्यालय सुर्खेत	कार्यालय प्रमुख	५२१९७८
२६	श्री तथ्याङ्क कार्यालय सुर्खेत	तथ्याङ्क अधिकृत	५२०२०४
२७	श्री भुकम्प मापन केन्द्र सुर्खेत	सिस्मोलोजिस्ट	५२०५३४
२८	श्री कृषि अनुसनधान केन्द्र दशरथपुर	कार्यालय प्रमुख	६२०१२३
२९	श्री महिला विकास कार्यालय सुर्खेत	महिला विकास अधिकृत	५२०३४९
३०	श्री महिला विकास प्रशिक्षण	कार्यालय प्रमुख	५२०२८०
३१	श्री कारागार कार्यालय सुर्खेत	जेलर	५२०२६१
३२	श्री नापी शाखा कार्यालय सुर्खेत	सर्भेक्षक	५२०१५२
३३	श्री सुर्खेन जुम्ला सडक आयोजना सुर्खेत	आयोजना प्रमुख	५२१३८१
३४	श्री जिल्ला ट्राफिक कार्यालय	प्रहरी निरिक्षक	५२५४९६
३५	श्री झुप्रा वृहत खानेपानी	कार्यालय प्रमुख	५२०४२८

अनुसुचि : ४
आकस्मिक सम्पर्कका लागि टेलिफोन नम्बरहरु :

संस्था	सम्पर्क टेलीफोन नम्बर	संस्था	सम्पर्क टेलीफोन नम्बर
मध्यपश्चिम क्षेत्रीय अस्पताल	०८३५२०२००	एम्बुलेन्स (नेपाल अर्बुद रोग निवारण संस्था)	९८६८११६०५२
जिल्ला प्रहरी कार्यालय	१००, ०८३५२०२२२	एम्बुलेन्स (वीरेन्द्रनगर सहकारी)	९८४८०२०८६७
जिल्ला ट्राफिक कार्यालय	०८३५२५४९६	एम्बुलेन्स (भूपु सैनिक कल्याणकारी समिति)	९८२२४११५८६
नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सुर्खेत जिल्ला शाखा	०८३५२१६७०, ०८३५२०३१०	एम्बुलेन्स (माया नर्सिङ्ग होम)	०८३५२१४२३, ९८४८२६९९५८
नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सुर्खेत आँखा अस्पताल	०८३५२०५१३	सुर्खेत अस्पताल प्रा.ली.	०८३५२५४१७
एम्बुलेन्स (नेपाल रेडक्रस सोसाइटी)	०८३५२४८४३	महिला तथा बाल हेल्प लाईन	१०९८
एम्बुलेन्स (देउती नर्सिङ्ग होम)	०८३५२०५२८, ९८५८०५५७८८	शव बाहन (सुर्खेत उद्योग वाणिज्य संघ)	९८५८०६०३२०
एम्बुलेन्स (स्वास्थ्यकर्मी संघ)	९८४४८३५६६६		

अनुसुचि: ५

लेकबेशी नगरपालिकाबाट CADRE तालिम प्राप्त व्यक्तिहरूको सुची:

S.N	Participants Name	Address	Contact Details		Photos
1	Kamal Kumar Somai	Lakebesi Municipality 8	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:		
			Cell No.:	9843321820	
			DOB:	8/10/2039	
2	Dilliram Lamichhane	Lakebesi Municipality 10	**Office Address:**		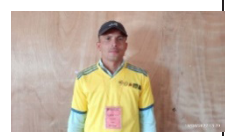
			Designation:	Volunteer	
			Education:	8 Class	
			Cell No.:	9748340596	
			DOB:	2/15/2047	
3	Chetan Prakash Acharya	Birendranagar Municipality 12	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:	Bachelor	
			Cell No.:	9848689821	
			DOB:	7/20/2033	
4	Birendra Bahadur Basnet	Lakebesi Municipality 10	**Office Address**		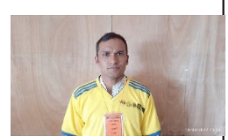
			Designation:	Volunteer	
			Education:	Intermediate	
			Cell No.:	98688319639	
			DOB:	6/12/2048	
5	Bhuban Singh Pachbhaiya	Lakebesi Municipality 10	**Office Address**		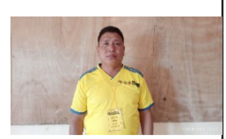
			Designation:	Volunteer	
			Education:	8 class	
			Cell No.:	9818079192	
			DOB:	6/11/2037	
6	Nar Bahadur Khadka	Lakebesi Municipality 10	**Office Address**		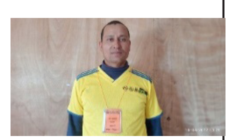
			Designation:	Volunteer	
			Education:	SLC	
			Cell No.:	9868179009	
			DOB:	1/10/2038	

S.N	Participants Name	Address	Contact Details		Photos
7	Laxmi Acharya	Lakebesi Municipality 10	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:		
			Cell No.:	981550515	
			DOB:	9/10/2034	
8	Indra Kumari Timilsena	Lakebesi Municipality 10	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:		
			Cell No.:	9844865965	
			DOB:	2/5/2049	
9	Nirmala Bhattarai	Lakebesi Municipality 10	**Office Address**		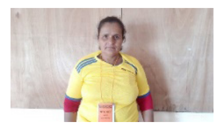
			Designation:	Volunteer	
			Education:		
			Cell No.:	9874725383	
			DOB:	1/19/2034	
10	Nirmala Tarung	Lakebesi Municipality 10	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:	6 Pass	
			Cell No.:	9815582040	
			DOB:	9/13/2035	
11	Kabita Acharya	Lakebesi Municipality 10	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:	Bed. Pass	
			Cell No.:	9822507336	
			DOB:	8/16/2046	
12	YamlalDhakal	Lakebesi Municipality 10	**Office Address**		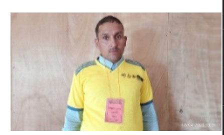
			Designation:	Volunteer	
			Education:	SLC	
			Cell No.:	9824527194	
			DOB:	3/29/2039	
13	Padma KumariThapa	Lakebesi Municipality 8	**Office Address**		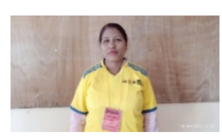
			Designation:	Volunteer	
			Education:	Bed. Pass	
			Cell No.:	9848062297	
			DOB:	1/10/2030	

S.N	Participants Name	Address	Contact Details		Photos
14	Purna Bahadur Basnet	Lakebesi Municipality 10	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:	Intermediate	
			Cell No.:	9848167982	
			DOB:	2/5/2048	
15	Rita Nepali	Lakebesi Municipality 1	**Office Address**	VSO Nepal Kathmandu	
			Designation:	Governance Advisor	
			Education:	Bachelor	
			Cell No.:	98423662352	
			DOB:	6/16/2053	
16	DipaDhakal	Lakebesi Municipality 8	**Office Address**	AYON Nepal	
			Designation:	Community Volunteer	
			Education:	Bachelor	
			Cell No.:	9749255442	
			DOB:	12/11/2058	
17	Ganesh Basnet	Lakebesi Municipality 10	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:	10 Pass	
			Cell No.:	9848285180	
			DOB:	10/15/2053	
18	Bikram Birkatta Magar	Lakebesi Municipality 8	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:		
			Cell No.:	9814509622	
			DOB:	2061/04/31	
19	BinduSinjali	Lakebesi Municipality 8	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:		
			Cell No.:	980403366	
			DOB:	3/11/2036	
20	Resham Bahadur Somai	Lakebesi Municipality 8	**Office Address**		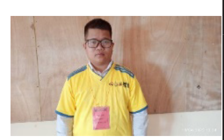
			Designation:	Volunteer	
			Education:	Bed. Pass	
			Cell No.:	9868317003	
			DOB:	10/3/2050	

S.N	Participants Name	Address	Contact Details		Photos
21	Gyan Bahadur Pulami	Lakebesi Municipality 8	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:		
			Cell No.:	9804544091	
			DOB:	8/24/2059	
22	Chetan Bikram Thapa	Lakebesi Municipality 8	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:	10 Pass	
			Cell No.:	9815580903	
			DOB:	4/8/2057	
23	Dil Bahadur Mandir Magar	Lakebesi Municipality 8	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:		
			Cell No.:	9822562805	
			DOB:	5/15/2049	
24	Chandrakala Bade	Lakebesi Municipality 8	**Office Address**		
			Designation:	Volunteer	
			Education:		
			Cell No.:	9749255418	
			DOB:	10/9/2047	
25	KhagisaraKarki	Lakebesi Municipality 10	**Office Address**		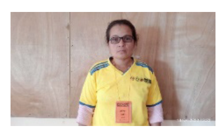
			Designation:	Volunteer	
			Education:		
			Cell No.:	9815510327	
			DOB:	2/17/2042	

अनुसुचि : ६

नगर विपद् व्यवस्थापन ऐन :

स्थानीय राजपत्र

लेकवेशी नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्डः ३) लेकवेशी नगरपालिका, कल्याण, सुर्खेत, चैत्र ०७ गते,२०७६ साल (संख्याः ८

भाग–१

लेकवेशी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
कल्याण, सुर्खेत
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

नेपालको संविधान बमोजिम लेकवेशी नगरपालिकाको छैठौं नगर सभाले तल लेखिए बमोजिमको ऐन बनाएकोले सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

लेकवेशी नगरपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७६

(संवत् २०७६ सालको अभिलेख नं. ४)

प्रमाणीकरण भएको मिति - २०७६।१२।०७
स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित मिति- २०७६।१२।०७

प्रस्तावना :

लेकवेशी नगरपालिका क्षेत्रभित्र प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद्बाट सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवम् साँस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्नका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापहरुको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनका लागि कानून बनाउन वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको संविधानको धारा २२६ को उपधारा (१) स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को खण्ड 'न' तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐनको दफा १०२ को उपदफा १ को अधिकार प्रयोग गरी लेकवेशी नगरपालिकाको छैठौं नगर सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद—१
प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः**- (१) यस ऐनको नाम "लेकवेशी नगरपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७६" रहेको छ ।

(२) यो ऐन लेकवेशी नगरपालिकाको स्थानिय राजपत्रमा प्रकाशित भए पछि तुरून्त प्रारम्भ हुनेछ ।

(३) यो ऐन लेकवेशी नगरपालिका क्षेत्रभित्र मात्र लागु हुने छ।

२. **परिभाषाः**- विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "प्रमुख" भन्नाले नगरपालिकाको नगरप्रमुख सम्झनु पर्छ ।

(ख) "कोष" भन्नाले दफा १२ बमोजिमको विपद् व्यवस्थापन कोष सम्झनु पर्छ ।

(ग) "गैरप्राकृतिक विपद्" भन्नाले महामारी, अनिकाल, डढेलो, कीट वा सूक्ष्म जीवाणु आतङ्क, पशु तथा चराचुरुङ्गीमा हुने फ्लू, प्यान्डामिक फ्लू, सर्पदंश, जनावर आतङ्क, खानी, हवाई, सडक, जल वा औद्योगिक दुर्घटना, आगलागी, विषाक्त ग्याँस, रसायन वा विकिरण चुहावट, ग्याँस विष्फोटन, विषाक्त खाद्य सेवन, वातावरणीय प्रदूषण, वन विनाश वा भौतिक संरचनाको क्षति तथा प्रकोप उद्धार कार्यमा हुने दुर्घटना वा यस्तै अन्य गैरप्राकृतिक कारणले उत्पन्न विपद् सम्झनु पर्छ ।

(घ) "जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति" भन्नाले सुर्खेत जिल्लामा गठन भएको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

(च) "प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति" भन्नाले कर्णाली प्रदेशमा गठन भएको प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्छ ।

(छ) "उपप्रमुख"भन्नाले नगरपालिकाको नगर उपप्रमुख सम्झनु पर्छ।

(ज) "प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्झनु पर्छ ।

(झ) "प्राकृतिक विपद्" भन्नाले हिमपात, असिना, हिमपहिरो, हिमताल विस्फोटन, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, बाढी, पहिरो तथा भू-स्खलन, डुबान, खडेरी, आँधी, हुरी बतास, शीतलहर, तातो हावाको लहर, चट्याङ्ग, भूकम्प, ज्वालामुखी बिस्फोट, डढेलो वा यस्तै अन्य प्राकृतिक कारणले उत्पन्न जुनसुकै विपद् सम्झनु पर्छ ।

(ञ) "राष्ट्रिय कार्यकारी समिति" भन्नाले संघीय ऐनको दफा ६ बमोजिमको कार्यकारी समिति सम्झनु पर्छ ।

(ट) "राष्ट्रिय परिषद" भन्नाले संघीय ऐनको दफा ३ बमोजिमको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद् सम्झनु पर्छ ।

(ठ) "राष्ट्रिय प्राधिकरण" भन्नाले संघीय ऐनको दफा १० बमोजिम गठन भएको राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण सम्झनु पर्छ ।

(ड) "विपद्" भन्नाले कुनै स्थानमा आपत्कालीन अवस्था सिर्जना भई जन वा धनको क्षतिको साथै जीवनयापन र वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने प्राकृतिक वा गैरप्राकृतिक विपद् सम्झनु पर्छ ।

(ढ) "विपद् खोज तथा उद्धार समूह" भन्नाले विपद्को अवस्थामा खोजी तथा उद्धार गर्न क्रियाशील वा विपद् व्यवस्थापनको लागि परिचालन गर्न तयार गरिएको विशिष्टीकृत खोज तथा उद्धार समूह सम्झनु पर्छ र सो शब्दले तालिम प्राप्त मानवीय सहायताकर्मीलाई समेत जनाउँछ ।

(ण) "विपद् जोखिम न्यूनीकरण" भन्नाले विपद्पूर्व गरिने जोखिमको विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन, विपद् रोकथाम वा विपद्बाट हुने क्षतिको न्यूनीकरण तथा विकासका कार्यमा विपद् जोखिमलाई कम गर्ने सम्बन्धी कार्य सम्झनु पर्छ ।

(त) "विपद् पुनर्लाभ" भन्नाले विपद्को घटनापछि गरिने पुनर्निर्माण एवम् पुनर्स्थापनासँग सम्बन्धित कार्य सम्झनु पर्छ ।

(थ) "विपद् प्रतिकार्य" भन्नाले विपद्को घटना घट्नासाथ तत्कालै गरिने खोज, उद्धार एवम् राहतसँग सम्बन्धित कार्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले विपद् प्रतिकार्यको पूर्वतयारीलाई समेत जनाउँछ ।

(द) "विपद् व्यवस्थापन" भन्नाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य र विपद् पुनर्लाभसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण क्रियाकलाप सम्झनु पर्छ ।

(ध) "व्यावसायिक प्रतिष्ठान" भन्नाले उद्योग, कलकारखाना, सिनेमा घर, सपिङ्ग मल, बहुउद्देश्यीय व्यापारिक भवन जस्ता व्यावसायिक प्रतिष्ठान सम्झनु पर्छ ।

(न) "समिति" भन्नाले दफा ३ बमोजिमको नगर विपद् व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्छ ।

(ऩ) "संघीय ऐन" भन्नाले नेपाल सरकारको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ सम्झनु पर्छ ।

(प) "संघीय मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकारको विपद् व्यवस्थापन हेर्ने गरी तोकिएको मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

(फ) "सार्वजनिक संस्था" भन्नाले सरकारी निकाय, सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएको संस्था, प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएका सङ्गठित संस्था वा सबै प्रकारका स्वास्थ्य तथा शैक्षिक संस्था सम्झनु पर्छ ।

(ब) "वडा अध्यक्ष" भन्नाले लेकवेशी नगरपालिकाका वडा नं.१ देखि वडा नं.१० सम्मका वडा अध्यक्षहरुलाई सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद —२

नगर विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

३. **नगर विपद् व्यवस्थापन समितिः-** (१) नगरपालिकाभित्रको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न एक नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

(२) समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) नगरपालिका नगर प्रमुख - संयोजक

(ख) नगरपालिका नगर उपप्रमुख - सदस्य

(ग) वडा अध्यक्षहरु सबै - सदस्य

(घ) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य

(ङ) प्रतिनिधि, जिल्ला प्रशासन कार्यालय - सदस्य

(च) राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त राजनितिक दलका स्थानिय प्रतिनिधिहरु सबै - सदस्य

(छ) लेकवेशी नगरपालिकाका शाखा प्रमुखहरु सबै - सदस्य

(ज) लेकवेशी नगरपालिकामा रहेका सबै सुरक्षा निकायका प्रमुख वा प्रतिनिधि - सदस्य

(झ) नेपाल रेडक्रस सोसाईटीका स्थानीय प्रतिनिधि(१जना) - सदस्य

(ञ) निजी क्षेत्रको उद्योग वाणिज्य सम्बन्धी मान्यता प्राप्त संस्थाको नगर तहको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि (१ जना) - सदस्य

(ट) गैरसरकारी संस्था महासंघका स्थानीय प्रतिनिधि(१ जना)- सदस्य

(ठ) नेपाल पत्रकार महासंघको स्थानीय प्रतिनिधि(१ जना) - सदस्य

(ड) विपद् व्यवस्थापन हेर्ने गरि तोकिएको शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि क्रम संख्या (ञ), (ट), र (ठ) का सदस्यहरू उपलब्ध नभएको अवस्थामा पनि समिति गठन एवम् काम कारवाही गर्नमा असर पर्ने छैन ।

(४) उपदफा (२) बमोजिमको समितिले संघीय ऐनको दफा १७ बमोजिमको स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन समितिको रूपमा समेत काम गर्नेछ ।

४. **समितिको बैठक सम्बन्धी व्यवस्थाः-** (१) संयोजकले तोकेको मिति, समय र स्थानमा समितिको बैठक बस्नेछ ।

(२) समितिको सदस्य-सचिवले समितिको बैठक बस्ने मिति, समय र स्थान तोकी बैठकमा छलफल हुने विषयसूची सहितको सूचना बैठक बस्ने समयभन्दा चौबीस घण्टा अगावै सबै सदस्यले पाउने गरी पठाउनु पर्नेछ ।

(३) समितिका पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिनेछ ।

(४) उपदफा (२) र (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि समितिको बैठक तत्काल बोलाउन आवश्यक भएमा अध्यक्षले जुनसुकै बेला पनि समितिको बैठक बोलाउन सक्नेछ र त्यस्तो अवस्थामा अध्यक्ष र घटीमा १ जना सदस्य सहित सदस्य सचिव उपस्थित भएमा समितिको बैठक बस्न सक्नेछ।

(५) समितिको बैठक संयोजकको अध्यक्षतामा बस्नेछ ।

(६) समितिको निर्णय बहुमतद्वारा हुनेछ र मत बराबर भएमा संयोजकले निर्णायक मत दिनेछ।

(७) समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय वा सङ्घ संस्थाका प्रतिनिधि र विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(८) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

५. **समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारः-** समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी राष्ट्रिय परिषद्बाट स्वीकृत राष्ट्रिय नीति तथा योजना एवम् राष्ट्रिय कार्यकारी समिति र प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत एकीकृत तथा क्षेत्रगत नीति योजना र कार्यक्रम अनुरुप हुने गरी नगर विपद् न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन नीति तथा योजना तर्जुमा गरी कार्यपालिका समक्ष पेश गर्ने,

(ख) नगरसभाबाट स्वीकृत नीति तथा योजनाको अधीनमा रही विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य तथा विपद् पुनर्लाभ सम्बन्धी एकीकृत तथा क्षेत्रगत नीति, योजना तथा कार्यक्रम स्वीकृत गरी लागू गर्ने, गराउने,

(ग) नगरपालिकाबाट सञ्चालन हुने विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम तथा बजेट प्रस्ताव तयार गर्ने, गराउने,

(घ) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास गर्ने, गराउने,

(ङ) नगरपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी, स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक तथा समुदायलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्रशिक्षण दिने व्यवस्था मिलाउने,

(च) विपद्का घटना हुनासाथ खोज, उद्धार र राहत लगायतका प्राथमिक कार्यहरू तत्काल गर्नको लागि संस्थागत संयन्त्र स्वतः परिचालित हुने गरी आवश्यक कार्यविधि तथा मापदण्ड तर्जुमा गरी लागू गर्ने, गराउने,

(छ) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा संघीय तथा प्रादेशिक कानूनको अधिनमा रहि सार्वजनिक, निजी, गैरसरकारी लगायत सबै निकाय तथा संस्थाले निर्वाह गर्नु पर्ने भूमिका निर्धारण गर्ने तथा त्यस्ता संस्था वा निकायलाई आफ्नो नीति, योजना र कार्यक्रममा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी विषय समावेश गर्न लगाउने,

(ज) विपद्को समयमा स्थानीय आमसञ्चारका माध्यमहरुको भूमिका सम्बन्धी आवश्यक मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,

(झ) सरकारी, निजी एवम् गैरसरकारी संस्था, स्थानीय स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक लगायत सम्बन्धित सबै पक्षको समन्वय र संलग्नतामा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने, गराउने,

(ञ) भौतिक संरचना निर्माण गर्दा भवन संहिता लगायत अन्य स्वीकृत निर्देशिका वा मापदण्डको पालना गराउने,

(ट) स्थानीय सार्वजनिक पूर्वाधार सम्बन्धी संरचनाको विपद् जोखिम मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने,

(ठ) नदी किनार, बगर, पहिरो जान सक्ने भिरालो जमिन र डुबान हुने क्षेत्र वा विपद् जोखिमको सम्भावना भएका असुरक्षित क्षेत्रमा बसोबास गर्ने व्यक्ति तथा समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गराउन उपयुक्त स्थानको खोजी कार्यमा सहयोग गर्ने तथा सुरक्षित स्थानमा बसोबास सम्बन्धी सचेतना जगाउने,

(ड) विपद्बाट स्थानीय स्तरमा निजी तथा सार्वजनिक क्षेत्रबाट भइरहेको सेवा प्रवाहमा अवरोध आइपरेमा सोको पुनः सञ्चालनका लागि सेवा निरन्तरताको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य गर्ने, गराउने

(ढ) स्थानीय समुदायलाई विपद्प्रति जागरुक बनाउन, विपद्सँग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न तथा विपद्को घटना हुनासाथ प्रतिकार्यका लागि परिचालित हुन वडा तथा समुदायस्तरमा समावेशी विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य समिति गठन गर्ने,

(ण) विद्यालय तहको शैक्षिक पाठ्यक्रममा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी विषय समावेश गर्न पहल गर्ने,

(त) विपद् प्रतिकार्यका लागि नमूना अभ्यास गर्ने, गराउने,

(थ) विपद्को समयमा प्रयोग गर्न सकिने गरी वारुणयन्त्र लगायतका अन्य उपकरणहरू तयारी हालतमा राख्न लगाउने,

(द) स्थानीय स्तरमा आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन गर्ने,

(ध) नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणाली तथा पूर्वचेतावनी प्रणालीको विकास र सञ्चालन गर्ने, गराउने,

(न) विपद् प्रभावित क्षेत्रमा तत्काल उद्धार तथा राहतको व्यवस्था मिलाउने,

१९. **विपद्मा परी हराएका वा नष्ट भएका कागजात सम्बन्धमा** : विपद्मा परी हराई फेला पर्न नसकेका तथा आंशिक वा पूर्ण रूपमा क्षति भएका नगरपालिकाका महत्वपूर्ण कागजातहरुको प्रमाणीकरण तथा प्रतिलिपि उपलब्ध गराउने सम्बन्धी व्यवस्था प्रचलित कानूनले तोके बमोजिम हुनेछ।

२०. **निर्देशन दिन सक्ने** : समितिले यस ऐनको अधीनमा रही विपद् व्यवस्थापनका लागि कुनै व्यक्ति वा निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु सम्बन्धित व्यक्ति वा निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

२१. **उपसमिति गठन गर्न सक्ने** : (१) समितिले आवश्यकता अनुसार उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन हुने उपसमितिको काम, कर्तव्य, अधिकार र कार्यविधि उपसमिति गठन गर्दाका बखत तोकिएबमोजिम हुनेछ।

२२. **फोकल पर्सन तोक्ने सक्नेः** नगरपालिकाले विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यलाई सहजिकरण गर्न समन्वय गर्नको लागि एक जना अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन फोकल फर्सन तोक्न सक्ने छ । निजको काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२३. **अभिलेख राख्नु पर्नेः** (१) विपद्को समयमा राहत उपलब्ध गराउने व्यक्ति, निकाय वा संस्थाको नाम, र उपलव्ध गराईको राहत तथा सोको परिमाण सहितको विवरणको अभिलेख राख्ने व्यवस्था समितिले मिलाउनुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको विवरण राख्दा विपद्मा परेका महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक, विपद्का कारणले स्थानान्तरण भएका

गरेमा त्यस्तो सम्पत्ति प्रयोग वा वस्तु उपयोग बापत प्रचलित दर अनुसारको रकम सम्बन्धित कार्यालय, संस्था वा व्यक्तिलाई दिनेछ ।

१८. **राहतको न्यूनतम मापदण्ड सम्बन्धी व्यवस्था** : (१) विपद् प्रभावित व्यक्तिलाई नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले उपलव्ध गराउने राहतको अतिरिक्त नगरपालिकाले आन्तरिक स्रोतबाट थप राहत उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम नगरपालिकाले विपद् प्रभावित व्यक्तिलाई राहत उपलब्ध गराउँदा मापदण्ड बनाई सोको आधारमा राहात उपलब्ध गराउनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको राहतको मापदण्डमा अन्य विषयको अतिरिक्त देहायका विषय समावेश भएको हुनु पर्नेछः-

(क) विपद्बाट प्रभावित व्यक्तिलाई अस्थायी आश्रयस्थलमा राख्दा उपलब्ध गराउनु पर्ने आवास, खाद्यान्न, खानेपानी, स्वास्थ्य तथा सरसफाइ सम्बन्धी,

(ख) विपद्बाट मृत्यु हुनेको परिवार तथा सम्पत्तिको क्षति हुने व्यक्तिलाई उपलब्ध गराउनु पर्ने न्यूनतम राहत सम्बन्धी,

(ग) महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अशक्त तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको आवश्यकता संवोधनका लागि विशेष राहत प्याकेजहरु (जस्तै डिग्निटी किट र चिल्ड्रेन किट) महिलाहरूको लागि सुरक्षित महिलामैत्री स्थल,

(घ) व्यक्तिगत गोपनियता तथा सुरक्षा सम्बन्धी,

(ङ) न्यूनतम राहत बाहेक स्वरोजगार तथा रोजगारी व्यवस्थापनका माध्यमबाट पीडितको जीविकोपार्जन सम्बन्धी,

(च) गैरसरकारी वा व्यक्तिगत रूपमा दिइने राहतको वितरण सम्बन्धी,

(छ) एकद्वार प्रणाली अनुरुप राहत वितरण गर्ने सम्बन्धी,

(ज) राहतसँग सम्बन्धित अन्य उपयुक्त विषय ।

(२) विपद्बाट उत्पन्न स्थिति नियन्त्रण गर्ने क्रममा नेपाल सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय तथा अन्य सहयोग लिई परिचालन गरेको अवस्थामा नेपाल सरकारको निर्देशनमा रहि तत् सम्बन्धी कार्यमा सहयोग र समन्वय गरिनेछ ।

(३) छिमेकी स्थानीय तहमा कुनै विपद् उत्पन्न भई सो व्यवस्थापनका लागि छिमेकी स्थानीय तहले सोझै, जिल्ला समन्वय समिति वा प्रदेश सरकार मार्फत अनुरोध गरेमा उपलब्ध भएसम्मको सहयोग पुऱ्याउनु नगर कार्यपालिको दायित्व हुनेछ ।

१७. <u>**तत्काल खरिद तथा निर्माण र प्रयोग गर्न सकिने**</u> : (१) विशेष परिस्थिति परी विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रमा खोज, उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउन तथा भइरहेको विपद्बाट थप क्षति हुन नदिनका लागि तत्कालै राहत सामग्री खरिद वा निर्माण कार्य गर्न आवश्यक भएमा सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी प्रचलित कानूनमा रहेको विशेष परिस्थितिमा खरिद गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था बमोजिम नगर कार्यपालिकाले खरिद वा निर्माण कार्य गर्न सकिनेछ ।

(२) विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रमा खोज, उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउन तथा भइरहेको विपद्बाट थप क्षति हुन नदिनका लागि नगरपालिका क्षेत्र भित्रको कुनै गैरसरकारी कार्यालय वा अन्य संघ संस्था र व्यक्तिको चल, अचल सम्पत्ति तथा सवारी साधन उपयोग गर्न आवश्यक भएमा सोको अभिलेख राखी तोकिएको अवधिभरको लागि अस्थायी तवरले प्राप्त गर्न सकिनेछ ।

(३) विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रमा तत्काल राहत उपलब्ध गराउन नगरपालिका क्षेत्र भित्रको कुनै गैरसरकारी कार्यालय वा अन्य संघ संस्था र व्यक्तिको खाद्यान्न, लत्ताकपडा, औषधी वा अन्य वस्तु आवश्यक भएमा सोको अभिलेख राखी नियन्त्रणमा लिन र सम्बन्धित प्रभावित पक्षलाई वितरण गर्न सकिनेछ ।

(४) नगरपालिकाले उपदफा (२) बमोजिम कुनै सम्पत्ति अस्थायी रूपमा प्राप्त गरेमा वा उपदफा (३) बमोजिम कुनै वस्तु नियन्त्रण र वितरण

परिच्छेद — ७

विविध

१४. **विपद् सङ्कटग्रस्त क्षेत्र घोषणाको पालना र समन्वय :-** (१) नेपाल सरकारले नगरपालिका भित्रको कुनै ठाउँमा गम्भीर प्रकृतिको विपद् उत्पन्न भएबाट विपद् सङ्कटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गरी प्रचलित कानून बमोजिम कुनै काम गर्न गराउन आदेश दिएमा सोको पालना गर्नु गराउनु नगरपालिकाको कर्तव्य हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम घोषणा गरिएको क्षेत्रमा नेपाल सरकारले प्रचलित कानून बमोजिम कुनै काम गर्न गराउन नगरपालिका भित्रको कुनै व्यक्ति, संस्था वा अधिकारीलाई आदेश दिएमा सोको पालना गर्न गराउनमा नगरपालिकाले आवश्यक समन्वय गर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम घोषणा गरिएको क्षेत्र सम्बन्धी सूचनाको प्रसारणमा नगरपालिकाले सहयोग र समन्वय गर्नेछ ।

१५. **नेपाल सरकारको स्वीकृतीमा मात्र प्रवेश गर्नुपर्ने :-** (१) विपद्बाट असर परेको कुनै क्षेत्रमा विदेशी नागरिक वा संस्थाले प्रवेश गर्नु परेमा नेपाल सरकारको स्वीकृति लिएको छ छैन भनि नगर कार्यपालिकाले सोधखोज गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सोधखोज गर्दा त्यस्तो नागरिक वा संस्थाले नेपाल सरकारको स्वीकृति लिएको नादेखिएकोमा निजको प्रवेशलाई रोक लगाई तत् सम्बन्धी सूचना नेपाल सरकारलाई उपलब्ध गराईनेछ ।

१६. **मानवीय तथा अन्य सहायता र समन्वय :-** (१) नगरपालिका भित्र उत्पन्न विपद्को अवस्थालाई तत्काल सामना गर्न आन्तरिक स्रोत र साधनबाट नभ्याउने भएमा मानवीय तथा अन्य सहायता र समन्वयका लागि जिल्ला समन्वय समिति, प्रदेश सरकार तथा नेपाल सरकारलाई अनुरोध गरिनेछ ।

(क) नगरपालिकाको वार्षिक बजेटबाट विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कोषमा जम्मा गर्ने गरी स्वीकृत रकम,

(ख) प्रदेश सरकारबाट विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त रकम,

(ग) नेपाल सरकारबाट विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त रकम,

(घ) स्वदेशी कुनै सङ्घ संस्था वा व्यक्तिबाट दान, दातव्य वा उपहार स्वरुप प्राप्त रकम,

(ङ) अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(३) विपद् व्यवस्थापनका लागि नगरपालिकाले कानून बमोजिम विशेष शुल्क वा दस्तुर संकलन गर्न सक्ने छ |

(४) कोषको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(५) कोषको रकम विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कामका लागि प्रयोग गरिनेछ ।

(६) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कोषको रकम नियमित प्रशासनिक कार्यको लागि खर्च गरिने छैन ।

(७) कोषको लेखापरीक्षण महालेखा परीक्षकबाट हुनेछ ।

(८) समितिले कोषको वार्षिक आय व्ययको प्रतिवदेन तयार गरी नगर कार्यपालिका मार्फत नगर सभा समक्ष पेश गर्नेछ ।

परिच्छेद — ६

कसूर तथा सजाय

१३. **कसूर र सजाय** :- कसैले विपद्को घटना घट्न सक्ने गरी लापरवाही गरेमा वा त्यस्तो घटना घटाउन प्रत्यक्ष संलग्न भएमा वा घटना घटेको अवस्थामा नाजायज फाईदा लिने गरी वा आफुलाई मात्र फाईदा पुग्ने किसिमको कुनै काम गरेमा वा यस सम्बन्धमा संघीय कानून बमोजिम कसुरजन्य मानिने कुनै काम गरेमा तत् सम्बन्धी कारवाही प्रचलित संघीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

(ज) फोहोरमैला तथा प्रदुषणको यथोचित व्यवस्थापन गरी यसबाट वातावरण र जनजीवनमा पर्न सक्ने नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू अपनाउने,

(झ) विपद्को घटना घटेमा तत्काल नजिकको सुरक्षा निकाय र स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रलाई खबर गर्ने ।

(२) नगरपालिका भित्रका सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानले नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी योजनाको अधीनमा रही विपद् व्यवस्थापन योजनाको तर्जुमा गरी अनिवार्य रूपमा लागू गर्नु पर्नेछ ।

११. **विपद् व्यवस्थापनमा सहयोग गर्नुपर्ने** :- नगरपालिका भित्रका सरकारी कार्यालय, गैरसरकारी संस्था, स्थानीय सङ्घ संस्था, समुदाय, स्वयंसेवक, नागरिक समाज, निजी क्षेत्र तथा व्यक्तिले विपद् व्यवस्थापन कार्यमा नगरपालिकालाई देहाय बमोजिम सहयोग गर्नु पर्नेछः-

(क) तथ्याङ्क सङ्कलन, क्षतिको मूल्याङ्कन, राहत, पुनर्स्थापना तथा पुनः र्निर्माण लगायतका विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने,

(ख) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने,

(ग) क्षमता विकास, आपत्कालीन नमूना अभ्यास तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रममा सहयोग गर्ने तथा भाग लिने,

(घ) खोज, उद्धार तथा राहत वितरण सम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने।

परिच्छेद — ५

विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कोष सम्बन्धी व्यवस्था

१२. **विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कोष** :- (१) विपद् न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापनका लागि नगरपालिकामा छुट्टै एक आकस्मिक कोष रहनेछ ।

(२) कोषमा देहाय बमोजिमका रकमहरू रहने छन्:-

९. **वारुणयन्त्र तथा अन्य सेवा प्रदायक निकायको काम, कर्तव्य र अधिकारः-**

(१) वारूणयन्त्र, एम्बुलेन्स तथा त्यस्तै अन्य सेवा प्रदायकले आपत्कालीन खोज, उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउन समितिले दिएको निर्देशनको पालना गर्नु पर्नेछ

(२) आपत्कालीन कार्य सम्पादन गर्दा समितिको आदेश बमोजिम कुनै पनि स्थानमा प्रवेश गर्ने तथा जुनसुकै व्यक्ति वा संस्थाको साधन र स्रोत उपयोग गर्ने अधिकार वारुणयन्त्र सेवा प्रदायकलाई हुनेछ ।

१०. **सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानको दायित्वः-** (१) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा नगरपालिका भित्रका सबै सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानको दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) आफ्नो भवन, उद्योग, कार्यालय वा व्यावसायिक केन्द्रमा विपद्का घटना हुन नदिन विपद् सुरक्षा औजार, उपकरण, सामग्री, आपत्कालीन निकास लगायत तोकिए बमोजिमका अन्य व्यवस्था गर्ने,

(ख) तथ्याङ्क सङ्कलन, क्षतिको मूल्याङ्कन, राहत, पुनर्स्थापना तथा पुनर्निर्माण समेतका सम्पूर्ण कार्यमा आवश्यक सहयोग गर्ने,

(ग) आफ्ना कर्मचारी तथा कामदारलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा आधारभूत अभिमुखीकरण गर्ने गराउने,

(घ) विपद् व्यवस्थापन कार्यमा उपयोग हुने स्रोत साधनलाई तयारी हालतमा राख्ने,

(ङ) आफ्ना भवन लगायत अन्य संरचना आपत्कालीन प्रयोजनका लागि आवश्यक परेमा आदेशानुसार उपलब्ध गराउने,

(च) सम्बन्धित अधिकारीको सुपरिवेक्षणमा उद्धार तथा राहत वितरण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने,

(छ) विपद् जोखिम न्यूनीकरण संयन्त्रको व्यवस्था गरी तयारी अवस्थामा राख्ने,

(झ) आपत्‌कालीन नमूना अभ्यास गर्ने, गराउने,

(ञ) विपद्‌बाट प्रभावित घरपरिवारको पहिचान, स्तर निर्धारण तथा परिचयपत्र वितरणमा नगर विपद् न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग गर्ने,

(ट) विपद्‌को समयमा जोखिममा रहेका समूह विशेषगरी महिला, बालबालिका, किशोरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिउपर हुन सक्ने घटना (लैङ्गिक हिंसा, बेचविखन तथा अन्य कुनै पनि किसिमका शोषण) रोकथामको लागि विशेष सतर्कता अपनाई सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

(ठ) नगर विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने/गराउने।

परिच्छेद — ४

सुरक्षा निकाय तथा अन्य निकायको परिचालन

८. **सुरक्षा निकायको परिचालन तथा सहयोग र समन्वयः-** (१) नगर कार्यपालिकाले विपद् व्यवस्थापनको काममा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले परिचालन गरेका संघीय तथा प्रादेशिक सुरक्षा निकायहरूलाई सहयोग र समन्वय गर्नेछ ।

(२) सुरक्षा निकायले विपद्‌को समयमा खोज तथा उद्धार कार्यका लागि नगर कार्यपालिकासँग आवश्यक सामग्री माग गरेको अवस्थामा नगरपालिकामा उपलब्ध भएसम्म त्यस्तो सामाग्री तत्काल उपलब्ध गराईनेछ ।

(३) विपद् प्रतिकार्यका लागि नगरपालिकाले आँफूसँग रहेको नगर प्रहरीलाई परिचालन गर्नेछ ।

७. **वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारः-**
समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) वडाभित्र विपद् प्रतिकार्य तथा विपद् पुनर्लाभ सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनका लागि नगर विपद् न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन समितिमा सिफारिस गर्ने तथा सो समितिबाट स्वीकृत नीति तथा योजना अनुरूपका विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वियन, अनुगमन र पुनरावलोकन गर्ने,

(ख) वडामा विकास निर्माणका क्रियाकलापहरू कार्यान्वियनमा विपद् जोखिम व्यावस्थापनलाई मूल प्रवाहीकरण गर्ने, सुरक्षित विद्यालय तथा अस्पतालका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने,

(ग) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा वडाको संस्थागत क्षमता विकास गर्ने,

(घ) विपद् व्यवस्थापन योजना, आपत्कालीन कार्ययोजना, पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वियन गर्ने, गराउने,

(ङ) समुदायमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गर्ने समूहहरूको गठन तथा त्यस्ता समूहहरूलाई परिचालन गर्ने गराउने,

(च) वडा सदस्यहरू, कर्मचारी, स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक तथा समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समिति सदस्य, नागरिक समाजका प्रतिनिधिलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षणको व्यवस्था मिलाउने,

(छ) स्थानीय समुदायलाई विपद्प्रति जागरुक बनाउने, विपद्सँग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न तथा विपद्को घटना हुनासाथ प्रतिकार्यका लागि तयारी अवस्थामा राख्ने,

(ज) विपद्का घटना हुनासाथ खोज, उद्धार र राहत लगायतका प्राथमिक कार्यहरू तत्काल गर्नको लागि समन्वय गर्ने,

(छ) गैरसरकारी तथा सामुदायमा आधारित संघसंस्था तथा युवा क्लवबाट संयोजकले तोकेबमोजिम न्यूनतम २ महिला सहित ४ जना - सदस्य

(ज) वडाभित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरु सबै - सदस्य

(झ) वडा सचिव - सदस्य सचिव

(३) उपदफा (२) बमोजिमको समितिको बैठक सो समितिको संयोजकले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(४) समितिको सदस्य-सचिवले समितिको बैठक बस्ने मिति, समय र स्थान तोकी बैठकमा छलफल हुने विषयसूची सहितको सूचना बैठक बस्ने समयभन्दा चौबीस घण्टा अगावै सबै सदस्यले पाउने गरी पठाउनु पर्नेछ ।

(५) समितिका पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिनेछ ।

(६) उपदफा (४) र (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि सो समितिको बैठक तत्काल बोलाउन आवश्यक भएमा संयोजकले जुनसुकै बेलापनि समितिको बैठक बोलाउन सक्नेछ र त्यस्तो अवस्थामा संयोजक र घटीमा १ जना सदस्य सहित सदस्य सचिव उपस्थित भएमा समितिको बैठक बस्न सक्नेछ ।

(७) समितिको बैठकको अध्यक्षता सो समितिको संयोजकले गर्नेछ ।

(८) समितिको निर्णय बहुमतद्वारा हुनेछ र मत बराबर भएमा संयोजकले निर्णायक मत दिनेछ।

(९) समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय वा सङ्घ संस्थाका प्रतिनिधि र विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(१०) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(व) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा नगर सभाले तोकेका अन्य कार्य गर्ने, गराउने,

(श) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा संघीय तथा प्रादेशिक कानूनको प्रतिकूल नहुने गरी नगर कार्यपालिकाले तोके बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने, गराउने,

(ष) विभिन्न संघसंस्था, व्यक्तिबाट प्राप्त हुने राहत तथा पुनर्निर्माण र पुनर्लाभका बिषयवस्तुलाई स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले तोकेको स्थान र मापदण्ड अनुसार गर्ने, गराउने ।

परिच्छेद—३

वडा स्तरीय विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

६. **वडा स्तरीय विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिः-** (१) नगरपालिकाको प्रत्येक वडामा एक वडा स्तरीय विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

(२) वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) वडा अध्यक्ष - संयोजक

(ख) वडा सदस्यहरू - सदस्य

(ग) वडाभित्र रहेका विषयगत शाखा/ईकाई कार्यालय प्रमुखहरू - सदस्य

(घ) वडा भित्र रहेका सुरक्षा निकायका प्रमुखहरू - सदस्य

(ङ) राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त दलका वडास्थित प्रमुख वा प्रतिनिधि - सदस्य

(च) स्थानीय रेडक्रस, प्रतिनिधि - सदस्य

(प) विपद्मा परी हराएका, बिग्रेका वा नष्ट भएका कागजातको यकिन तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी राख्न लगाउने,

(फ) विपद्बाट प्रभावित घरपरिवारको पहिचान, स्तर निर्धारण तथा परिचयपत्र वितरण गर्ने, गराउने,

(ब) विपद्को समयमा जोखिममा रहेको समूह विशेषगरी महिला, बालबालिका, किशोरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिउपर हुन सक्ने घटना (लैङ्गिक हिंसा, बेचविखन तथा अन्य कुनै पनि किसिमका शोषण) रोकथामको लागि विशेष सतर्कता अपनाई सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

(भ) विपद् प्रभावितहरूको प्रत्यक्ष र सक्रिय सहभागितामा विपद् प्रभावित क्षेत्रमा आर्थिक क्रियाकलापको पुनर्स्थापना, रोजगारीका अवसरको सृजना तथा जीवनयापनका लागि आय आर्जन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, गराउने,

(म) विपद्को जोखिममा रहेका महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, दलित, सीमान्तकृत वर्ग तथा समुदाय, अशक्त तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि विशेष योजना तथा कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,

(य) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानले प्रचलित ऐन बमोजिम कार्य गरे नगरेको अनुगमन गर्ने,

(र) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्यकारी समिति, प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने, गराउने,

(ल) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारका मन्त्रालय, विभाग तथा अन्य निकायसँग सहकार्य गर्ने,

घरपरिवार लगायतको संख्या एकिन हुने विवरण र उनीहरूलाई उपलब्ध गराइएको राहात स्पष्ट रूपमा राख्नुपर्ने छ ।

२४. **पुरस्कार दिन सक्ने** : स्थानीय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा विशेष योगदान पुऱ्याउने उत्कृष्ट व्यक्ति वा संस्थालाई प्रोत्साहन स्वरूप समितिको सिफारिसमा नगर कार्यपालिकाले सम्मान तथा पुरस्कार दिन सक्नेछ ।

२५. **वार्षिक प्रतिवेदन** : (१) समितिले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा गरेको कामको विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी कार्यपालिका मार्फत नगर सभा, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको वार्षिक प्रतिवेदन सार्वजनिक रूपमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

२६. **प्रशासनिक खर्च व्यवस्थापन**: समितिको बैठक तथा प्रतिवेदन तयारी लगायतका कार्यसँग सम्बन्धित न्यूनतम प्रशासनिक खर्च नगर कार्यपालिकाले व्यवस्था गर्नेछ ।

२७. **अधिकार प्रत्यायोजन** : यो ऐन तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम समितिलाई प्राप्त अधिकारमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार समितिको संयोजक तथा तोकिएको पदाधिकारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

२८. **नियम बनाउने अधिकार** : नगर कार्यपालिकाले यो ऐन कार्यान्वयनका लागि आवश्यक नियम तथा कार्यविधि बनाउन सक्नेछ ।

आज्ञाले

(कृष्णप्रसाद खरेल)
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
लेकवेशी नगरपालिका, सुर्खेत

सन्दर्भ सामग्रीहरु:

१. स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनातर्जुमा निर्देशिका २०७४
२. स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमानिर्देशिका २०६८
३. नगरपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७६
४. स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४
५. विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८ देखी २०३०
६. फ्ल्यागसिप ४ हातेपुस्तिका
७. लेकबेशी नगरपालिकाको आधिकारिक वेवसाइट